10/11/17

דיני עונשין

מרצה: ד"ר גיא בן דוד.

נכתב ע"י מיטל מרי , משפטים שנה א' – מסלול ערב.

מטלות: 2 עבודות. שטרם נלמדו...

הגשת עבודות היא חובה!! ובחינה בסוף שנה. על כלהחומר הנלמד גם עם נופר.

בחינה 80% .וכל עבודה 10 % . ציון עובר 60 ומעלה. המחשב לא משכלל את העבודות אם הציון לא עובר.

להביא בכל שיעור ספרי חקיקה. מייל של גיא: guybendavid1@gmail.com

כשאנחנו מדברים על המשפט הפלילי:

1. מיקומם של דיני עונשים במשפט הפלילי/ מבנה של המשפט הפלילי.

מה ההבדל בין דיני עונשין לבין פלילי.

מחלקים את הפלילי לשני חלקים: משפט פלילי מהותי , ומשפט פלילי דיוני.

דיני עונשין: הם אוסף של כללי אוסף אל תעשה: המגדירים אלו התנהגויות אסורות.

הוראה שאוסרת עלינו לעשות דבר מה: נקראת עבירה.

הם מהווים את הלב של המשפט הפלילי. כפי שאמרנו הכלל שמגדיר התנהגות אסורה- מתמקדים בעבירות. ההוראות העיקריות נמצאות בחוק העונשין: התשל"ז 1977.

למשל ברצח של תאיר: תחילים בדיני עונשין. מתחילים בעבירת רצח.

למשל באינוס: יש עברת איסור אונס.

החלק השני הוא המשפט הפלילי- הדיני: הוא כולל אוסף של כללים המסדירים את הפעלתו של המשפט המהותי. או הפעלתן של דיני העונשין והוא נחלק לשניים:

1. סידרי הדין הפלילי- הם כלליםהמסדירים את דרכי העמדתו לדין של הנאשם.החל מעיכובו של החשוד, מעצרו,תוכן כתב האישום. אופן ניהול המשפט וכדי. ההוראות העיקריות מרוכזות בחוק שנקרא: סדרי הדין הפלילי המשולב התשמ"ב 1982. כל זה לא מספיק...צריך גם דיני ראיות
2. דיני ראיות: מערכת שלל דינים המסדירים את הדרכים להוכחת אשמתו של הנאשם. באמצעות של דיני הראיות ביהמ מברר את אשמתון של הנאשם: מה צריך להוכיח, ואיך צריך להוכיח. הם משלימים את סדרי הדין הפלילי ות דיני העונשין. פ

מטרות המשפט הפלילי. מטרות הענישה.

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

למה יש משפט פלילי?

ומה המטרות הענישה? משפט פלילי נועד להסדיר את חוקי החברה. הוא קובע לנו בחוקים מה אסור לעשות. ויוצר לנו סדר בחברה.

כל מה שלא נאסר חוק – מותר לעשות.

בצד כל התנהגות אסורה : קיימת סנקצייה.

ועל כן השאלה היא: מדוע יש עונש? למה להעניש?

למעשה יש שתי גישות עיקריות:

1. גישה תועלתנית- יש כל מיני מטרות ענישה תועלתניות. מהמילה תועלת שמבוססת על תורת המוסר התועלתנית ע"פ התורה הזו : בנתהאם ומיל. הם הגדירו תועלת שמסבה את מירב האושר למירב בני האדם. כשיש פשיעה יש רוע ויש קורבנות והיא מורידה את מדד האושר. היא מצדיקה הטלת עונש רק כאשר הוא יביא לתועלת כלשהי בעתיד.תועלת לקורבן ולנאשם ולחברה בכלל. היא נחשבת לגישה תוצאתית: רק אם העונש יעלה את מדד האושר לחברה.ולכן אנו מייחסים ארבע מטרות של הענישה.

- המטרה ה1 של הענישה: הרתעה- הרתעה אישית והרתעה כללית . ההרתעה האישית: אנו מענישים את מבצע העבירה: נועד לגרום ו סבל וזה אמור ללמד אותו לקח לא לבצע את הפשע שוב.
- הרתעה כללית: במסגרת ההרתעה נועדה להרתיע את יתר העבריינים בציבור או עבריינים פוטנציאליים.
- הרתעה גורמת לאזרחים להשמע לחוק בשל פחד מתוצאות הכרוכות מביצוע העבירה והפרת הכללים.

קיימת ביקורת על ההרתעה: מאחר ואנשים הם רציונליים ולא כדאי להם לעבור עבירה. אי אפשר לצאת מנקודת הנחה שאנשים הם רציונליים. התנהגויות אנשויות רבות מניעים ממניעים לא רציונליים . ולכן הרתעה היא מאוד מוגבלת. קשה למצוא ממצאים מהימנים לגבי ההשלכות של סוגים ורמות של ענישה ביחס למגוון רחב של עבירות ועבריינים.אפשר להשוות בין עבירות מין ורכוש?

מה שבאמת מרתיעה : זו האכיפה. שוטרים!!

- הגישה ה 3 : כדי להשיג הרתאה ניתן להעניש מישהו חף מפשע.היא עשוייה להצדיק אומנם על מנת יראו וייראו.
- העברת מסרים וחינוך הציבור: בדיני העונשין יש מטרה נוספת, של העברת מסרים וחינוך הציבור ע"י התווית גבולות של האסור והמותר בחברה. ז"א במנותק והחשש מסנקצייה גורמים לנו להפריד את החיובי והשלילי. לכן קיימת מטרה של חינוך הציבור ובה מטמיעים את חינוך הציבור. למשל בעבירת רשלנות: אדם זרק מקרר לחצר...
- שיקום: המטרות של דני העונשין היא שיקום העבריין. התפקיד של המשפט הפלילי היא לגרום שינוי באישיותו של העבריין ולהפוך אותו לאזרח שומר חוק ולאזרח מועיל ומתפקד. לפיכך העונש לא צריך להתאים רק לחברה אלא גם לעבריין. ע"מ שנדע מה הביא אותו לפשיעה.

- מחקרים הצביעו על יעילותם כמטרותיה של הענישה הם טענו שלא שינו את ההתנהגות שלהם לא במטרה של ענישה.
- מניעה: (הגבלה/ הרחקה) = מטרה נוספת, המטרה הזו שואפת להפסיק את התנהגותו הבלתי חוקית של העבריין והגבלת יכולתו הפיזית לבצע את העבירה. העונש המניעתי במדינת ישראל היא : כלא! מטילים את העונש לפי ניבוי הסיכון שנשקף מהנאשם לחברה. גם על הגישה הזו – יש השגות. למשל פדופילים: שיקום.

2. <u>גישה גמולית : גישה דאונטולוגית.</u>

<u>הגישה הגמולית</u> : תיאוריה של עמנואל קנאט . מבוססת על תורת מוסר. (ראוי , צודק). היא מתמקדת בעבריין. לפי הגישה הזו – היא חובה מוסרית . היא מצדיקה עונש ללא קשר לתוצאותיה.

העבריין עבר עבירה, עשה מעשה אסור והצדק מחייב לעניש אותו – לכן לעונש יש ערך מוסרי חיובי. העונש הוא צודק. עצם זה שתגרום לעבריין סבל – יהיה לו ערך מוסרי חברתי. יש כאן

עקרון ההלימה.ככל שהעבירה חמורה יותר העונש יהיה חמור יותר.

גישה זו לא מסתכלת על הגמול העתידי. היא מסתכלת על העבר, הוא פשע ישלם. היא מקדשת את מידה כנגד מידה.

חומרת העבירה היא נגזרת ממידת האשמה של הנאשם ומהנזק שהוא גרם לחברה. ז"א שאין אחריות פלילית אל אם דבק אשמה בהתנהגות של הנאשם. גם על גישה זו יש ביקורת : הביקורת היא שהגמול היא מילה יפה למילה נקמה!!!!!! גמול= נקמה.

הגישה הזו מנציחה את הנקמה ונותנת לה לגיטימצייה בגדרי החוק. הטענה הא שזה לא דהתפקיד של דיני העונשין. שאמורים למנוע, לשקם , להרתיע וכו'.

קיימת גישה נוספת שצריך להטיל עונש צודק : מאסר עולם או 20 שנה על שוד?!

חשוב לציין לפי איזה שיטה מתנהל כאן בתי המשפט?!

בית המשפט משקלל את הכל!!

<u>עד לשנת 2012 תוקן חוק העונשין והוסף תת פרק ועוסק בהבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה.</u>

<u>המשפט הפלילי תלוי תרבות וחברה</u>

המטרות שהמשפט הפלילי שואף להציג בדין הפלילי ודיני עונשין – כולם רוצים באותם מטרות!

בכל מדינה שונים בהגדרה ובענישה.

זה נעוץ בהבדלים התרבותיים שהחברה נמצאת בה. החוקים מושפעים מהחברה בה.

דוגמא : נישואין פוליגמיים ו/או ביגמייה. בישראל זה עונש שדינו 5 שנות מאסר. בהודו למשל מעודדים את זה

17/11/2017

נושאי השיעור :

1.המשפט הפלילי כתלוע תרבות וחברה

2.גבולות השימוש במשפט הפלילי

א. אוטונומיית הפרט

ב. טובת הכלל

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

אבחנה בין עבירות מסוג:

א'. Male in se
ב'. Mala prohibita ,

עיקרון החוקיות:

הבחנה בין ליך פלילי להליך אזרחי

פלילי	אזרחי
צד א' מדינה	תובע – אדם פרטי
צד ב' נאשם	נתבע – אדם פרטי
עילת תביעה: פגיעה באינטרס הציבורי – ערכים חברתיים	גרימת נזק
תוצאה: אשם / זכאי	אחראי/אינו אחראי
מעמד הנפגע: עו״ד מטעם התביעה אין לו שליטה	תובע
פתיחת ניהול וסיום ההליך	
נטל ההוכחה: מעבר לכל ספק סביר 95%	מאזן ההסתברות מאזן 51%

המשפט הפלילי נועד לשמור על הערכים והעקרונות – קיימת מחלוקת על תחומי התערבותו של המשפט הפלילי.

מי שקובע מי ילך לכלא ויואשם בהליך פלילי זה החוקים בכנסת. החברה מחליטה אילו התנהגויות פליליות ואילו לא.

התנהגות המנוגדת לדין הפלילי – חוק העונשין וחוקים אחרים שקובעים עבירות.

מתי נפליל מעשה מסויים? השאלה היא איזה מעשה מצדיק ענישה. בפקודת הפרשנות יש לנו הגדרות של מודגים: עבירה ועונש.

השאלה מתי נצדיק הפללה? איזה פעולות מצדיקות מעשה פלילי?

כשהמחוקק נדרש האם להכריע בין שאלת ההפללה: הוא נדרש להכריע בין אוטונומיית הפרט לבין טובת הכלל.

מבלי שהשלטון יתערב בבחירותיו, בא להגן על הפרט ולמנוע שימוש מופרז בכוח השילטון.מגבילים כשהפרט גורם נזק לכלל.

את אוטונומיית הפרט צריך לאזן מול טובת הכלל .

מצד שני אני לא רוצה לפגוע בטובת הכלל.

<u>טובת הכלל</u>- מוצדק לצמצם את תפקידו של המשפט הפלילי למניעת התנהגות שהיא מזיקה לאחרים. הפילוסוף ג׳ון סטיוארט מיל קע את העיקרון הזה.

לפי העיקרון הזה אם אני רוצה לגרום לנזק עצמי – אני יכול. אבל יש עבירות שגםאותן המחוקק מונע מלכתחילה לפגוע בעצמי.

אינטרסים שהחברה קובעת בהחלטה דמוקרטית שהם הכרחיים לתפקודה התקין.

רשמה שלל ערכים מוגנים המטיחים שמירה של קיומה של חברה ושמירה על קיומיה.

למשל: שלמות הגוף – קדושת החיים,

שלמות הרכוש: דיני העונשין מגינים גם על רכושו ושלמותו של אדם.

עבירות ריגול: ביטחון המדינה,

אוטונומייה של הפרט: עבירת אינוס.

כל אינטרקצייה היא הכללה ביו הפרט לכלל.

בא המחוקק ואומר אני מונע ממך להזיק לעצמך במסגרת האיטרקצייה חשוב שהמחוקק יקח בחשבון שני שיקולים:

1. היכולת למנוע את הנזק. – אתה צריך לקחת בחשבון שאתה יכול לאכוף ולמנוע אותה. למשלל הומוסקסואליים: אין לך יכולת להכנס לחדרי חדרים ותכנס לבתים של אנשים שעושים מין בהסכמה. או עישון בבתים באופן כבד: המחוקק יכול לחוקק חוק כזה מאחר וזו התמכרות ושנית אני א יכול לאכוף מפני שהיא מבוצעת בחדרי חדרים ואינה פוגעת בחברה הכללית. עוד צריך לקחת בחשבון את <u>עיקרון השיוריות</u>:
2. <u>עקרון השיוריות</u>: יש להשתמש במשפט הפלילי שעה שאמצעים אחרים אינם מעילים. המילים אחרות צריך להשאיר את המשפט הפלילי באופצייה האחרונה. צריך לחפש אמצעיים אחרים פחות פוגעניים מהמשפט הפלילי.

<u>פטרנליזם</u>: הגבלת חופש האדם מפני פגיעה עצמית ע״י החוק.

למשל: חובה לחבוש קסדה ברכיבה על אופנוע.

אפשר לאפשר חקיקה פטרנליסטית ע״פ עיקרון הנזק.

<u>אבחנה בן שני סוגי עבירות:</u>

<u>Mala in se</u>

עבירות קלאסיות אוניברסליות אשר רעות מטבע בריאתן. עבירות שנועדו להגן על המוסר.

עבירה בין עבירות מסוג

<u>Mala prohibita</u> :

עבירות מסוג אחר: עבירות איסור, עבירות שאין פהן פגם מוסרי כשלעצמן אלא הם קייות רק מפני שנאסרו במפורש בחוק. הם נועדו ליצור סדר.

למשל: אסור להרעיש שעות המנוחה, אסור לנסוע מהר,

פרופ' לדרמן ולוי : מאמצים הגדרה למניעת הגדרה:

" עבירה היא התנהגות המאופיינת בהצטברותם שלל כל או מרבית או רווי האופי הבאים:

פגיעה באינטרס הציבורי או המוסר שבגינה צפוי אדם להיענש בעיקבות הליך משפטי שהשליטה על פתיחותו, ניהולו ומימוש תוצאותיו מסורה בידי הריבון"

הליך פלילי יכול להסתיים באחת משתי הדרכים הבאות : הרשעה או זיכוי

בהליך פלילי אין אשמת תורם: גם אם הוא נדרס הולך הרגל כי הוא קפץ לכביש: לא ירשיעו אותו בהליך הפלילי , אין אשם תורם אבל לא כל מי שקרופץ לכביש יהיה אשם....

<u>עיקרון החוקיות</u>

אין לנו הגדרה של עיקרון החוקיות בחוק הפלילי.

נמצאים נגזרות בחוק העונשין סעיפים 1-6 לחוק.

<u>פרופ' פלר</u> : אין עבירה ואין עונש אלא על פיי חוק שעמד בתוקפו בעת עשיית העבירה ושחל עליה גם מבחינת מקום עשייתה. ז"א משמעות העיקרון: הטלת איסור על הריבון להעניש על התנהגות אלא אם כן היא נאסרה קודם לכן ע"י חוק תקף.

אי אפשר להעניש אדם ללא אזהרה. צריך להזהיר אותו ואם עשה בכל זאת : הוא צפוי לעונשים הקבועים בחוק.

עיקרון החוקיות הוא החוק הקדום ביותר בהיסטוריה: קין שרצח את הבל: אות קין.

אם תרצה להעמיד אדם לדין: תחוייב להזהיר אדם קודם מכמה טעמים:

1. <u>טעמיות:</u> הריבון אינו ויכול לצפות מהפרט שיכלכל את צעדיו בהתאם לחוקים שלא היו קיימים בעת ביצוע המעשה המיוחס לו. לדוגמא: בשנת 2018 עובר חוק שאוסר על צרכני זנות ונכנסת לתוקף רק בתאריך מסויים. מי שמבצע איסור לפני הזמן – החוק לא היה קיים . מהרגע שהאיסור פורסם ברשויות – הוא נכנס לתוקף ורק אז ניתן להעניש בגינו.
2. <u>השמירה על התכלית החינוכית של דיני העונשין</u>: לחנך את הציבור. מה מותר ומה אסור – עוזר במטרה החינוכית של דיני עונשין , מהרגע שהמסר עובר לציבור ומפרסם אותו, הציבור מודע לעונש ומחוייב לפעול לשמירה על חוקיותו.
3. <u>החשש מפני שרירותו של הריבון והצורך להגן על זכויות הפרט: עקרון החוקיות מדגיש את הצורך לאזן בין כוחו העצום של השילטון , העוצמה של המשפט</u> הפלילי היא עצומה!! ולכן אם המחוקק הולך להפעיל את המשפט הפלילי – שיהיה בטוח שקרתה כאן עבירה.

בין כוחו של השלטון לבין חרות הפרט ע"י הטל מגבלות על כוחו של השילטון. (תקנה פרסום החוק וכו')

עקרון החוקיות הוא בעל מועד חוקתי. הוא עיקרון יסוד משפט שלנו.

ההיבטים והנגזרות של עקרון החוקיות:

1. עברות ע״פ חוק בלבד ואיסור על חקיקה שיפוטית (סעיף 1+2) זה אומר שבתי משפט לא יכולים להטיל עונשים יותר גבוהים מהחוק שחוקק. במילים אחרות מעשה לא הופך אסור רק שהמחוקק קובע שהוא אסור. (חקיקת משנה- חקיקה ע״י רשות מנהלית או מבצעת) רשות מבצעת – התקנת תקנות.

סעיף 2. ענישה לפי חקיקת משנה: אם תרצה לחוקק חוק , יש ועידת ביקורת של הכנסת. אם אתה קובע קנס ו/או מאסר, תצטרך לעבור ועדת פיקוח של הכנסת.

2. איסור על ענישה למפרע: סעיף 3 לחוק העונשין: אין עונשין למפרע רטרואקטיבית.

יש שני חריגים לכלל הזה:

1. החוק לעשיית דין בנאצים ועוזריהם

2. החוק בדבר מניעתו וענישתו בפשע השמדת עם.

כל מי שנטל חלק ידע שהוא עובר עבירה – גם בהיבט הבינלאומי ואין על זה תכולה רטרואקטיבית. ונוגד את האמנות הבינלאומיות.

3.פומביות החוק – ענישה לחוק שלא פורסם מהווה ענישה ללא אזהרה, עקרון החוקיות מחייב את המחוקק לפרסם דבר חקיקה. המחוקק מחוייב לפרסם ברשומות. גם הכנסת וגם מחוקק המשנה. שאלה שעלתה : מה קורה שאדם בגין עבירה שפורסמה ברשומות , אלא שקיים לגביה נוהג מושרש ?

פס״ד הלנה תורג׳מן נגד מדינת ישראל :

היא הואשמה והורשעה בשני סעיפים: סרסרות לזנות והחזקת בית בושת.

טענתה היתה: שרירות באפליית החוק והיתה אכיפה בררנית.

אומר ביה״מ: אין כאן שרירות באכיפת החוק- השופט חשין בדיעת מיעוט אומר: לעבירה של סרסרות לזנות יש שני פנים: פן מוסרי ופן מטרדי. המשטרה למעשה מציאות מסויימת ולנוכח זה הלנה תורג׳מן פעלה. היא יצרה המשטרה : דין למעשה.

הוא למעשה משווה בין דין שהמחוקק מפרסם ברשומות לבין דין למעשה שהמשטרה קבעו בשטח. ואסור לנו להתעלם בדין שהמשטרה יצרה ולכן בואו נאשים אותה במטרד במקום בדין פלילי.

הגה מן הצדק: היא טענה בררנית.

24/11/2017

עקרון החוקיות:

עבירות על פי חוק בלבד

איסור על ענישה למפרע.

פומביות החוק

בהירות החוק: נושא השיעור

הדרישה מהמחוקק שתהיה בהיר וקריא, על מנת שאנשים לא יכשלו במעשיהם.

המחוקק צריך לנסח בצורה ברורה מה מותר ומה אסור.

איסור פלילי שאינו מוגדר ואינו ברור, למעשה הציבור עלול להכשל בהתנהגותו משום שהפרט יכול לחשוב שהוא מותר ולמעשה אסור. ברגע שהוא מנוסח בצורה לא ברורה, יש ענישה ללא אזהרה.

כשמדובר בנורמה פלילית – היא חייבת היות ברורה!!!

הפסיקה קבעה שסעיף יהיה נגוע – אם הגרעין של העבירה לא ברורה.

לאחר יסוד כבוד האדם וחירותו – בהירות לשון החוק הפכה להות עניין חוק!!

חוק העונשין סעיף 198: "כל העושה מעשה העלול להביא ע"י היזק ציבורי ......"

בוטל!! (בשנת 2008)בפס"ד אש"ד השביתו את קווי התחבורה בין השעות 10:00-15:00.

הגיע לעליון: כל השופטים מתחו ביקורת על העבירה הזו – יחד עם זאת, לשון החוק לא מנוסח בבהירות.

השופט חשין: ביקש ללכת לפסיקה האנגלית כי אותה ירשנו. ואז רואה חשין כי אין חוט מקשר בין עבירות שנעשו באנגלייה לבין העבירה של תקלה ציבורית ע"פ אש"ד.

.הוא כמו כן מותח ביקורת מאוד קשה: נתון לשיקול דעתו של השופט. הרשות השופטת הוגדרה להחיט מהו היזק ציבורי.

עקרון החוקיות: חל במקרה של אש"ד, כי לשון החוק לא ברורה ואילו לא ניתן לאש"ד יכולת לדעת מהו העונש לפני החוק.

השופט זילברג בדעת מיעוט: רק מי שעשה מעשה שהחטיא רשות ציבורית.

לעומת זאת בפס"ד ואנונו – הוצאו לו צווים והגבלות על איסור יציאה מהארץ, כמו כן איסור קירבה 100 מטר מגבולות ויהודה שומרון. ואנונו עתר לבג"צ, על עיקרון החוקיות ואי בהירות הצו.(לא ניתן להוכיח ולדעת מהם גבולות יהודה ושומרון)

ביקש לדעת לאילו מקומות אסור לו להגיע.

השופטת פרוקצ'ה: מקבלת את טענותיו. לצורך הקביעה אם הנורמה חוקית. נדרשת בהירות ורמת וודאות גבוהה, ברמה כזו שאדם מן הישוב יוכל להבין.

לכן אין הגדרה מובהקת והעתירה התקבלה והאיסור בוטל. בוטלה נורמה פלילית.

24/11/17

יסוד עובדתי –(נושא חדש.)

היסוד העובדתי של העבירה:

כשאנחנו רוצים להרשיע אדם בעבירה מסויימת: אנחנו צריכים להוכיח את יסודות העבירה.

ישנם שני יסודות לכל עבירה:

1. יסוד עובדתי- נקרא בלטינית: actus reus מתייחס לעובדות היוצרות את העבירה, הפיזיים והחיצוניים של העביה. במסגרת היסוד העובדתי צריכה לשכנע את בית המשפט, העובדות שמתבססות העבירה – יתקיים. סעיף 18 לחוק העונשין.
2. יסוד הנפשי.- mens rea: יסוד פנימי מנטלי, נפשי של העבירה ומשמעותו יחסו הנפשי המגונה של הנאשם אשר ליווה את המעשה הפיזי. נוסף לעובדות צריך להוכיח גם יחס נפשי מסויים כדי להרשיע אותו באותה עבירה. סעיף 19 – 21 לחוק העונשין.

מדוע נדרש יסוד עובדתי?

גם אדם הכי מוסרי יכול לחטוא בכל מיני מחשבות רעות ופסולות וקשות. מתי הופך למסוכן? כשהוא הופך מחשבות למעשים.

אם נעניש על מחשבות – זה עלול לעודד את מימושן.

מדוע נדרש רכיב עובדתי?: למעשה מקיימת עיקרון יסוד במשפט הפלילי, לפיו אין עונשין על מחשבות.

זה נקרא בלטינית: nullum crime sina actus.

***דרישת היסוד הנפשי באה לשרת את עקרון האשם!! Nullum crime sine culpa.

והוא מהווה תנאי להתהוותה של עבירה פלילית.

כשיש אשמה אנחנו צריכים לקבוע את דרגתה: מפני שהוא קובע מידתיות.

אם האשמה חמורה – העונש יהיה כבד יותר ואם אשמה קלה – העונש קלה.

יש לנו כל מיני עבירות המתה:

1. רצח –מאסר עולם סעיף 301
2. הריגה- עד 20 שנה סעיף 298
3. גרימת מוות ברשלנות –עד 3 שנים, סעיף 304.

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

בכדי להעמיד לדין אדם – צריך להראות שהיחס הנפשי והיסוד העובדתי חייבות להיות יחד. ללא אחת מהעובדות אין עבירה.

היסוד העובדתי של העבירה:

סעיף 18 לחוק העונשין:

א'. מעשה – רכיב התנהגותי
ב'. נסיבה – רכיב נסיבתי
ג'. תוצאה – רכיב התוצאתי

אופציונליים (ב', ג')

בכל עבירה חייב להיות מעשה. ולכן אין עבירה ללא מעשה.

רכיב נסיבתי ותוצאתי – הם אופציוליים.

המחוקק יכול להוסיף רכיב נסיבתי וגם תוצאה אסורה. אם המחוקק בגוף העבירה תוצאות: חייבים להוכיח אותם.

<u>רכיב התנהגותי על דרך מעשה:</u>

כל עבירה חיבת לכלול מעשה . כל עבירה טעונה מעשה .

פלר – מגדיר בספרו מעשה : תגובה גופנית מוטורית ולהתהוות העבירה.

לפי פלר שיש תנועה גופנית מוטורית והשקעת משאבים ואנרגיה פיזית- יש מעשה.

ישנם מקרים שהמחוקק אוסר עלינו לעשות מעשים חלופיים.

מעשה אחד: X

<u>רכיב התנהגותי על דרך של מחדל</u>:

עבירה להיות מבוצעת על דרך מעשה אך עשוייה להיו מבוצעת על דרך של מחדל , כאשר אדם עובר עבירה על דרך של מחדל כאשר אדם עובר עבירה על דרך של אי עשייה מעשה הגובל במחדל – לא מונע.

סעיפים 18 ב' וסעיף18 ג' – אלו סעיפים העוסקים במחדלים.

"מעשה לרבות מחדל אם לא נקבע אחרת" כאשר עבירה כוללת מעשה היא גם כוללת מחדל אלא אם נקבע אחרת.

<u>מהו מחדל פלילי?</u>

ע"פ סעיף 18 ג' : הימנעות מעשייה שהיא חובה על פי כל דין או חוזה.

מכאן רואים שמחדל פלילי זה שכאשר קיימת חובת עשה מקור נורמטיבי שמחייב אותי לעשות משהו ולא עשיתי. ובשלב השני – הפרתהחובה כאשר קיימת חובה לעשות משהו והופרה החובה – לא נעשה.

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

1/12/2017

מחדל:

בפלילים הוא הימנעות מעשייה ע״פ כל דין

(ס׳ 18 ג׳), שבכדי להוכיח שרכיב בתנהגות היה על דרך שלל מחדל. בשלב הראשון.

חל על הנאשם חובה לפעול

הפר את אותה חובה בכך שהוא נמנע מעשיית המעשה.

(רשלנות – תמיד יהיה יסוד נפשי)

ישנם שני סוגים של מחדלים:

1. מחדל ישיר: עבירה שמנוסחת על דרך של מחדל ישיר זו עבירה שניתן לעבור אותה רק בדרך של מחדל. היא כוללת את החובה לפעול, את הפרץ החובהה ואת העונש שצפוי לקבל אם לא יפעל. לדוגמא: סעיף 262 לחוק, אי מניעת פשע(עבירה שאפשר לעבור רק במחדל)
2. מחדל עקיף: מחדל עקיף זה עבירה שבה הרכיב ההתנהגותי מנוסח על דרך של מעשה אקטיבי אלא שבהתאם לסעיף 15 ב׳ (אם לא נקבע אחרת) הרכיב ההתנהגותי עשוי להתקיים גם בדרך של מחדל פאסיבי.
3. חובת עשה: הימנעות מעשייה לפי חובת כל דין ומעשה. חובה לאתר את עניין החובה מחוץ לחובה לפעול.

הקשיים בענישה על מחדל:

מעשה לרבות מחדל – כשמדובר על ענישה בגין מחדלים יש שני קשיים עיקריים שמטילים אחריות פלילית:

ענישה במחדל פוגעת באוטונומיית הפרט – מגבילה את חירות הפעולה של העושה.

כשדיני עונשין אוסרים עלי לעשות מעשה , מגביל את החירות שלי – כי מדובר בעבירה של מחדל!!

חייב לקום, חייב להציל, חייב להלביש, אנרגיות.....ולכן מחדל נתפס כמי שמצר את האוטונומייה של הפרט יותר מהמעשה.

מצד שני: ניתן לטעון שחובת העשה לא באמת מוטלת על כולם. הם מטילים עונשים מסויימים על מיקרים מסויימים. ספציפיים יותר.

הקושי השני מתייחס לקשיי סיווג: לכך שהאבחנה בין מעשה למחדל היא לא באמת קלה.

הצעה ראשונה של פרופ׳ פלר : מוגדר כהוצאת אנרגיה פיזית כתנועת גוף,(שנדרשת) ואילו המחדל מוגדר כאי ביצוע מעשה. מה שמאפיין אתת המחדל הוא ההתנהגות הפאסיבית של העושה.

ההגדרה הזו היא הגדרת ביניים.

מבחן נוסף הוא של ד״ר יצחק קוגלר – שכתב מאמר בנושא מחדלים. מבוסס על הפעולה שעמדה בבסיס השרשרת הסיבתית שגרמה לתוצאה. לפי קוגלר אנחנו צריכים לאתר מה הפעולה שעמדה בבסיס הפעולה שגרמה לתוצאה: אם אי הזזת שרירים – מדובר במחדל , נצטרך להוכיח קי קיים מחדל. אם הזזת שרירים היינו פעולה אקטיבית, הרי שלא חשוב מה היו הפעולות אחר כך ונגדיר זאת כעשיית מעשה. (תנועה פיזית מוטורית)

<u>מבחן נוסף של פרופ׳ קרמיצר וד״ר ראם שגב</u> : כתבו מאמר שבמסגרתו הציעו מבחן אחר שנקרא : מבחן הדומיננטיות, לפיו עלינו לזהות את ההתנהגות הדומיננטיות לאור בחינת הארוע כולו , תוך התחשבות בכל השיקולים המהווים את הבסיס לאבחנה בין מעשה ומחדל.

<u>מקורותייה הנורמטיביים של החובה לפעול</u>

אם היינו מטילים אחריות פלילית ללא הוכחת מקור חובה – כולנו הינו עצורים!

בכדי להמנע ממצב שבו הפגיעה בחירות היא דרסטית ולא מידתית אנו מטילים סנקציות מסויימות במקרים מסויימים.

<u>מניין יימצאו אותן מקורות חובה?</u>

1. קבוצה הראשונה של חובות עשה הקבועות בחוק העונשין (ס׳ 322-326) אלו סעיפים שקובעים חובות עשה בלבד. כאשר אי מילוי אחת החובות הללו עשוי להיות רכיב התנהגותי פאסיבי בעבירות שמבוצעוע על דרך של מחדל. ז״א הם קובעים רק חובות עשה. אם אפר את החובה בסעיפים הקבועים : אתן את הדין.

- <u>חובת הממונה : סעיף 326 :</u> קובע חובה למי שבאחריותו או בשליטתו : נייד נייח או בעל חיים שעלולי לסכן חיי אדם, עליו לנקוט מידה סבירה של זהירות וקפידה למניעת הסכנה הטמונה באותו הדבר. ולכן אם כבתוצאה מהפרת החובה נגרם נזק ונפגע נזק חברתי. נטיל על אותו אדם אחריות פלילית כתוצאה מהפרת החובה.

2. <u>חובות עשה הקבועות בדין האזרחי :</u>

סעיף18 ג׳ – אתה יכול להביא חובת הוכחה מכל דין (אזרחי, פלילי,עונשי,מנהלי,משמעתי, צבאי וכו׳) אחד המקורות החיצוניים לחובת העשה – חובת הזהירות המושגית : אם מישהו רוצה לתבוע את הרופא על התרשלות בטיפול – בנזיקין חייבים להראות שיש נזק . ביה״מ אומר לפני שאני פוסק אני רוצה לראות שישנן חובות מסויימות :

- <u>חובת הזהירות</u> – בין צדדים מהסוג הנידון. האם X חב חובת זהירות ל Y
- חובת זהירות קונקרטית – בודקת אם ישנה חובת זהירות ספציפית , בין העוול הספציפי לבין הנפגע הספציפי. המנותח תובע את הרופא, האם רופאים חבים חובת זהירות ? התשובה היא כן. אך אם המטפלת חתמה על מסמך שאומר שהרופא לא אחראי לכל תוצאות שייגרמו בגין הניתוח? במידה ויוכיחו כי חובת הזהירות הקונקרטית לא קיימת נצטרך לבדוק מהי החובה האחרת שחבה עליו.... (לפי כל דין) .
- <u>בפסיקה שלפני סעיף 39</u> : לפני שנת 1994 , גם בספרות היה ניתן למצוא דעות מנוגדות, לוקח עבירה נזיקית, ומחיל אותה על הדין הפלילי. (הדין הפלילי בל
- בד)

08/12/2017

.נסיים דיון של הרכיב הנסיבתי

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

מחדלים – המקורות הנורמטיביים של החובה לפעול

1. מקורות חובה בדיני העונשין סעיף 322-326 :
2. מקורות חובה מהדין האזרחי : (חובת הזהירות המושגית) חובה של המציל להציל – לא כתובה בחוק : אולם היא כתובה בחוזה , אך אם היא כתובה בחוזה והפרת – אני יכול לתבוע אותו מתוך חובת החוזה ומעביר אותה לדין הפלילי אם מאותה חוזה נקבע הפרה.
3. מקור חובה חוזי : פס"ד davis במדינת וירג'ינייה."חוזה מכללא" – חוזה במשתמע.
4. חובת עשה הנוצרת עקב יצירת מצב מסוכן : יש התייחסות מפורשת הפסיקה : עוסקת במצבים שבהם העושה עשה מעשה שיצר מצב מסוכן, שפגיעה באינטרס המוגן : את גופו או רכושו ולאחר שנודע דו את שאירע הוא יכול היה לפעול או למנוע לעשות כן : מכוח הדוקטרינה הזו חלה עליו החובה למנע את התרחשות הנזק : ואם לא פעל לשם כך ניתן להאשים אותו בשל כך.

האחריות של לורנס – היתה במעשה!! דוב לוין השופט : אומר שאמנם היה מעש אך ניתן להאשים אותו גם במחדל. משתמש בדוקטרינה של יצירת מצב מסוכן : גם קובע את הדוקטרינה הזו וגם מיישם אותה בדיני נזיקין.

5. חובות עשה פסיקתית : סעיף 18 ג' : אינו מאפשר לנו ליצור חובות עשה בפסיקה : יחד עם זאת ביהמ"ש כן יצר חובות עשה פסיקתיות. השופט דוב לוין קובע את הפסיקה.

בפס"ד גילו : מאשים אותו בהפרה במחדל כאשר ביהמ"ש יוצר את ההלכה בעצמו.

אם החלטתם שמדובר במחדל : צריך ללכת ולחפש מקורות חובה : רק את מקורות חובה רלוונטיים. בפרקטיקה לא מציינים מקור אחד, ולכן מציינים את כל מקורות החובה הרלוונטיים.

קיים חוק שנקרא : " לא תעמוד על דם רעך" – משנת התשנ"ח 1998.מקור חובה שמתיר חובת הצלה. חוק קיצוני שמתטיל חובה על הצלת אדם מזדמן!! חוק שהוא ף מחדל ישיר.

מחדל ישיר קבועה בסעיף 1+ הפרת חובה סעיף 4 – קנס.

השאלה שעלתה " האם ניתן לעשות שימוש בעבירה מסוג של מחדל ישיר כדי לבסס עבירת גרימה על דרך של מחדל עקיף?

ישנה 3 גישות לתשובה :

גישה מרחיבה : ע"פ דר קוגלר – כל חבה של מחדל ישיר יכולה לשמש מחדל ישיר לצורך עבירת נגרימה הרלוונטית. זאת שהוכח כמובן היסוד הנפשי ליסוד העבירה? לדוגמא : יש מציל שיושב בסוכת המציל והוא יושב עם החבר שלו : המציל שלו רואה שמישהו עומד לטבוע, והמציל שלו לא עושה כלום. ברור שאפשר להטיל על החבר של המציל אחריות פלילית כשמקור החובה הוא על המציל עצמו

גישה מצמצמת : ד"ר קרמיצר ושגב וכן של השופט חשין בפס"ד וייצמן : לפי הגישה הזו יש לשייך אחריות לתוצאה רק על ידי מי שיש לו קשר לנזק או לקורבן עצמו ולא למי שמוטל עליו אחריות כללית להציל בשל היקלעותו למקום הסכנה באקראי.

גישת ביניים : פרופ' פלצ'ר פרופ' למשפט פלילי באונ' קולומביה בארה"ב. לא כל הפרת ובה באשר היא מספיקה דכדי להרשיע אדם בגרימת המוות הרלוונטית שכן תלוי בנסיבות העניין.

הרכיב הנסיבתי של העביר

סעיף 18 קובע :

פרופ' פלר : נתונים המצויים במציאות האובייקטיבית בשעת ההתנהגות המהווה רכיב של היסוד העובדתי של העבירה ללא כל תלות באותה התנהגות שבמסגרתה נעברה העבירה. אינו תלוי

בעושה או במעשה. הוא רכיב אופציונלי בעיני המחוקק. אבל אם בגוף העבירה קיימות נסיבות שצריכות להתקיים – צריכים להוכיח (מאוד חשוב) בשעת המעשה. הנסיבות צובעות את המעשה בגוון פלילי. כל עבירה נעברת במציאות מסויימת. לדוגמא: רצח יכול להיות בכל מקום באמצעות כל רכיב . צריך להוכיח רק את הנסיבות שקבועות בגוף העניין.

"

הבועל אישה שלא בהסכמתה החופשית " סעיף 345 סעיף (א) (1). הבועל= <u>מעשה</u>, האישה= <u>נסיבה</u>, שלא בהסכמתה החופשית= <u>נסיבה.</u>

"מי שביודעין מסר ידיעה לאוייב או בשבילו" : מסר = מעשה, ידיעה = נסיבה, לאויב = נסיבה.

" הרוכש או המחזיק נשק בלא רשות ע"פ דין אחזקתו" סעיף 44(א) : הרוכש= מעשה, המחזיק = מעשה, נשק= נסיבה,בלא רשות עלל פי דין = נסיבה.

" הבועל קטינה שמלאו לה 14 שנים וטרם 16 שנים דינו..." סעיף 346 (א)הבועל= מעשה , קטינה= נסיבה , שטרם מלאו לה ....= נסיבה.

<u>עבירת הביגמייה</u>: " הנושא אישה אחרת ונשואה הנישאת לאיש אחר" נשוי= נסיבה הנושא.=נסיבה הנישאת=מעשה,לאיש אחר=נסיבה.

סעיף 172 לחוק העונשין: " הנכנס בלא רשות למקום פולחן או קבורה"....

פס"ד פקוביץ: הורשע בביהמ המחוזי – על פגיעה במוסלמים. הנחת ראש חזיר בנשר, על קבר מוסלמי. והוא רצה להתריס. יש עבירה = ביה"מ המחוזי , הרשיע אותו ב 2 עבירות חלופיות. הוא גם נהג במת שלא בכבוד, וגם נכנס לבית הקברות. הטענה שלו: אני עברתי עבירה אם נכנסתי למקום פולחן שלא ברשות: והתביעה לא יכולה הוכיח שזה לא ברשות....

יש קושי מעשי: למה? כי הכניסה לבתי עלמין לא טעונה רשות: אז לא ברור – איך ניתן להוכיח מה זו רשות.

התכלית של העבירה היא: להגן על רגשות דתיים היכן שנמצא המת. המטרה של החוק היא להגן על הרגשות, כך שאם יש רשות או אין: לא רלוונטית. זה מגיע לעליון בתכליתית בשנת 2000 השופטת בייניש מפרטת הנסיבה למה זה ללא רשות: אומרת כב' תכליתה של הסעיף להגן על רגשות הדתיים היכן שקבור המת ולכן העניין צריך להבחן במבחן אובייקטיבי.

פס"ד אלבה: פרסום הסתה לגזענות: סעיף 144 (ב) רבתי: המפרסם מתוך מטרה להסית לגזענות ....." הוא היה רב , אשר הורשע ב 5 אישומים בקרב התלמידים שלו במערת המכפלה: בירור הליכות הריגת גוי. ומסר לתלמידים שלו שהיא לעיון ולא למעשה. האשימו אותו בפירסום מאמר לגזענות. הוא מסר את המאמר לעיון בלבד. מאמר כזה מישהו עלול לקרוא אותו ולפרש אותו כמעשה.

המפרסם=מעשה , דבר= נסיבה , מתוך מטרה..... אך מהו הדבר? כל דבר!! מגיע ביה"מ ואמרה הסנגורייה : לא יעלה על דעת: לא ניתן להעניש אדם על מחשבה שבלב. הקטגורייה הציבורית אומרת: השופט מצא – כל דבר!! גם אם הוא דבר תמיד כל עוד אם הוא נעשה מתוך הסתה לגזענות – יש כאן עבירה. הוא תומך את גיתשו בהצעת החוק: המפרסם דבר הסתה לגזענות,

מפרסם דבר מתוך כוונה להסית לגזענות : אם המחוקק היה רוצה חאסור : היה בוחר את האפשרות הראשונה. זה שהמחוקק התכוון לכל דבר הסתה גם אם הוא תמים.

הדיעה שלי נכונה מבחינה פרקטית: קומו ותעשו מעשה עכשיו, יש כאן סיפור בראשית. אני לא נכנס לתוכן,

<u>השופט ברק:</u> פרסום דבר אינו כולל דבר תמים: אם הוא לא הופך לגזענות: אם הטקט בפירושו אינו מסית לגזענות.

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

ברק: דבר הסתה לגזענות + פוטנציאל הסתה לגזענות

הטלת אחריות פלילית עלל אמירה תמימה רק שהמטרה להסית בראש – זה ענישה ע מחשבות: אנחנו מענישים על מחשבה ללא מעשה. ולא ניתן להעניש את המחשבות. השיקות השני קשור בחופש הביטוי. אנחנו לא מאפשרים לאנשים לפרסם מה שהם רוצים. מוצדק להגביל את חופש הביטוי כשהיא גובלת בהסתה לגזענות – ההגבלה היא לא מידתית.

<u>גולדברג:</u> הלב של העבירה הוא מטרת המפרסם להסית לגזענות. מה שחשוב זה המטרה להסתה לגזענות. מה שחשוב זה היסוד הנפשי. אולם חייב להיות בו שמץ של זיקה לגזענות. בין במישרין ובין בעקיפין – לגזענות.

<u>הרכיב התוצאתי של העבירה</u>

עבירה ללא מעשה – היא ענישה של נחשבות. אם יש עבירה עם נסיבות מסויימות: חייבים להוכיח את הנסיבות (אופציונליים) הרכיב התוצאתי של העבירה הוא אופציונלי. המחוקק יכול לאסור על מעשה שגרם לתוצאה מסויימת. אם המחוקק קבע בגוף העבירה – חבלה מוות פציעה חייבים להוכיח אותה. חייבים להוכיח שלא רק הנסיבותהתקיימו והמעשה התקיים אלא גם התוצאה התקיימה.

הגורם לחברו חבלה. : אם תקפתי מישהו ולא גרמתי לו חבלה: התביעה תעמיד לדין על תקיפה.

יש עבירות בהן המחוקק אוסר על התנהגות ולעיתים על תוצאה בגין ההתנהגות.

הנושא של מוות: הגורם ל.... דינו.... : עבירת גרימה היא עם רכיב של תוצאה. אלא שהעבירה נעדרת הגדרה מפורטת של הרכיב ההתנהגותי (של המעשה) הגדרת העבירה מתייחסת למעשה אסור.

הגורם לחבלה, הגורם למותו של אדם, חשובה התוצאה (המוות, החבלה, החניקה, הדקירה)

כשאתה גורם למוות זה לא חשוב איך: חשובה התוצאה.

כל מעשה תוצאתי של מוות לרבות מחדל נחשב להריגה. (עבירת גרימה)

קיימים שני סוגים של עבירות בדיני העונשין:

עבירה התנהגותית: עבירה המטילה איסור על ההתנהגות שלעצמה ללא התייחסות לתוצאה: בעבירה של התנהגות. יש רכיב נסיבתי ורכיב התנהגותי. המעשה שלעצמו הוא אסור: עבירת אינוס. " הבועל אישה שלא בהסכמתה החופשית".

"העלבת עובד ציבור" עבירות שיש בהן רק מעשה .

עבירהה תוצאתית: עבירה הכוללת במסגרת היסוד העובדתי שבה רכיב של תוצאה. חייבים להוכיח תוצאה של תוצאה. חייבים להוכיח מוות!!

הגורם למותו של אדם. = העובר עבירה בתנאי שהוא גורם למוות. היא כוללת לא רק עבירה אלא גם תוצאה.

איך מגדירים תוצאה: אין לנו בחוק העונשין הגדרה של תוצאה . פרופ' פלר מגדיר תוצאה כפגיעה שלמותו, תקינותו או באיכותו של האובייקט הפיזי נשוא העבירה. הוא מוגבל לפגיעה מוחשית פיזית באובייקט פיזי. מבחינת פלר כשיש פגיעה פיזית: יש תוצאה.

ישנה הגדרה אחרת מורחבת יותר של פלר: הוא מגדיר תוצאה דרך מימד הזמן והוא אומר שמימד הזמן משתרע בכל שינוי של מציאות שהתנהגותו של העושה אמורה לחולל. כל מה שהוא בגדר של התרחשות עתידית.

נתונים עובדתיים הנובעים מן ההתנהגות. לפי קרמיצר וגבי הלוי היא לאו דווקא פגיעה פיזית. כל מה שהוא בגדר של התרחשות עתידית היא תוצאה.

דוגמאות: סעיף 288. העלבת עובד ציבור: צריך להוכיח שהמעליב אכן העליב. עבירה התנהגותית. כמו הרעל...

לפי סעיף 304 : עבירה תוצאתית.

סעיף 201: כמו פסק דין הלנה תורג'מן. עבירה תוצאתית. שידול לזנות.גרמתי למישהו אחר לעסוק בזנות.

סעיף 221: המעכיר או מזהם: התנהגותית, ועושה אותם בכך פחות מתאימים : עבירה תוצאתית.

סעיף 378: המכה, דוחף, מפעיל כח פיזי: עבירה התנהגותית. לא צריך להוכיח כי נגרם תוצאה. היא עבירה התנהגותית. ולבסוף יש תוצאה. מורכבת מהתנהגות ותוצאה.

<u>סעיף 380</u> : התוקף חברו וגורם לו בכך חבלה של ממש : תוצאתית.

<u>סעיף 333</u>: תוצאתי.סעיף 334: תוצאתית.

<u>תקיפת קטין:</u>

_לפי סעיף 368 ג' רבתי. ובפס"ד שדה אור: זוכתה מעבירות.

ביה"מ העליון : עבירת התעללות היא עבירה התנהגותית: השופטת דורנר: אדרבה ניתן להרשיע מעשים של התעללות גם אם לא הותירו סימנים מרשיעים. אך הורשעה בעבירות של תקיפה.

עבירות התנהגות.

סעיף 192: עבירת האיומים היא עבירה התנהגותית.

בפס"ד כהנה: אומר ביה"מ , כל עוד לא נקלטו דברי האיום: הנסיבה על אדם אינה מתקיימת ואי אפשר להעמיד לדין. ובפס"ד הנ"ל כל עוד העבירה נקלטה בישראל: אז תהיה הרשעה.

ביקורת על עבירות תוצאה: קיימת ביקורת על כך שלעיתים המחוקק עובר על מעשים מסויימים. בתנאי שהם גרמו לתוצאה מסויימת. נשאלת השאלה למה?

עבירות תוצאתיות הן עניין של מזל!!

עבירות של העמדה בסיכון: הדרך של המחוקק להתמוד עם תוצאה של מזל בעבירות תוצאתיות.

יש תוצאה מסויימת אבל אפשר לנסות לדרוש תוצאה בכוח: תוצאה שעלולה היתה לקרות /להגרם.

אני לא אפליל על התוצאה שנגרמה אלא על התצאה שעלולה היתה להגרם.

אחת הדרכים להתגבר ע המזל היא להתנסח בדרך שונה: אנו לא נדרוש תוצאה מסויימת בפועל אלא דיי בכך ש ההתנהגות בדרך שעלולה לגרוםם לתוצאה האסורה.

מי שביה״מ על פי מבחן אובייקטיבי של ״הצופה הסביר״ –

עבירות של תוצאה בכוח – או העמדה בסיכון : מנותחות כעבירות התנהגותיות. היא עבירה התנהגותית. והתוצאה שעלולה היתה לקרות היא הרכיב הנסיבתי של העבירה.

סעיף 490 (6) – עוזב או קושר חיה באופן שיש בו כדי לגרום הפרעה בדרך ציבורית.

עוזב = מעשה, קושר = מעשה , חיה = נסיבה.

ולכן אפשר להעמיד לדין בגין תוצאה שלא קרתה : זאת אומרת העמדה בסיכון.

בהתייחס לסעיף הנ,ל : אם קרה משהו – נעמיד לדין על פוטנ׳ לתוצאה מסויימת.

כל אותם נהגים שנוהגים ברשלנות ובסכון : מעמידים לדין בסעיף338 א 1׳.

סעיף 449- עבירה תוצאתית.

סעיף 449 – עבירה התנהגותית. שניהם מעמידים לדין.

<u>פס״ד סוצקין</u>: הואשמה בהסתה לגזענות . ביה״מ המחוזי הרשיע אותה בעבירה של : פגיעה ברגשי דת. לפי סעיף 173(1). המפרסם פרסום שיש בו כדי לפגוע פגיעה גסה באמונתם ברגשותיהם הדתיים של אחרים.

ביה״מ דן בשאלה האם היא עבירה של התנהגות או תוצאה.ביה״מ קבע כי היא התנהגותית. היינו: מי שמפרסם פרסום.מדובר בנסיבה התוחם אתהרכיב ההתנהגותי.

הפגיעה היא פגיעה פוטנציאלית. ביה״מ מציין גם כי צריך פגיעה גסה. כי כל דבר שלא נאמר במקום: פוטנ׳ פגיעה קשה ומשמעותית. לפכיך מתקיים היסוד הנסיבתי .

מדובר במבחן אובייקטיבי על הצופה הסביר שיש בו כדי לגרום לפגיעה אסורה.

עבירות מסוג זה נועדו עלל מנת להגן על ״המזל״ שאילולא הוא היתה נגרמת תוצאה אחרת.

<u>הקשר הסיבתי: בין המעשה לתוצאה.</u>

סיבתיות:

אמרנו שמחלקים את העבירות לתוצאתית והתנהגותית: אבל מעבר לתוצאה צריך להו

מעבר לתוצאה שהקרבן מת או נפגעף צריך להוכיח יחס של גרימה בעקבות המעשה או הגרימה. היחס מכונה בשם קשר סיבתי.

כשאין קשר סיבתי בין העבירה לתוצאה : יש קשר סיבתי .

ולא משנה מה היסוד הנפשי שדרוש לעבירה. כשמדובר בעבירה תוצאתית

הדרישה לקשר סיבתי קשרה קשר הדוק לאשמה: אני לא אטיל אחריות פלילית בגין תוצאה שהוא לא גרם לה. (

לכן הקשר הסיבתי קשור באופן הדוק

הדרישה לקשר סיבתי קשור לסעיף 18 א'. זה לא רק סיבתיות עובדתית היא גם שאלה נורמטיבית.

יש שני רבדים לקשר הסיבתי:

רובד עובדתי ורובד משפטי: אנחנו צריכים לקבוע ששני הרבדים מתקיימים.

ראשית צריך לבדוק שהקשר הסיבתי העובדתי מתקיים. ולאחר מכן לבדוק שהקשר המשפטי מתקיים.

הקשר הסיבתי עובדתי : המבחן הראשון: הוא מבחן עובדתי . מבחן זה בודק את הקשר הפיזי בין המעשה לנאשם. היינו הוא בודק היסטורית שהמשה היה חולייה בשרשרת הארועים שהסתיימו בתוצאה.קשר סיבתי עובדתי מחייב כי התנהגות הנאשם היתה הסיבה הכרחית / הסיבה בלעדיה אין להתרחשות התוצאה.

מבחנו של הקשר הסיבתי הוא אלמלא התנהגות הנאשם: האם התוצאה האסורה היתה מתרחשת .

אלמלא הנאשם עשה את המעשם האם התוצאה האסורה היתה נגרמת: אם התשובה שלילית ז"א שהקשר הסיבתי העובדתי מתקיים. אם התשובה היא חיובית אין קשר סיבתי עובדתי.

האם התנהגות של הנאשם מהווה את הסיבה בלעדיה איין לתוצאת המעשה? (חשוב לעבודה למבחן האלמלא.)

לפי המבחן הזה מה שצריך להוכיח שהתנהגות הנאשם תהווה את אחת הסיבות לגרימת התוצאה ואין זה משנה היכן היא מצוייה באותה שרשרת סיבתית . צמודה לתוצאה או רחוקה מהתוצאה.

22/12/17

<u>הרכיב התוצאתי של העבירה – קשר סיבתי.</u>

קשר סיבתי שני רבדים: קשר סיבתי עובדתי וקשר סיבתי משפטי.

קשר סיבתי עובדתי:המבחן שצריך לבדוק – הוא מבחן האלמלא. אלמלא הנאשם ירה: הקורבן היה מת. תשובה שלילית על שאלת האלמלא – תביא אותנו לקיום סיבתי.

מביא אותנו לסיבה בלעדיה אין.

קשר סיבתי עובדתי במעשה מחדלים: אם המחדל גרם למוות גם כאן צריך לבדוק את מבחן האלמאו רק בצורה שונה.

אם הנאשם היה מקיים את החובה המוטלת עליו האם היתה מתרחשת התוצאה האסורה: אם המציל היה משגיח האם גם אז היה האדם היה טובע?

פס"ד בלזר: המנוח נפטר מאוטם שריר הלב. קיימת סבירות גבוהה שמת מההתרגשות , האם ההתרגשות נגרמה מהמכות? אם התשובה היא כן. אז הסיבה בלעדיה אין למוות – היא המכות . לכן יואשם בהריגה.

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

פס"ד בלקר: מה הסיבה בלעדיה אין: ההשלכה מהחלון.

פס"ד ניסים: בעל שטח חקלאי, היה לו טרקטור שהיה מחובר לגרור- נהג הטרקטור היה נתין תאילנדי ואסור היה לו לת לו להרכיב אנשים. נתן הוראה לא לחצות את הכביש

הוא טען טענות מקדמיות: שאומרות שאין כאן נכונות לכתב האישום. ביה"מ שדן בטענה המקדמית. בי"מ העליון קבע שהסיבה בלעדיה אין אלו המעשים שלו: אלמלא היה מורה המשיב על ירידתם מהגרור: התוצאה המצערת לא היתה מתקיימת. המוות נגרם כתוצאה מחוסר הנחיות. יש כאן גורמים זרים מתערבים. כי יש אן משאית ויש כאן את הנהג משאית.

ריבוי גורמים: יהיו מקרים שבהם התוצאה תיגרם בשל התערבותם של מספר גורמים. ראובן ירה בשמעון ושמעון מת במקום. לעיתים נשאלת השאלה – איך אני בודקת את מאפייני הגורמים. איך במשלימים

בודקים אם התוצאה .

1. <u>גורמים משלימים</u>: פרופ' פלר בודק: התוצאה המזיקה היא פועל יוצא של גורמים שכל אחד מהם נמצא בשרשרת אחרת, אך באף אחד מהם בנפרדלא די לגרום לתוצאה. רק תוך השתלבותם זה בזה נגרמה התוצאה . a+b=r.פלר נותן דוגמא : יש בקבוק במעבדה – שהושאר ע"י המורה, נכנס עובד נקיון והדליק סיגריהף היה פיצוץ. הפיצוץ נגרם בשילוב של שני גורמים יחד. הדוגמאות של סעיף 309 : מתאימים . כשמדובר בגורמים משלימים המבחן הרלוונטי הוא מבחן האלמלא. : אלמלא המורה השאיר זרחן- התוצאה היתה נגרמת? לא. אלמלא לא היה העבד מדליק סיגריה התוצאה היתה מתרחשת? התשובה היא לא. פס"ד ליכטנשטיין: הגורם הראשון היה המהירות המופרזת והפנצ'ר. כל אחד מהסבנפרד א היה גורם לתוצאה. אלמלא ליכטנשטיין נהג במהירות מופרזת היה עושה תאונה? התשובה היא לא. האם עם פנצ'ר היה קורה לבדו היה תוצאה מתרחשת? התשובה היא לא. לכן שניהם יחד יגרמו לתוצאה האסורה. אומר ביה"מ כי התוצאה לא היתה קורית לולא המהירות ולולא התקר. התנהגות המערער היא אחד הגורמים. כל עוד המעשה שלו היא הסיבה בלעדיה אין.

2. <u>גורמים מצטברים: a / b = r (גורם א' או גורם ב' = ל ד')</u> מדובר במקרים בהם התוצאה האסורה התרחשה עקב מספר גורמים אלא שהתוצאה היתה להגרם בשל כל אחד מהגורמים בנפרד. מה שיקרה בגורמים מצטברים, ברגע שכל אחד מהם יכול להיות לבדו אחראי על התוצאה. כך הקשר הסיבתי מתנתק!! אי אפשר להכיל את מבחן האלמלא – כי כך התוצאה הסיבתית תתנתק.
   <u>א'. מבחן הבידוד המלאכותי – על פי פרופסור פלר</u>. המבחן הזה למעשה בודקים את הסיבה בלעדיה אין תוך התעלמות מן הערך הסיבתיי של כל גורם מתחרה לאותה תוצאה הנימנית עם שרשרת הסיבתיות המצטלבת.
   <u>ב'. מבחן "דיות הפעולה" פס"ד ברדריאן</u> – צריכים לשאול האם די במעשה הדקירה האחד על מנת לגרום לתצאה האסורה?
   <u>ג'. מצטברים חלופיים:</u> מדובר בגורמים בלתי תלויים זה בזה אשר פועלים במקביל למען גרימת אותה תוצאה, כאשר האחד הקדים את משניהו וגרם להתרחשותה של התוצאה האסורה בעוד האחר לרא הגיע לידי הגשמה ולכן לא גרם לתוצאה האסורה. במצב דברים זה אלמלא נגרמה התוצאה ע"י הגורם המקדים. היתה תוצאה נגרמת ע"י הגורם המאוחר. אם נכיל את מבחן האלמלא הקלאסי הפשוט: אנחנו נגרום לניתוק הקש"ס בין הפעולה שלל הגורם של שהקדים לבין התוצאה האסורה. כמו בפס"ד חסיין. במבחן זה נכיל את שני המבחנים הקודמים: מבחן הבידוד ומבחן הדיות.

במסגרת הדיון על קשר סיבתי עובדתי- העלאת ההסתברות להתרחשות התוצאה כסיבה בלעדיה אין , קשר סיבתי עובדתי בודק את הקש בין ההתנהגות לתוצאה יש קש"ס . בודקים במונחים מוחלטים: הירי גרם פציעה. הבחור טבע בעקבות שחנקת אותו במים. לעיתים הקש"ס נמדד במונחים לא מוחלטים, ואז קשה לנו לקבוע שהמעשה של הנאשם היא הסיבה בלעדיה אין. ואז מרחיבים את מבחן האלמלא ובודקים יש קש"ס עובדתי כשהמעשה של הנאשם העלה את

ההסתברות לתוצאה האסורה. פס״ד ליכטנשטיין : נהג במהירות 125 קמש. האם התוצאה היתה מתרחשת? יכול להיות שכן. אבל מה ההבדל – אם היה נוהד במהירות של 90 קמש. ההסתברות היא יותר גבוהה. אבל ההסתברות ממש גבוהה אם ינהג ב 125 שמ״ש. במצבים כאלה אני לא יודע מה היה קורה במהירות של 90 קמ״ש. הוא העלה את ההסתברות . לדוגמא של פלר : מפעל מזהם שלמעשה המפעל הזה פולט עשן שמזהם. ילדים לקו בסרטן הדם : רוצים להעמיד לדין את בעל המפעל כמי שגרם למחלות אצל אנשים.

קשר סיבתי משפטי :

בפסיקה הישראלית לצד העובדתי , במצטבר לו נקבעה דרישה גם למבחן המשפטי. הקשס המשפטי הוא מבחן ערכי. שבמרכזו עומד מבחן הצפיות אנו בודקים עד לאיזה גבול יהיה אדם אחראי לצפיות בקשר לקשר המשפטי שלו . אי אפשר להסתפק רק בתוצאה של חוליה שגרמה לתוצאה. (שרשרת של חוליות עד אשר נגיע לאדם הראשון)

מבחן הצפיות :

המטרה של המבחן היא לתחום את של השרשרת הסיבתית העובדתית ע״י כך שאנו בוררים ממנה אך ורק את החוליות שראוי לצבוע אותן בגוון פלילי. (לדוגמת השדרים שמתחו את האחות שהתאבדה) אנחנו צריכים לשאול האם שדר סביר צריך לצפות שאדם סביר ימתח צריך לצפות את מותו של הנמתח. ביה״מ אומר יש גבול. אנחנו צריכים להתייחס האם מבחן אובייקטיבי שנבדק בעיניו של האדם הסביר? או סובייקטיבית בעיניו של הנאשם עצמו? אילו ממאפייני התוצאה ניתן וצריך לצפות

מבחן הצפיות הוא מבחן אובייקטיבי של צפיות סבירה? במסגרת מבחן הוא אובייקטיבי. כח הצפייה ולא את הצפייה בפועל.

שאלה ראשונה היא : האם ניתן היה לצפות את התוצאה באורח סביר ? (אובייקטיבי)

שאלה שנייה היא : האם צריך היה לצפות את התוצה באורח סביר?

מישהו שנתן מכה באף ויסתיים באף? האם אדם סביר היה יכול לצפות שמכה קטנה באף ונגרם מוות. ביה״מ יכריע כי כן!! אדם סביר צריך לצפות

על פי השאלה השנייה : על אילו מהפעולות שניתנו היה ריך להפעיל אחריות פלילילת וזאת לאור שיקוים של מדיניות משפטית. קיומו או אי קיומו של ערך הנבחנת הצורך בהרתעה ביחס לאותן פעולות פס״ד יעקובוב וטואלבו : צריך היה לצפות בתפישות העומק של החברה, במדיניות החברתית והמשפטית הראויה לחברה שלנו. דיון : השאל ההראשונה בודקת האם ניתן היה לצפות את התוצאה : כן, נניח שביה״מ יאמר כן. אם אני ארצה להרתיע אנשים : יקבע ביה״מ שמקרים מסויימים שכן – מעשים כמו מתיחה ייחשבו לצפייה שהוא יפגע. פס״ד פלוני- מירוץ מכוניות . אי אפשר להעמיד לדין את המתחרים – אלא את פלוני המתחרה. האם ניתן לצופת שמרוץ כזה יגרום למוות? האם צריך לצפות שמעשה כזה כמו תחרות יגרום למוות? (אלו שאלות של מדיניוות משפטית)

מבחן הצפיות נשאל באופן אובייקטיבי בלבד!!

הראיה לזה שניתן היה לצפות – מגיע מהנאשם עצמו.

הדיון בשאלה השנייה : אילו מאפייני התוצאה צרך לצפותף הפסיקה קבעה כי לעצם התרחשות התוצאה והן לסוג התוצאה והכל בקווים כלליים. הציות אינה נדרשת להיקף התוצאה או למימדיה או לדרך קות התוצאה או להתרחשותה. הקשר לצפיות : מה בתוצאה? מה צריך לצפות : התשובה היא סוג התוצאה. במסגרת מבחן הצפיות – סוג התוצאה.

29/12/17

קשר סיבתי :

1. מבחן עובדתי – קשר סיבתי עובדתי
2. מבחן משפטי – מבחן הצפיות - קשר סיבתי משפטי

א'. האם היה ניתן לצפות את התוצאה באורח סביר?
ב'. האם היה צריך לצפת את התוצאה באורח סביר.

<u>כשבמסגרת מבחן הצפיות :</u> מה ממאפיינה צריך לצפות, הוא בא לביטוי בתוצאה בין נזק לגוף או נזק רכושי או בטחון המדינה. הפסיקה קבעה כי הצפיות חייבת להשתרע לא רק על עצם עלילות הנזק אלא גם על סוג הנזק, לא מספיק להראות שהמעשה היה עלול לגרום לתוצאה אלא היה צריך לצפות את סוג התוצאה. חשוב לציין כי הפסיקה קבעה כשמדובר בעבירות המתה אין להסתפק בצפיות של נזק גופני אלא יש להראות שניתן היה וצריך היה לצפות את התוצאה הקטלנית באורך סביר וזו בלבד.

זה נקבע בפס״ד מגידיש, שלמה ניסים, פלוני עם מירוץ המכוניות.

<u>לדוגמא : כשמדובר במוות</u> – צריך להראות שהאדם הסביר יכול היה לצפות את המוות. לדוגמא פס״ד פורטומיליו. הרשיעו אותו בעבירת שוד : רכוש+ אלימות. וכתוצאה מהשוד הנשדדת מתה.

פס״ד לורנס : ניתן או צריך היה לצפות במותו של היורה במשחק הרולטה הרוסית?

דרך קרות התוצאה : הפסיקה הדגישה כי אין צורך לצפות את דרך קרות התוצאה ואופן התרחשותה כל עוד לא מדובר בהשלשלות עניינים חריגה באופן קיצוני : דרך התרחשות שונה של התוצאה אין בכוחה כדי לנתק את הקשר הסיבתי בין אותה תוצאה. הנאשם לא צריך לצפות את דרך התוצאה – הוא צריך לצפות את קרות התוצאה . אם קרות התוצאה היא חריגה ונדירה אז למעשה מנתקת את הקשר הסיבתי.

היקף התוצאה : ההנחה היא שהיקף התואה שנגרם בפועל אפילו אם הוא שונה מהתוצאה הצפוייה הוא בגדר סיכון שהנאשם נוטל עצמו ועל כן אין צורך לצפות את היקף התוצאה / היקף הנזק.

אם אני רוצה לגרום לנזק מסויים ונגרם נזק גדול יותר אז יאשימו אותי בנזק הגדול יותר.

<u>**גולגולת דקה :**</u> לעיתים הנזק אשר צפוי שלעצמו מתפתח בעצמו בהיקפו למימדים גדודים יותר בשל פגם נסתר. בשל רגישות מיוחדת נסתרת לעין שבלעדיה לא היתה מתרחשת אותה מידה של תוצאה . וכל הגולגולת הדקה כפי שאומץ ע״י זילברג בפסק דין מלכה : קובע כי הקשר הסיבתי לא ינותק כי גם מקרה שבו גולגולת הדקה של הקרבן התרחשה תוצאה שונה מזו שניתן לצפות, היא לא מנתקת את מעשה התוצאה. נאשם לא יכול לבחור את הקורבן עלפי התכונות שלו וצריך לקבל אותו איך שהוא.

<u>**גולגולת דקיקה**</u> : זהו החריג אותו קבע השופט זילברג בפס״ד מלכה : לדעתו הגולגולת הדקיקה גורמת לשינוי בסוג הנזק אותו לא צריך לצפות. היא עשוייה לנתק את הקשר הסיבתי המשפטי בתוצאה.

דרך קרות הסיבתי היא כל כך חריגה ונדירה כי היא ניתקה את הקשר הסיבתי.

פס״ד נוסף : ליאון נגר רינגר, הליך נוסך בהליך אזרחי, רינגר נפגע בתאונת דרכים. באזור הפגיעה בגב צמח גידול כל כך נדיר שצומח על אחד למיליון. תבע אותם על הנזקים. בערעור האזרחי ביה״מ פסק , בדעת רוב – כשאתה נוהג ברכב צריך לצפות לכל דבר. כשמישהו נוהג בכביש הוא צריך לצפות מוות , הקורבן לא מת גידול סרטני הוא לא מוות. כל מה שהוא מתחת למוות הוא צריך היה לצפות. זילברג בדעת מיעוט : אי אפשר לצפות מנהגים גידול שהוא נדיר כל כך שהוא אחד למיליון. ביה״מ בדעת רוב : נהג חייב לצפות כל פגיעה כשהם נוהגים בכביש. על האדם הסביר צריך לצפות את קרות הנזק, ולא את סוג הנזק. היו צריכים לצפות תוצאות כל מה הוא מתחת למוות וכולל מות.

<u>גורם זר מתערב :</u>

כשמדובר על גורם זר מתערב והדיון בו רלוונטי לגורמים משלימים. (א+ ב= 4)

ההנחה היא כי בלעדי הגורם הזר מתערב – התוצאה לא היתה קורית.

גורם זר הוא כל פעולה בין אם היא מכוונת , אקראית או אפילו בלתי מודעת של גורם אנושי לרבות של הקורבן, תופעת טבע , בעל חיים מחלה וכיוצ' . בחינת התערבותו או מעורבותו של הגורם הזר היא חלק מגורם זר . וצריכים לבחון האם הגורם מנתק את הקשר הסיבתי המשפטי?

איך בודקים את זה : <u>מבחן הצפיות הסבירה.</u>

אנחנו שואלים : האם אדם סביר יכול היה או צריך היה לצפות את התערבותו ש הגרם הזר שתרם להתרחשותה של התוצאה האסורה. ברגע שייקבע כי ההגורם הזר לא היה סביר , ולא היתה צפוייה באורח סביר זה אומר שהגורם הזר – זה מנתק את הקשר הסיבתי. אם ביהמ"ש יקבע כי ההתערבות היתה צפוייה זה אומר שאין ניתוק של קשר סיבתי.

אלגביש : הגורם הזר המתערב – היתה התלמידה שקפצה למים. המורה זו המחדל.

<u>ביהמ"ש קבע שהגורם הזר המתערב מתנתק רק אם הוא פעל במכוון. זה נקבע באלגביש.</u>

ההלכה הזו שונתה בשנת 2002, שם ביהמ"ש אומר כי היסוד הנפשי של הגורם הזר המתערב : הוא מנתק את הקשר הסיבתי.

<u>פס"ד יעקובוב : שינוי הלכה</u> : (השופט חשין בעמוד 331 לפסק הדין,) צריך לראות האם ההתערבות של הגורם הזר, גם אם הקורבן פעל במכוון. יש נסיבות שהתאבדות תנתק את הקשר הסיבתי.

יתנתק או לא יתנתק הקשר הסיבתי –היא שאלה של צפיות : ומי מחליט על זה? רק בית המשפט!!

<u>פס"ד שלמה ניסים</u> : יש למעשה 3 גורמים זרים מתערבים. פעם אחת נהג הגרור שלא שמע להוראות המעסיק, פעם שנייה נהג המשאית שאם לא היה עובר....

קשר סיבתי סטטוטורי : חוקי.

גורם זר מתערב – שייך לקשר סיבתי משפטי.

309 לחוק העונשין : מגדיר כמה מצבים שבהם הקשר הסיבתי אינו מתנתק חרף התערבותו של הגרם הזר. (עבירת גרימת מוות) המחוקק אומר שאפשר להחיל את סעיף 309 גם אם התוצאה אינה קטלנית... גם אם עשיתי מעשה שגרם לנכות ולא למוות ביהמ"ש יפנה לסעיף 309. אם המקרה נופל לאחת מהחלופות של 309 צריך לבדוק את אחת מהחלופות :

1. האם ניתן וצריך היה לצפות?
2. האם המקרה נופל בדרך אחרת – בודקים לחלופות של 309 . פעמיים.

חשוב לציין כי סעיף 309 קובע כי במקרים מסויימים בכללותו הקשר הסיבתי מתקיים.

חלופות 1-4 מתייחסות לקשר הסיבתי שמתקיים.

חלופה מס' 5 קובעת שהקשר סיבתי עובדתי לא מתנתק.

במילים אחרות אומר לנו המחוקק שאם המקרה נופל על 1-4 : חזקה שיש קשר סיבתי.

ולבדוק גם על פי מבחן הצפיות.

חלופה 1 : סעיף 309 (1)
לחוק העונשין.

טיפול רפואי בקורבן: הסב נזק גופני : הנאשם ירה/ דקר/דחף... אבל הנזק שלו הצריך טיפול רפואי.

אין נפקא מינה אם הטיפול היה מוטעה ובלבד שנעשה בתום לב ובידיעה ובמיומנויות רגילות.

היא מתייחסת למצבים שבהם התנהגות הנאשם גרמה לנזק שלא הביא למות הקורבן אולם בעקבותהתנהגות זו נדרש טיפול רפואי – כאשר הטיפול לכשלעצמו גרם למותו של הניזוק. קשר סיבתי אינו מתנתק גם אם הטיפול הרפואי אינו מתנתק אך את בתנאי שהטעות באמת נעשתה בתום לב, קשר סיבתי אינו מתנתק. מהסעיף עולה שאם מדובר בטיפו לקוי ומוטעה, אין בו כדי לנתק קשר סיבתי, גם אם קיבל טיפול רפואי מוטעה...

<u>איך ננתק את הקשר הסיבתי?</u>

<u>תנאי ראשון</u> :היה צריך להראות שהוא מת כתוצאה מהחלפת הדם/ לא ניגשו אליו/ מת מתוצאה אלרגית....

תנאי השני : שהטיפול הרפואי לקה בפגמים רפואיים וחמורים.

בפסק דין חסיין: טען שרשלנות של ביה"ח היא שהביאה למותה של המנוחה. ביה"מ אומר: כל מה שנעשה , נעשה במיומנות של תום לב : ולכן אין ניתוק של קשר סיבתי.

<u>תנאי שני:</u> 309 (2) עוסק בטיפול רפואי בפצעי הקורבן – והפצעים . הגורם המתערב הוא הקורבן עצמו והוא מונע מעצמו לקבל טיפול רפואי – הוא ומחדלו הוא שגרם לתוצאה הקטלנית: הקשר הסיבתי בכללותו לא יתנתק, מקום שהקרבן התנהג ברשלנות כלפי גופו והוא נמנע מלפעול להקטנת הנזק שנגרם לו. בין אם הזניח את הטיפול שלו או לחילופין סרב לטפל בעצמו.

במבחן אם יהיה מקרה כזה – נלך גם לסעיף 309 וגם את מבחני הצפיות על מנת לענות כהלכה.

<u>סעיף 309 (3)</u> – מדבר על מקרה שהקרבן גרם למותו שלו מהימלטות או בבריחה ממקרה אלימות.

במקרה זה הביא אדם לעשיית מעשה שגרם למותו כשהמעשה נראה , לנפגע כדרך טיבעית להמלט..... הוא עוסק במקרים בהם התוצאה האסורה נגרמה בעקבות התוצאה האלימה של מעשיו של הקורבן. והקרבן במהלך הימלטותו של האלימות – נפגע.

<u>פס"ד צברי</u> : זו אותה אישה – שהחליטו להגיע לחדרה, והיא מרוב פחד מעדה ונפלה מהקומה ה 5 . ביה"מ קבע : הקפיצה דרך החלון היא לא התגובה הטבעית של הקופץ מהחלון, ביה"מ אומר: האם בעיני הקפיצה מהחלון היה נראה סביר בעיני הקורבן. המבחן הוא סובייקטיבי.

<u>309 (4)</u> – המעשה או המחדל של הנאשם החיש את מותו של אדם אשר סבל ממחלה שהיו גם ך מביאות למותו אילולא מעשיו/ מחדליו של הנאשם. במיקרים כאלו יש לטעון להחשה והקששר הסיבתי לא מתנתק, אפשר לטעון גם לגורמין חלופיים או תאוצה של המוות. (פס"ד חסיין).

<u>סעיפים – 1-4 : קובעות שהקשר הסיבתי העובדתי והמשפטי מתקיים.</u>

<u>309(5)</u> – התווספות מעשה או מחדל של אדם נוסף: "מעשהו או מחדלו לא היה גורם מוות אילולא נצטרף עימו מעשה של אדם אחר או מחדל – קובע שהקשר הסיבתי העובדתי בלבד אינו מתנתק ואינו מתקיים. מה לגבי הסיבתי המשפטי? נצטרך לבדוק (ע"פ מבחן הצפיות הסבירה) אם למעשה שלי הצטרפו מעשים שונים (גורמים משלימים) עדיין לא יתנתק הקשר הסיבתי. צריך לבדוק האם הקשר הסיבתי משפטי מתקיים.

<u>לסיכום</u>: עבירה כוללת מספר רכיבים – רכיב התנהגותי אקטיבי או מחדלי, בעבירות מחדל צריך להראות שהוא היה חייב לבצע מכל מקור חובה אפשרי – הוכחנו את ההתנהגות, עוברים לנסיבה מהי?. הגורם – אדם, צריך להראות שהנסיבה מתקיימת , אם יש תוצאה צריך להוכיח שהיא קרתה אם הוכחנו שיש מעשה, נסיבה ותוצאה עדיין צריך לבדוק קשר סיבתי בכל עבירה תוצאתית לפי הסדר.

הקשר הסיבתי העובדתי- גורמים זרים , לאפיין אותם (משלימים, חלופיים). מבחני הדיות וכו׳.

מתי ניתן להרשיע את הנאשם? כשהמעשה שלו היתה הסיבה בלעדיה אין לתוצאה גם אם יש המון סיבות זה לא משנה – הוא אשם.

הקשר הסיבתי המשפטי – סוג התוצאה, נזק התוצה, בעבירות המתה צריך לצפות את התוצאה הקטלנית, צריך להוכיח שאדם סביר צריך לצפות שכתוצאה מהירי יהיה מוות.

גורמים זרים – צריך לקחת כל אחד מהגורמים ולראות אם הוא מנתק את הקשר הסיבתי – מדובר כמובן בגורמים משלימים. התוצאה נגרמה בשל התערבות גורמים זרים – אם צפינו – לא מתנתק . אם היתה צפיות – הקשר הסיבתי מתנתק!

תנאים קדימים לנשיאה באחריות פלילית (כשירויות)

יש דברים שצריך לבדוק לפני יסוד עובדתי נפשי. ישנם 3 תנאים כאלו שחייבים להתקיים.

סעיף 34 ו׳ – קטינות : ילד מתחת לגיל מסוים לא ישא באחריות פלילית

סעיף 34 ז׳ – היעדר שליטה- מטילים אחריות רק על אנשים השולטים בתנועות הגוף שלהם.

סעיף 34 ח׳ : אי שפיות הדעת : חוק העונשין מאפשרים לפטור אנשים לא שפויים בדעתם. ובנפשם.

במידה ואחד מהתנאים הללו מתקיים – אין יכולת לנאשם לשאת באחריות פלילית.

קטינות- לא יישא אדם באחריות פלילית בטרם מלאו לו 12 שנה. גיל האחריות הפלילית הוא במועד ביצוע העבירה ולא במועד העמדה לדין. אם ביום ביצוע העבירה היה מתחת לגיל 12 – לא תיוחס לו עבירה פלילית סעיף זה מיוחס על חזקת הקטינות, שקטין מתחת לגיל 12 אינו מסוגל לגבש את האשמה שנחוצה לו כדי להטיל עליו אחריות פלילית. זאת אומרת גם אם ירצח מישהו אין לו אשמה במידה וביצע את הרצח מתחת לגיל 12.

הקביעה הזו מסתמכת על מחקרים פסיכולוגיים שמוכיחים למעשה שההתפתחות השיכלית ל ילד בשלב הקטינות היא מאוד מוגבלת בשל גילו, הוא באמת לא יודע להבחין בין מציאות לדמיון כמו אדם בגיר. הוא לא מבין בין סובב לנסובב ובין סיבה לתוצאה.

כשמדובר בקטין צריך להבחין בין 2 סוגים של קטינים :

חוק הנוער (טיפול והשגחה1960)- קובע דרכי טיפול בקטינים מתחת גיל 12 לא ניתן להגיש נגדו כתב אישום אך שירותי הרווחה נכנסים לתמונה והם יכולים ליות מוכרזים

חוק הנוער שפיטה וענישה ודרכי טיפול 1971 : החוק הזה קובע דרכי טיפול ודרכי ענישה של קטינים – מסדיר את מעצרם של הקטינים ותנאי החקירה של הקטינים וכו׳.

העדר שליטה : לא ישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשעה ולא היה בידו לבחור בין עשייתו לבין הימנעות ממנו מחמת היעדר שליטה על תנועותיו הגופניות כמו : מעשה שנעשה עקב כפייה גופנית, תגובה רפלקטורית . התנאי לקים האחריות הפלילית שליטה תנועותיו הגופניות שהעושה למעשה יכול לבחור בין עשיית המעשה לבין אי עשיית המעשה . במצב של היעדר שליטה שבו העושה נעדר אפשרות פיזית להמנע מביצוע העבירה.

מה הרעיון? אם אדם לא שולט על תנועותיו הגופניות , אין כאן אשמה – הוא לא נושא אשמה.

רפלקס : הוא תגובה בלתי מודעת לגירוי חיצוני , שהוא אינו עובר דרך מערכת העצבים למרכז החשיבה במוח . לכן התגובה היא אינסטקטיבית.

הלם : הלם שמקורו בגירוי חיצוני (פס״ד חמיס) הורשע בתקיפת שוטרים הורשע בתקיפת שוטרים, נסיון לרצח, גרימת נזק לרכוש,

בס״ד 05/01/2018

309 (4) – המעשה או המחדל של הנאשם החיש את מותו של אדם אשר סבל ממחלה או פגיעה שהיו גם כך מביאות למותו גם אילולא מעשיו / מחדלו של הנאשם. במקרים כאלה הנאשם לא יכול לטעון להחשה והקשר הסיבתי לא מתנתק. אפשר לטעון גם לגורמים חלופיים יש פה מקרה של מוות או תאוצה של המוות. (פס״ד חסיין)

סעיפים 1-4 : קובעות שהקשר הסיבתי העובדתי והמשפטי מתקיים.

309 (5) – התווספות מעשה או מחדל של אדם נוסף – ״מעשהו או מחדלו לא היה גורם מוות אילולא הצטרף עמו מעשה של אדם אחר או מחדל – קובע שהקשר הסיבתי העובדתי בלבד אינו מתנתק ואינו מתקיים. מה לגבי הסיבתי משפטי? נצטרך לבדוק. (ע״פ מבחן הצפיות הסבירה). אם למעשה שלי הצטרפו מעשים שונים (גורמים משלימים) עדיין לא נתנתק הקשר הסיבתי.

צריך לבדוק אם הקשר הסיבתי משפטי מתקיים.

לסיכום, עבירה כוללת מס׳ רכיבים – רכיב התנהגותי אקטיבי או מחדלי, בעבירות מחדל צריך להקרות שהוא היה חייב לבצע מכל מקור חובה אפשרי – הוכחנו את התנהגות עוברים לנסיבה מהי? הגורם – אדם, צריך להראות שהנסיבה מתקיימת אם יש תוצאה צריך להוכיח שהיא קרתה אם הוכחנו שיש מעשה, נסיבה ותוצאה עדיין צריך לבדוק קשר סיבתי בכל עבירה תוצאתית לפי הסדר.

הקשר הסיבתי העובדתי – גורמים זרים – לאפיין אותם (משלימים, חלופיים) מבחני הדיות וכו׳.

- מתי ניתן להרשיע את הנאשם? כשהמעשה שלו היה הסיבה בלעדיה אין לתוצאה גם אן יש המון סיבות זה לא משנה – הוא אשם.

הקשר הסיבתי המשפטי – סוג התוצאה, נזק התוצאה. בעבירות המתה צריך צריך לצפות את התוצאה הקטלנית. צריך להוכיח שאדם סביר צריך לצפות שכתוצאה מירי יהיה מוות.

גורמים זרים – צריך לקחת כל אחד מהגורמים ולראות אם הוא מנת את הקשר הסיבתי מדובר כמובן בגורמים משלימים. התוצאה נגרמה בשל התערבות גורמים זרים – אם צפינו לא מנתק, אם לא צפינו מנתק.

מבחן הצפיות מתייחס רק לסוג התוצאה – לא לדרך ולא לנזק. אם התוצאה קרתה בדרך שונה אין ניתוק קשר סיבתי אלא אם התוצאה קרתה בדרך לא טבעית. גם לגביי היקף הנזק אין ניתוק של הקשר הסיבתי. אם הכוונה הייתה לשרוף רק חדר ונשרף רחוב שלם למשל (היקף הנזק).

הסעיפים בקצרה :

1. טיפול רפואי.
2. קורבן שברח
3. סירב לקבל טיפול רפואי
4. קורבן שהמוות שלו מוחש
5. גורמים משלימים בקשר הם.

הסעיפים הנ״ל הם לא רק לתוצאות מוות אלא גם לחבלות גופניות.

תנאים מוקדמים לנשיאה באחריות פלילית (כשירויות) –

יש דברים שצריך לבדוק לפניי יסוד עובדתי ונפשי . ישנם 3 תנאים כאלה שחייבים להתקיים :

סעיף 34 ו' – קטינות – ילד מתחת לגיל מסויים לא ישא באחריות פלילית.

סעיף 34 ז' – היעדר שליטה – מטילים אחריות רק על אנשים השולטים בתנועות הגוף שלהם.

סעיף 34 ח' – אי שפיות הדעת – חוק העונשין מאפשרים לפתור אנשים לא שפויים בדעתם ובנפשם.

במידה ואחד מהתנאים הללו מתקיים אין יכולת לנאשם לשאת באחריות פלילית.

קטינות – לא ישא אדם באחריות פלילית בטרם מלאו לו 12 שנים. גיל האחריות הוא במועד ביצוע העבירה ולא במועד העמדתו לדין. אם ביום ביצוע העבירה היה מתחת לגיל 12 – לא תיוחס לו עבירה פלילית. סעיף זה מבוסס על חזקת הקטינות שקטין מתחת לגיל 12 אינו מסוגל לגבש את האשמה שנחוצה כדי להטיל עליו אחריות פלילית. זאת אומרת, כשילד נמצא מתחת לגיל מסויים אין לו אשמה, גם אם הוא ירצח מישהו אין לו אשמה. הקביעה הזאת מסתמכת על מחקרים פסיכולוגיים שמוכיחים למעשה שההתפתחות השכלית של ילד בשלב הקטינות היא מאוד מוגבלת, בגלל גילו הוא לא באמת מבחין בין מציאות לדמיון כמו אדם בגיר. הוא לא מבין בין סובב למסובב ובין סיבה לתוצאה.

כשמדובר בקטין צריך להבחין בין 2 סוגים של קטינים –

- חוק הנוער (טיפול והשגחה 1960) - קובע דרכי טיפול בקטינים מתחת לגיל 12 – לא ניתן להגיש נגדו כתב אישום אך שירותי הרווחה נכנסים לתמונה – הם יכולים להיות מוכרזים כקטינים נזקקים המגיעים ממשפחות להורים נרקומנים ויכולים להיות מועברים לאומנה.

ילדים מגיל 12 – 18 נושא באחריות פלילית –

- חוק הנוער שפיטה ענישה ודרכי טיפול 1971 - החוק הזה קובע דרכי טיפול ודרכי ענישה של קטינים – מסדיר את מעצר הקטינים ותנאיי החקירה של הקטינים וכו'.

היעדר שליטה – לא ישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה ולא היה בידו לבחור בין עשייתו לבין ההימנעות ממנו מחמת היעדר שליטה על תנועותיו הגופנית כמו : מעשה שנעשה עקב כפייה גופנית, תגובה רפלקטורית. התנאי לקיום האחריות הפלילית שליטה על תנועותיו הגופניות שהעושה למעשה יוכל לבחור בין עשיית המעשה לבין אי עשיית המעשה. במצב של היעדר שליטה שבו העושה נעדר אפשרות פיזית להימנע מביצוע העבירה.

מה הרעיון? אם אדם לא שולט על תנועותיו הגופניות אין כאן אשמה – הוא לא נושא אשמה.

רפלקס – הוא תגובה בלתי מודעת לגירוי חיצוני, שהוא אינו עובר דרך מערכת העצבים למרכז החשיבה במח. לכן, התגובה היא אינסטנקטיבית.
הלם – הלם שמקורו בגירוי חיצוני (פס״ד חמיס) הורשע בתקיפת שוטרים, ניסיון לרצח, גרימת נזק לרכוש – הרקע למעשה היה צו הריסת בית בירושליים המשטרה נערכת לפינוי וידעה שתיהיה התפרעות. מראש הגיעו למקום כוחות משטרה חמיס עלה על הטרקטור ופגע בגורמים מתוך מצב הלם – שפעולותיו לא היו נשלטות. לבסוף הוא הורשע כי הוכח ששלט בעצמו.

היפנוזה – במצב זה המהופנט אינו מודע לסביבה שלו הוא מאין מריונטה בכוחו של המהפנט ואינו מדוע למעשיו – הוא למעשה במצב של היעדר שליטה.

מצב של היעדר שליטה כולל בתוכו גם מחלות נפשיות ולא חוסם את האפשרות להכיר במצבים נוספים של היעדר שליטה שהם תולדה של מחלות נפשיות. אין לזה הכרעה בפסיקה אך המלומדים אומרים שניתן להכניס הפרעה נפשית שכתוצאה ממנה אני עושה מעשה שאינו נשלט נוכל להכיר בזה גם.

סעיף 34 יד׳ כניסה למצב בהתנהגות פסולה - הוראת 34 ז׳ היעדר שליטה לא תחול אם העושה היה מודע או אדם מן היישוב שהוא עלול לעשותו – סייג היעדר השליטה לא יחול אם העושה היה מודע או שאדם מן היישוב במקומו יכול היה בנסיבות העניין להיות מודע לפניי היווצרות המצב שבו עשה את המעשה כי הוא עלול לעשותו במצב זה (היעדר שליטה) ואם העמיד את עצמו בהתנהגות נשלטת ופסולה באותו מצב. הסעיף אומר – אם אדם הכניס את עצמו למצב של היעדר שליטה במודע או שלא במודע אבל אדם סביר במקומו כן היה מודע שיכנס למצב של היעדר שליטה – אדם כזה לא יוכל לטעון למצב של היעדר שליטה. לדוגמא : אדם נרדם במהלך הנהיגה תנעותיו לא הכרתיות. אם נכנסת למצב של היעדר שליטה ולא עצרת – והכניס את עצמך למצב זה כי היית מודע למצב לא תוכל להנות מסייג היעדר השליטה ותוטל עלייך אחריות פלילית.

אי שפיות הדעת -

ע״פ סעיף 34 ח׳ – הסעיף קובע כך – לא ישא אדם באחריות פלילית במעשה שעשה אם בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו (מחלת רוח / נפש) או בשל ליקוי בכושרו השכלי (פיגור) היה חסר יכולת של ממש – 2 חלופות :

- חוסר יכולת להבין את המעשה – לא מבין שדקירה עלולה להביא למוות.
- או שהוא חסר יכולת של ממש להימנע מהמעשה – קלפטומנים, פירומנים (מחלת נפש).

כשמדובר בטענה של אי שפיות צריך וחשוב לעשות בין המישור הדיוני למישור המהותי –

המישור הדיוני – אי שפיות במועד העמדתו לדין ביום שבו מתחיל המשפט. מדובר באי כשירות במישור הדיוני – האם הנאשם מסוגל לעמוד לדין בהיותו חולה נפש במהלך המשפט? ביהמ״ש צריך לבחון אם הנאשם מבין מה התפקיד של הסנגור והתובע אם הוא מבין איפה הוא נמצא. וכו׳. אם הוא מחליט שהנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין בשל מחלת נפש ממנה הוא סובל היום על ביהמ״ש להפסיק את ההליכים נגדו.

וזאת ע״פ סעיף 170(א) לחוק סדר הדין הפלילי – 1982 :

קבע ביהמ״ש שהנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין – יפסיק את ההליכים נגדו.

לא מנהלים הליכים נגד חולה נפש שלא מבין מה הוא עשה ואיפה הוא נמצא.

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

ביהמ״ש רשאי לצוות שהנאשם יאושפז בצו שיפוטי בביה״ח לחולי נפש – (ע״פ סעיף 15 א׳ לחוק טיפול בחולי נפש) לאחר שחרורו מביה״ח מעבירים הודעה ליועץ המשפטי לממשלה – רוצים לשחרר את אותו נאשם – האם יש צורך לחדש את ההליכים? היועץ המשפטי לממשלה מקבל הודעה כי הנאשם עומד להשתחרר והוא יגיש את הבקשה האם לחדש הליכים נגדו – אי כשירות במישור הדיוני.

<u>אי שפיות במישור המהותי –</u> חל בעת ביצוע העבירה ע״פ סעיף 34 ח׳ – אם הוא לא שפוי בעת ביצוע העבירה צריך לזכות אותו. מייחס לשפיות של האדם הסייג רלוונטי לשאלות כשירותו הנפשית כאשר ביהמ״ש מוצא לנכון שהנאשם היה בלתי שפוי (ע״פ סעיף 34 ח׳) צריך לזכות את הנאשם – ביהמ״ש יכול להורות על אשפוזו של הנאשם בביה״ח לחולי נפש – (ע״פ סעיף 15 ב׳ לחוק חולי הנפש).

12/01/2018

תנאים מוקדמים לנשיאה באחריות פלילית – אי שפיות סעיף 34 ח׳

נניח שחולה נפש שדד / גנב / רצח. המשפט אומר שלא נעמיד אותו לדין רק בגלל שהוא חולה נפש? המשפט הפלילי מבוסס על העובדה שאדם נושא באחריות פלילית למעשה שהיה יכו להמנע ממנו. רק כאשר אדם מבין את משמעות מעשיו ויכול היה להמנע מסיצוע העבירה ובכל זאת ביצע אותה- ישנה הצדקה להעמידו לאחריות פלילי.

כשאדם מבצעעבירה מתוך בחירה – נעמידו לדין.

חולה נפש- אינו מבין את המצב שהורא מצא בו ולא יכול לשלוט במעשיו. ולכן הבסיס להטלת האחריות הפלילית נשמטת בו.

לאדםכזה לא היתה אופצייה אחרת – באמת חושב שהוא לא מבצע מעשה אסור

פרופ׳ פלר – מציין כי אחת מטרות דיני העונשין. כאשר המטרה היא להרתיע את הנאשם. מלבצע את העבירה .

רק חולה נפש שעומד בסעיף 34 ח׳ – רק הוא פטור.

״לא ישא אדם באחריות פלילית שעשה״ – נשאלת השאלה מה המעמד של חולה נפש במעמד הזה?

הילכת מאיר: השופטת שטרסברג כהם קבעה שסייג אי שפיות שנה מהסייגים האחרים שאנחנו מכירים. לא ברציונל שלו

סייג אי הפיות עוסק במי שלא נכנס כלל לטרקלין אי השפיות. הוא אינו צפוי להרשעה וגם לא לזיכוי משום שהדין הפלילי אינו מנתח את ההתנהגות שלו ע״פ הכללים שבהם מנותחת התנהגותו של האדם. הבריא בנפשו.

כשמפעילים את 34 ח׳ לא צריך להרשיע אך גם לא לזכות. ״ לאו בר עונשין״ .

אדם כזה בכלל לא נכנס לתחום של הרשעה פלילית. אם נזכה אותו הזיכוי מסיר ממנו כל רבב מוסרי. והזיכוי הוא מחמת מחלתו הנפשית.

הלכת מאיר התהפכה לאחרונה: 2105 השופט הנדל בפס״ד וחנון,ף אומר השופט כי הוא לא מסכים עם שטרסברג. לפי 34 ח׳ – התוצאה של הסייגים היא זיכוי: ולכן אומר השופט , כל האי שפיות , צריכה להיות זיכוי.

מעבר לכך אומר השופט – מנגד לא ראוי להחתים מבחינה מוסרית כשהוא בכלל לא מבין את הסיטואצייה שהוא נמצא בה. המחשבה הפלילית לא נמצאת, אין להם מודעות, אין להם יכולת. הם מבצעים את האקטוס ראוס.

בפס״ד וחנון החל מ 2015 בתי המשפט – מזכים חולי נפש, ואין להם רשום פלילי.

התנאים של תכולת הסייג – אי השפיות : 34 ח׳

קובע 3 דרישות שצריכות להתקיים במצטבר :

1. דרישת הבסיס או תנא בסיסי – מחלת נפש או פיגור שיכלי. מחלה שפגעה ברוחו או ליקוי בכושר השיכלי . צריך להוכיח כי החולה שלנו היא חולה במחלת נפש ונכנסת ל34 ח׳. חוק העונשין אינו מגדיר מהי מחלת נפש – הגדרה משפטית : מי שיקבע אם הוא חולקה במחלת נפש ונעזר בפסיכיאטר והשופט יקבע ע״י השופט. מחלת נפש משפטית ולאו דווקא פסיכיאטרית. מחלת שבה עוסק סייג אי השפיות מתייחסת למצבי פסיכוזה. במצבי פסיכטוזה ישנו ניתוק מהמציאות ופגם חמור בכושר השיפוט. דבר שאינו מתקיים במצבים נפשיים אחרים : הפרעה נפשית חמורה ביותר ויצירת מציאות אחרת. הוא אינו מסוגל להעריך אתת המחשבות שלו או את המציאות הנדרשת. בפס״ד זלנסקי או פס״ד חמאד : השופטת דורנר : עיקר הסייג בא לביטוי בסימפטומים הבאים

פלר אומר : אין זה משנה מה הדיאגנוזה של מחלת הנפש- חייבים להתייחס לתיסמונת כאשר נעדר היכולת להבין את ההתמצאות והוא פסיכוטי, ואין זה משנה שמה של המחלה.

קאדרייה וצבישב – פס״ד משנת 2013 : שי תיקים שונים שאוחדו. קאדרייה הי במצב פסיכוטי בזמן גמילה מסמים. היה במצב של פסיכוזה זמנית. אומר השופט רובינשטיין- נכון שהיה במצב פסיכוטי , אבל זו לא תולדה של מחלת נפש, גם משיקולים משפטיים. הסייג של השפעת הסמים או האלכוהול יכול להיות כעיר מקלט להתנהגות עבריינית. רובינשטיין אומר כי אין די בכך להראות את הסימפטומים של הגמילה והפסיכוזה, אתה לא בתחום תולדת הנפש. פיגור שיכלי – כשמדובר בהם, חל עליהן חוק הסעד(טיפול במפגרים9 משנת 1969.)

מי שקובע את רמת הפיגור היא וועדת האבחון – ולפי זה ביה״מ קובע מהי רמת הפיגור.

2. עוצמת פגיעה – כתוצאה ממחלת הנפש היה חסר יכולת של ממש להבין את המעשה או את הפסול שבמעשה או להמנע מעשיית המעשה. צריך להראות שבעקבות זאת הנאשם היה חסר יכולת של ממש להבין את הפסול במעשיהו או להמנע מהמעשה. חסר יכולת של ממש? ישנם שתי פרשנויות : א) שלילה מוחלטת של היכולת, מי שיוכל להנות מסייג אי השפיות זה מי שהיכולץ שלו נשללה באופן מחלט , הסימפטומים צריכים להיות באופן מוחלט. ב) חוסר יכול של ממש משמעו : שלאדם/ לאשם יש יכולת מועטה להבין את מה שהוא עושה או להמנע מעשיי המעשה. גם אנשים שיש להם יכולת מועטה יכולים להנות מהגישה... גם אם אדם מסויים שהפסיכוטה לא הביאה אותם לממש אי שפיות אלא מחלתו פגעה באופן מהותי בכושרו המציאותי. למה הוסיפו את 34 ח׳2 – ההנחה היא שחולי נפש כן מבין את מהות מעשיו- מבין שמעשיהו הוא פסול, אלא שהוא אינו מסוגל לכבוש את הדחף לבצע את העבירה. (לפני 1994 – לא היה קיים.39)

. בפס״ד מנדלברוט –זה הרצח בחיפה שרצח את המנהל המפעל ופצע את העובדת. בערעור שלו טען שמחלת הנפש שלויצרה אצלו דחפים אסורים שלר ניתנו לכיבוש. השופט אגרנט קבע בדעת מיעוט. שהוא חסר רצון, חסר רצייה, (היעדר שליטה של היום).

אדם כמו מנדלברוט כן הבין שהוא עושה מעשה אסור – אבל לא יכולתי להמנע מזה : לא אוכל לזכות אותו מטעם שפיות הדעת אבל אפשרלזכות אותו מתוקף העדר שליטה. אגרנט לוקח זאת בדעת מיעוט : פס״ד מיזן מאמץ את דעת השיוט של אגרנט- כאשר מידת הנפש פוגעת בדרך הרצונית של הנאשם היא אומנם אינה פוטרת אותו מנשיאה מכח אי שפיות אמנם יכולה לפתור אותו מכח סייג בהעדר שליטה.

דעת הרוב אומרת ככה : דרך הסייג של אי שפיות הדעת, אם תטען למחלת הנפש הדרך לצאת מזה בזיכוי – היא רק דרך שפיות הדעת. האפשרות היחידה היא שתוכיח כי מחלת הנפש

תיקון 39 עיגן את הדחף לאו בר כיבוש – ב34 – 2.

3 קשר סיבתי – בין התנאי הראשון לתנאי השני. צריך להוכי קשר בין מחלת הנפש לבין עוצמת הפגיעה.

300 א' – עונש מופחת

ניתן להטיל עונש קל מהקבוע בו : בשל הפרעה נפשית חומרה , דומה מאוד לסעיף 34 ח'

כשאדם מבצע שוד – נטיל עליו עונש מאסר, אם יהיה במצב נפשי של מחלת נפש- אבל לא באמת במצב של חוסר יכולת של ממש, אבל נתחשב בך ונקל עליך בעונש : בתי המשפט מתחשבים במידת האשמה ובעונש. הכל נכון למעט עבירת הרצח.

ברצח – אם היה במצב של 34 ח' – יקבל זיכוי.

המחוקק הוסיף את תיקון החוק ל 300 א ' – (א) : הפרעה נפשית חמורה. אפשר להקל גם בשל סימפטומים בשל עניסה למצב נפשי , אשר לא במצב של חוסר יכולת של ממש. אז ניתן להקל. (ניתן!!) בית המשפט – לא מחוייב. הטענה של 300 א2 מתקבלת ממש מעט בבתי המשפט.

פס"ד חאמד : זה אותו אדם , שמישהו חשד שהילד לא שלו, שרף אותו באמבטיה. הוא טען ל 34 ב'. ביה"מ דוחה את הטענה- בית המשפט יודע שהוא לא במצב פסיכוטי, לא היה מנותק לגמרי מהמציאות. דורנר אומרת : בעניין שלפנינו לאנתגלו סימנים פסיכוטיים – לאחר המקרה הוא הסביר מדוע ביצע את המעשה והבין את הפסול שבדבר.

ההתכחשות של המערער למעשה : היא עצם העובדה כי ביצע את מעשהו בשל חוסר יכולת להבין את המעשה.

להלן התנאים לביצוע העבירה :

קטינות : מיום12 ביום ביצוע העבירה.

חוסר שליטה : צריך לקרוא את הסייג הזה ב 34 יד'.

אי שפיות הדעת : חשוב לאבחן בין אי שפיות מועדית לדיונית.

19/01/2018

<u>היסוד הנפשי של העבירה – נושא חדש.</u>

בנוסף להוכחת האקטוס ראוס (actus reus)הוכחת מידת האשמה .

חייב להוכיח יסוד נפשי. Mens rea

זה אומר שכדי להעמיד אדם בעבירה מסויימת לא מספיק להוכיח שיש עבירה אלא צריך וחובה להוכיח את המחשבה הפלילית – היסוד הנפשי.

לדוגמא- בעל אישה שלא בהסכמתה – יהיה חייב להוכיח שהבועל הבין שהוא אונס.

לדוגמא נוספת : נניח אני מעביד ולי ולעובד שלי יש את אותו טל' בדיוק. העובד שכח את הניד שלו וכשהוא יצא מהמשרד, לקח את הנייד של המעביד. לפי היסוד הנפשי : הוא טעה, בתום לב, לא היתה לו כוונה . למעשה שלך לא התלוותה אשמה.

דוגמא א לטבלה' : אדם הלך עם בנו כאשר יום קודם גילה שהבן הוא לא שלו , אלא של המאהב. תכנן ללכת לסניף בנק וקיווה שהוא ימותץ

דוגמא ב' לטבלה : אדם הלך עם בנו על מנת למשוך כסף מהבנק ולאחר מכן להביאו לגן. הילד נרדם , והוא קיווה שהסידורים יקחו לא למעלה מ 10 דקות. העניין התארך וכשחזר לרכב מצא אותו ללא רוח חיים.

דוגמא ג' : האב צריך ללכת לקחת את הילד בגן, הלך לסידוריו, ושכח בכלל שהא צריך לקחת את הילד לגן, לא היה מודע שהוא ברכב, אלא רק שחזר לרכב כעבור מספר שעות : מצא את הילד ללא רוח חיים.

	יסוד עובדתי	מודעות למעשה לנסיבה	יחס חפצי כלפי התוצאה- יסוד נפשי	עבירה	עונש

		ולתוצאה- יסוד נפשי			
א	קיים	קיים	חפץ התכוון/ רצה	רצח בכוונת תחילה ס' 300 לחוק	מאסר עולם
ב	קיים	קיים	פזיז	הריגה ס' 298 לחוק	עד 20 שנות מאסר
ג	קיים	אין-אדם סביר לא היה מתנהג כך	אין – אדם סביר לא היה מתנהג כך	גורם מוות ברשלנות	עד 3 שנות מאסר.

דוגמא נוספת ליסוד נפשי: מישהו שלא עוצר בעצור – נהיגה ברכב

א' – מקבל מאסר עולם – כי אני עשה פיגוע דריסה.

ב'- מקבל 20 שנה- חייב למהר, פזיזות:

ג'- נהג ברכב- שלפתע בנו מאחורה נחנק והוא מסתובב אחורה ובטעות הוא דורס ולך רגל: גרם מוות ברשלנות.

גרם מוות ברשלנות ביסוד הנפשי – זה היסח הדעת.

יסוד נפשי- הוא יחסו הנפשי של האדם לגבי העובדות שמייחסות העבירה: אין עבירה ללא אשמה. Nullum crime sine culpa

עקרונות האשם טומן בחובו שני עקרונות משנה

עקרון הראשון: אין עבירה ללא אשמה. – אין עבירה ללא יסוד נפשי פסול.

א'. אשם סובייקטיבי-מחשבה פלילית ס' 20: היא החמורה יותר מאשם אובייקטיבי והיא מאפיינת את הפרות החוק הבסיסיות. ודורשות אשמה סובייקטיבית. עבירה פלילית בודקת את ההתיחסות הסובייקטיבית של הנאשם להתנהגותו, לנסיבות המפלילות וכן לתוצאה שנגרמה, בודקת את אחריות הנאשם לתוצאה,מתוך מחשבה פלילית.בשעה סימסת בנהיגה: אתה מדע לזה שסימסת? מודע לאפשרות שתוך כדי נהיגה וסימוס יש אפשרות שיקרה נזק.

ב'. אשם אובייקטיבי – רשלנות סעיף 21- היא בוחנת את האשם מהיבט אובייקטיבי. בעבירות רשלנות אנו מטילים על אדם אחריות פלילית מכיוון שהוא לא התנהג כפי שאדם סביר במקומו או בנעליו היה מתנהג, ההתנהגות שלו סוטה מסטנדרט התנהגות נורמלי וברשלנות.

יש שני סוגי עבירות עם יסוד נפשי עבירות הריגה ועבירות רשלנות.

אין להטיל על אדם אחריות פלילית או עונש בהתאם למידת אשמתו.כשהאשמה של האדם גבוהה- העונש יהיה כבד

כשהאשמה תהיה קלה יותר – העונש יהיה קל יותר.

מחשבה פלילית

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

זה היסוד הנפשי העיקרי:

הסעיף שעוסק ביסוד הנפשי סעיף 19.

סעיף 20 מגדיר מהי מחשבה פלילית.

סעיף 21 מגדיר מהי רשלנות

סעיף 22 : אחריות קפידה!

<u>סעיף 19 – היסוד הנפשי לעבירה :</u>

דרישת המחשבה הפלילית: אדם עשה עבירה רק אם עשה במחשבה פלילית. צריך להוכיח שהוא בעל אשם סובייקטיבי. הכלל הזה יש לו חריגים:

הכלל הוא שעבירה דורשת עבירה פלילית. : זולת אם 1. רשלנות היא חריג.

2) פזיזות: אדישות בשיוויון נפש, או קלות דעת בנטילת סיכון בלתי סביר

מה קורה אם לא מצויין דבר ורוב בעבירות שמצויות לא נמצאות ביסוד הנפשי.

הכלל הוא שיש לו יסוד נפשי – מחשבה פלילית.

אם העבירה היא "שותקת:" שכל המילים הן חלק מהיסוד העובדתי, למעשה במקרה כזה נדרשת עבירה פלילית.

עכשיו יש 3 סוגי עבירות : מחשבה פלילית, רשלנות, אחריות קפידה.

מה זו מחשבה פלילית: לצורך זה נלך לסעיף 20 . (שקובע מהי מחשבה פלילית)

20 א': ממחשבה פלילית: מודעות לטיב המעשה, לקיום הנסיבות ולאפשרות גרימת התוצאה.

עבירה התנהגותית : מעשה נסיבה .

עבירה תוצאתית: מעשה +נסיבה= תוצאה (קשר סיבתי)

מודעות: לקיום הנסיבה. של ה actus reus . ולקיום המעשה.

ההיבט ההכרתי, השיכלי הקוגנטיבי שבהתאם לו שהעוה היה מודע סובייקטיבית לטיב המעשה , לקיום הנסיבות ולאפשרות לגרימת התוצאה האסורה. מודעות סובייקטיבית היא המכנה המשותף לכל צורת ההתנהגות התוצאתיות, התנהגותיות, ובעבירות מטרה. ברור העבירות שנחקקו לפני 39. המושג מודעות נכנסה לחוק העונשין בשנת 94.

לפני שנת 1994- אבל המחוקק עשה שימוש במונחים שונים . עכשיו נשאלת השאלה מה קורה שנתקלים במונחים ישנים לפני תיקון 39. בשנת 1995 – נחקק סעיף 90 א' רבתי. במסגרת תיקון43 לחוק העונשין – והוא מהווה מעין תחנת החלפה- הוא לוקח מושגים ישנים ומתרגם אותם למונחים חדשים.

סעיף 90 א' בכל מקום שנחקק לפני תחילתו של החוק (לפני תיקון 39), אם נתקלתם בחוק במילה "ביודעין:" יתפרש המילה כמונח :<u>מחשבה פלילית=מודעות!</u>

<u>לדוגמא</u>: סעיף 238 לחוק העונשין: השמתמש ביודעין בראייה בדוייה בבית משפט

המשתמש(מעשה) ביודעין (לפי סעיף 90 א' 3 מחשבה פלילית ביודעין) ,בראיה בדויה (נסיבה).

סעיף 182: המסדר נישואין בידיעה* שאסורים על פי כל דין. ביודעין= מחשבה פלילית.

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

סעיף 90א' 1: זדון או מזיד – אם לפני 39 - מודעות : ז"א שאם נתקלנו במזיד= מודעות(מחשבה פלילית).

<u>מחשבה פלילית בעבירה התנהגותית</u>:

כשמדובר בעבירה התנהגותית היסוד העובדתי של העבירה :רכיב התנהגותי+רכיב יסודי.

משמעותה: מודעות לטיב המעשה וכן קיום למודעות הנסיבות המפלילות.

המודעות הבאה שצריך להוכיח: שהנאשם היה מודע סובייקטיבית בשעת ביצוע המעשה לקיום המעשה . לדוגמא: שתוקף שוטר במילוי תפקידו כדין.......

התוקף: מעשה, שוטר: נסיבה, במילוי תפקידו: נסיבה. עכשיו צריך להוכיח מחשבה פלילית, צריך להוכיח שהוא היה מודע לזה שהוא תוקף שוטר, ושהוא היה מודע לזה שהוא באמת תקף.

סעיף 346 (א) (1): הבועל קטינה בהסכמה. צריך לבדוק שהוא ידע שהיא קטינה !!

על מנת שיהיה יסוד נפשי.

23/02/18

סמסטר ב': היסוד הנפשי.

מחשבה פלילית: סעיף 120 א'. קובע כלל כי אדם עובר עבירה רק אם היתה ו מחשבה פלילית. למעט 2 חריגים:

1: רשלנות

2: עבירה של אחריות קפידה : actus reus.

מה זה בעצם מחשבה פלילית: היא בעצם מודעות אפשרות לגרימת הותצאה/ למשל בעבירת בעילה: צריך להוכיח שהנאשם הוא בועל – היה מודע והנתקפת לא היתה מעוניינת בהסכמה.צריך להוכיח שהיא לא מעוניינת בבעילה. אפילו אם לא אמרה דבר.

מודעות לטיב המעשה ומודעות לקיום הנסיבה.

<u>מחשבה פלילית בעבירה תוצאתית</u>:

המחשבה הפלילית מתלבשת על האקטוס ראוס. בעבירה תוצאתית יש לנו גם תוצאה,

בשלב הראשון צריך להוכיח יחס הכרתי, צריך להוכיח שהנאשם היה מודע לטיב המעשה לקיום הנסיבות ולאפשרות לגרימת התוצאה.

לדוגמא: עבירת המתה: הגורם למותו של אדם...... (עבירה תוצאתית) , מחשבה פלילית צריך להוכיח: חונק, יורה, דוקר, : צריך להוכיח שהנאשם היה מודע לתוצאה הקטלנית.

שלב ב: יחס חפצי כלפי התוצאה: ולעניין התוצאות גם אחת מאלה : כמה הגורם חפץ כלפי התוצאה.

האם הוא דקר אותו בגב כי רצה שיהיה נכה?

למעשה יש שני זרועות : מודעות וחפצות.

הרמה הראשונה – כוונה: אדם יכול להתכוון לרצות לגרום ו לתוצאה. (אפשר לירות בכתף ואפשר לירות בזרוע) הכוונה לגרום לאותה תוצאה – עם כוונה כדי להמית.

היחס החפצי השני – הוא פזיזות: גם לפזיזות יש שתי רמות.

א' : אדישות לתוצאה: שיוויון נפש לאפשרות שתגרם התוצאה. דוגמא: שודדים שמבצעים שוד, נמלטים מהבנק, ניידת במרדף אחריהם: שודדים מבינים שאם יעצרו המשטרה תתפוס אותם. לא עוצרים ברמזור אדום ובדרך דרס אדם למוות: היה שווי נפש לתוצאה, האם אפשר לומר שהוא חצה את הצומת על מנת להרוג? לא!! אבל גם לא היה אכפת לו שיקרה משהו כי הרצון שלו הוא לא להתפס.

ב': קלות דעת: נטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת התוצאות האמורות, מתוך תקווה להצליח למנוע אותן.

לדוגמא: ממהרים סתם למקום: ולא עוצרים באור אדום: והמית אדם, הוא קל דעת. (הוא מקווה לא לפגוע ולהרוג- אבל לא משקיע מחשבה מיוחדת)

מתי נצטרך להוכיח שהנאשם באמת רוצה לגרום לתוצאה? צריך וחייב להוכיח שהוא רצה לכוונה!!

חייב להוכיח שיש רצון! (בסעיפי חוק שכתוב : בכוונה ל - , ברצון ל- ,)

כל פעם שנצטרך – להוכיח אדישות או כוונה נצטרך להוכיח בדיוק!! רק בעבירות שותקות- שלא דורשת יסוד נפשי מיוחד – נדרש להוכיח רק קלות דעת!

הגורם – מעשה, למותו – תוצאה, של אדם – נסיבה.

02/03/2018

מחשבה פלילית: המכנה המשותף לעבירה תוצאתית ולהתנהגותית : דורשת מודעות מחשבה פלילית.

יחס חפצי – כשהוא התכוון לגרום לתוצאה! בכוונה , פזיזות, קלי דעת.

עבירות על דרך של מחדל: בעבירות ש עבירה פלילית על דרך המחדש: מודעות. אבל חשוב לציין כי חשוב להוכיח שהנאשם היה מודע לנתונים המצמיחים את חובתו לפעול. אין צורך להיות מודעות לעצם קיום החובה.

לדוגמא: אם שלא האכילה את תינוקה: חשוב היה לה לישון , המיתה את ילדה על דרך המחדל?

האם היא צריכה לדעת את קיום חובת הדין מלהאכיל? אי ידיעת הדין אינה פותרת מעונש.

מה שכן הנתון שצריך להיות מוכח – היא מודעת לזה שהיא האמא של התינוק!

חייבת להיות מודעת לנתונים שמצמיחים את החובה.

מכאן אנו גיעים לשאת ההוכחה של היסוד הנפשי – ההוכחה שהיתה קיימת מחשבה פלילית.

אנו יודעים שצריך להוכיח את יסוד עבירה – מה שהעיניים רואות, שמע את האיום. הריח.

אין קושי להוכיח יסוד העובדתי.

מחשבה פלילית – הלך הנפש שמלווה את מודעות הנאשם. ברוב המקרים נאשמים לא יודו בקיום היסוד הנפשי. ולכן נשאלת השאלה איך להוכיח את היסוד הנפשי? מה חשב הנאשם בעת ביצוע העבירה.

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

השאלה היא שאלה מאוד קשה – כי לא ניתן להוכיח בקלות את היסוד הנפשי...

היסוד הנפשי הוא היסוד המנטלי – שהנאשם לא ימסור לחוקר.

התביעה מוכיחה את היסוד הנפשי באמצעות חזקות ראיתיות עובדתיות הנסמכות על ניון החיים והשכל הישר.

זאת אומרת החזקה למעשה משמשת אמצעי הוכחה להוכחת יסוד רלוונטי לאשמה. מתוך קיומן של עובדות בסיסיות, ביהמ מסיק מסקנה שנעוצה בנסיון החיים והשכל הישר

דוגמא : חזקת המודעות - עבירות של מחשבה פלילית צריך להוכיח שהנאשם מודע. זה חזקה שנקבעה פסיקה :

כי אדם מוחזק כמי שמודע לאפשרות טיב המעשה שלו , לקיומן של נסיבות המפלילות , וכמי שמודע לאפשרות החרחשותן של התוצאות הטבעיות של התנהגותו. זאת אומרת באמצעות חזקה זו התביעה מוכיחה קי קיים ה actus reus

<u>"חזקת המודעות"</u> – חזקה הזו אומרת שהנאשם היה מודע לזה שהוא בועל אותה ושהיא לא הסכימה. זו חזקה שניתנת לסתירה. ביהמ אומר , אנחנו יוצאים מנקודת הנחה שידעת ש.... ושידעת ש.... אתה רוצה לטעון אחרת – תוכיח אתה.

התביעה משתמשת בחזקת המודעות – על מנת לתת לנאשם להוכיח. די לעורר ספק סביר של ההגנה על מנת לזכות בתביעה. וצריך להוכיח באותה השנייה של ביצוע העבירה !! לא בדיעבד.

<u>חזקת הכוונה</u> : עוזרת לתביעה כי קיימת כוונה. לדוגמא : מי שגורם חבלה .... סעיף 329 לחוק.

א' תוקף את ב' בגב : ולאי נגרמה נכות . צריך להוכיח שהוא דקר את ב' בגב

חזקת הכוונה : חזקה על אד שהתכוו לתוצאו הטבעיות הצומחות ממעשיו.

מה התוצאה הטבעית של דקירה בגב? אתה דקרת את הקרבן בגב : חזקה עליך שהתכוונת לדקור אותו בגב.

רק עבירות תוצאתיות שדורשות כוונה! רק שם נניח זאת.

לפעמים הוכחת היסוד הנפשי היא עניין מאוד פשוט : כשהנאשם מודה בפני החוקר/המדובב/עדים/קרבן.

במידה והנאשם לא מדבר ולא משתף פעולה : כאן מפעילים את חזקת המודעות.

<u>מפעילים אותה רק בעבירות תוצאתיות!! ובכוונה!!!</u>

<u>עצימת עיניים : כתחליף למודעות :</u>

לעיתים יהיו מקרים שבהם הנאשם לא היה מודע למעשה או לנסיבה.

הקושי מתעודד כאשר מדובר לקים הנסיבות. צריך להוכיח לנאשם שהיה מודע לקיום הנסיבה.

חטף קטינה שהיא מתחת לגיל 16....

מה קורה שאדם אינו מודע לקיום הנסיבה – הוא חושד שהיא קיימת אך אינו עושה עם זה דבר.

מי שחשד בטיב המעשה או בקיום הנסיבה ולא בירר, או נמנע מלברר : זה קרוי בחוק העונשין , עצימת עיניים סעיף 20 (ג) (1) .

<u>עצימת עיניים שקולה למודעות!!!</u>

<u>יש לנו 2 דרכים להוכיח מודעות: מודעות או בדרך עקיפה- עצימת העיניים.</u>

חשד + הימנעות מלברר: ע

דוקטרינת עצימת העיניים חלה בכל העבירות שדורשות מודעות פלילית.

לא מפעילים את דוקטרינת עצימת העיניים כתחליף לתוצאה. סיבה שניה היא שלא צריך: מודעות היא למעשה. לגבי הנסיבה זו קיום הנסיבה. כשמדובר בתוצאה, לא מבקשים מודעות לתוצאה, אלא מודעות לאפשרות גרימת התוצאה!!

אפשרות שיהיה משהו בעתיד גם חשד שיגרם בעתיד.

ייגרם= עתידי. כולל חשש שנמנע מלברר.

בספרות המשפטית כמו פרופ עמנואל גרוס: שהמחוקק טעה שהוא לא אפשר להכיל את עצימת העיניים כשמדובר בתוצאה – כי גם ניתן לחשוד שהתוצאה עלולה להתרחש.

דוקטירינת עצימת העיניים – תיקון 39 לחוק, אבל חוק העונשין עיגן את עצימת העיניי בחוק, לפני זה דוקטרינה זו היתה פסיקתית. פרופ' פלר וקרמיצר- הכניסו זאת לחוק.

לכן מפעילים אותה לפני התיקון.

פס"ד וורשבסקי: הפעיל עמותה שמאלנית רדיקלית חומרי תעמולה של התאחדות בלתי מותרת: לכתוב/להדפיס/להפיץ. וורשבסקי מקבל חוברת: שכתובה בערבית. בחוברת היה כתוב איך לסכל פעולות והוראות להתנגדות השבכ.הוא נאשם עי ביהמ בעצימת עיניים. או עיוורון מכוון. הם חריג למודעות.

מצב של עצימת עיניים שהנאשם הוא חשד אך נמנע מלחקור בדבר.

במסגרת תיקון 39 נכנס לחוק 20 ג' 1: עצימת עיניים- מהווה תחליף למודעות ולקיום הנסיבה.

פס"ד אזולאי: הוא טען שהוא לא ידע: ביהמ קבע שאזולאי "עצם את עיניו".

מהי רמת החשד – על מנת לקבוע האם יש עצימת עיניים: חשד מעשי, רציונלי.

פרופ' פלר: חשד שיש לו אחיזה במציאות, בהתחשב בגורמים הסובייקטיביים שעלולים לעורר אצלו חשד.

גם לאחר תיקון 39. נקבע כי החשד שהיה ממשי, סובייקטיבי.

חשד לבדו – לא מספיק.

עבירה שאוסרת על חטיפה או בעילה מתחת לגיל 16

מודעות: היא מודיעה לו שהיא בת 14 וחטף אותה

20 א'

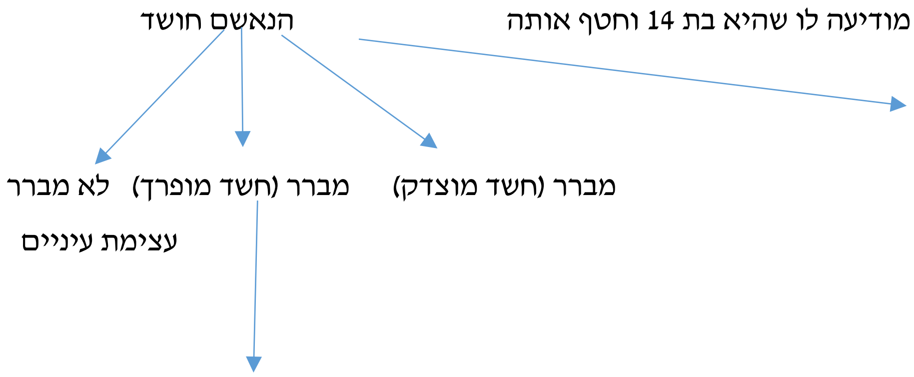

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

אין מחשבה פלילית

מצב תודעתי הוא מצב שהנאשם לא נתן כלל תודעתו לקיומה של הנסיבה המפלילה כל הדיונים כלפיי מצב חלל תודעתי – מצב שבו העושה לא נתן כלל את דעתו לקיומה של הנסיבה המפלילה, כל הדיונים לגבי חלל תודעתי בפסקי הדין הם באוביטר. שלא האמינו לדין נאשמים שהיו בחלל

האם ניתן לקשור בחשד אובייקטיבי את החלל התודעתי:

צריל לחלק את הדיון לשני חלקים

לפני תיקון 39 – ניתן היה למצוא גישה לפיה מחשבה פלילית חלה ל רק במקרה שבו נאשם היה מודע לקיום הנסיבה אלא גם במצבים בהם לא היה מודע לקיום הנסיבה אך נקבע לגביו שהוא נטל בסיכון שמא היא קיימת

לדוגמא: פס"ד אבורביע.

ביהמ שואל מה הדיקש ל אדם שאינו יודע את הידיעה בגין הצעירה שהיא מתחת לגיל 16.

במילים אחרות: אגרנט אומר כך- יש עבירה שמותניית בנסיבה, זא שאם היא בת 16 טמעלה אז אין עבירה. אם מתחת לגיל 16 – התקיימה העבירה. השופט אומר- מספיק אם נוכיח שאם נוכיח שהוא טרם ידע שהיא הגיעה לגיל זה. אומר השופט – אם אדם לא נתן דעתו לגיל – ביהמ אומר זוהי פזיזות קוגנטיבית.

פזיזות – ביהמ אומר שיש פזיזות קוגנטיבית. לפני יקון 39 אפשר היה להרשיע נאשם גם אם הוא לא היה מודע לקיום הנסיבה. כי אחרת איך התביעה לא תוכיח אחרת ויהיו זיכויים.....ולכן לפי פס"ד זה הרשיעו אתו.

פס"ד נוסף: בארי – לפני תיקון 39 . האונס מקיבוף שומרת.

5 נערים בני 17 קיימו במשך 5 ימים רצופים, מגעים מיניים קבוצתיים עם נערה בת 14.5 ביהמ המחוזי מזכה את כולם.

המדינה מגישה ערעור – ביהמ העליון הרשיע את כולם. וקבע שהנאשמים עצמו עיניהם. הם חשדו שהיא לא מסעימה ונמנעו מלברר את החשד.

השופט שמגר: מה קורה באמת שאדם חושד , חשד תודעתי כמוהו כעצימת עיניים : הגישה לגביה יש להתייחס בחשד סובייקטיבי: הפיתרון הסתכלות אובייקטיבית על המעשה. הסתכלות יש לנו עצימת עיניים. לפי אדם סביר.

שמגר אומר – אם יגיע מצב של חלל תודעתי , ושקול למצב של עצימת עיניים.

חלל תודעתי לאחר תיקון 39 – בשיעור הבא.

09/03/2018

מחשבה פלילית - עצימת עיניים – 20 ג׳ 1

בדוקטירינת עצימת העיניים – צריך להוכיח שהוא חשד .

חשד סובייקטיבי + נמנע מלברר+ יצם את עיניו (ס׳ 20 ג׳) = מודעות.

חלל תודעתי – מצב בו הנאשם לא נותן את דעתו , קוראים לזה פזיזות קוגנטיבית.

פזיזות קוגנטיבית: פס״ד בארי – ביהמ קובע באמרת אגב כי לא נין להסתפק בחשד סובייקטיבי , השופט ולדברג קובע כי קיים חלל תודעתי.

החל מתיקון 39 לפני שנת 1994 – אנחנו רואים שמצב של חלל תודעתי – זה מודעות .

עם תיקון 39 פזיזות היא יחס חפצי כלפי התוצאה. (צריך להוכיח כי קיים חשד לתוצאות המעשה)

מצב ג׳ הוא חלל תודעתי – הוא לא שקול למחשבה פלילית, אנשים שהם אדישים לתוצאה, לא ניתן להרשיע אותם במחשבה פלילית.

מאמר בנושא של חלל תודעתי – פורסם בדין ודברים. של ד״ר גיא בן דוד. לקרוא!

בפסד טייב: השופט אנגלר באמרת אגב: עצימת עיניים בנוגע לעבירת האינוס מתפרשת גם על חוסר אכפתיות לשאלה הרם המתלוננת מסכימה לבעילה או לא.

בפסד בארי: אומר כי חלל תודעתי שקולה לעצימת עיניים.יש כאן פיסקה של השופט חשין: בשירו של דוד אלמגור: ״ כשאת אומרת לא למה את מתכוונת.....״ , לא הוא לא!!!!

<u>החריג לעצימת עיניים:</u>

דוקטירינת עצימת העיניים, לאחר תיקון 39 לחוק וחקיקתו של ס׳ 20 נשמעה ביקורת על כך שהיא אינה מבחינה בין סוגים שונים של עבירות והיא מהווה תחליף למודעות בכל סוגי העבירות שדורשות מחשבה פלילית. והביקורת הזו נקלטה בענינה של מרגלית הר שפי.

סעיף 262 לחוק העונשין: בפסק דין הר שפי: ״ מי שידע שפלוני זומם לעשות פשע ולא נקט את כל האמצעים למונעו....״ דינו מאסר 2.

מרגלית הר שפי הורשעה בביה״מ שלום באי מניעת פשע : הטענה היא שהיא לא דיווחה לרשויות, על זה שהוא עומד לרצוח את רבין.

השופטת מסבירה את כל 12 הנדבכים שהיוו אבני דרך לידיעה שעמיר רוצה לרצוח את רבין.

השופטת ברלינר בדעת מיעוט – זיכתה את הר שפי, כי טענה כי עמיר היה מאוהב בהר שפי וכי הוא התרברב בפני הר שפי והיא היתה מאוהבת בו וחשבה אותו כגיבור על.

בעליון יצאה הלכה של חשין : שלא ניתן להכיל את סעיף 21 באי מניעת פשע. ואי אפשר להסתפק בעצימת עיניים. כשמדובר באי מניעת פשע , אי אפשר להחיל את דוקטורינת עצימת עיניים.

הידיעה היא הרכיב המכונן – אנחנו חייבים לצמצם את היסוד הנפשי , לידיעה בלבד ולא נרחיב זאת לעצימת עיניים.

אם נחיל את עצימת העיניים – זאת אומרת שכל אדם יהיה בגדר חשוד מראש. ואנחנו נצטרך לשאול כל דבר.

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

מה שביה"מ אומר (חשין) –הידיעה נבראה, עוד מידע ועוד מידע, הכל התגבשלידיעה אחת ברורה!

העמדה של חשין בפסד הר שפי, הפכה להלכה. יש לביה"מ העליון כמו שחשין קבע שלא ניתן להחיל עצימת עיניים על עבירות של אי מניעת פשע.

<u>פרופ' קרמיצר לפסד הר שפי</u>: החלק הכללי של חוק העונשין כן יכול להחיל את דוקטורינת עצימת העיניים של אי מניעת פשע.

<u>עוד מוסיף קרמיצר</u>: כי לעולם לא תהיה ידיעה מלאה. כי אנשים לא נוטים לומר על מעשיהם, התיאוריה של חשין למעשה עוקרת מן האיסור את מעשיהם: " אני חושד ש..."

הגישה של חשין מתמרצת אנשים להתעלם מחשדות...

<u>המישור החפצי – פזיזות וכוונה</u>

למעשה כשמדברים על פזיזות וכוונה – אנחנו מדברים על יחס חפצי שצריך להוכיח אותו בעבירות תוצאתיות . בשלב הראשון צריך להוכיח גם יחס חפצי ריגשי כלפי התוצאה. האם התכוון שהיא תקרה או שהיה אדיש לתוצאה שהיא תקרה:

הוא מגיע בשלוש רמות

<u>כוונה</u>- אני עשיתי כי רציתי. הכוונה היא לעשות מעשה מתוך שכל כולו מכוון לגרום לתוצאה האסורה. אלא שהחברה שלנ סולדת מכל עוד שתי הרמות

פזיזות באדישות

פזיזות בקלות דעת

החברה שלנו לא מקבלת את כל שלושת הרמות, גם חוסר הרצון שלו בגרימת התוצאה .

אם המתכוון יורה כדי להמית אז הפזיז לא עורה על מנת להמית אך לא באמת אכפת לו. גם הם עומדים לדין. מעבר לכך אנו מעמידים לדין גם קלי דעת. אותם קלי דעת: לא באמת רוצים לגרימת התוצאה. שנטלת סיכון בלתי סביר לקרות התוצאה...

השוני בין שלושת הרבדים הוא אך ורק ביחס החפצי.

בין הכוונה להרוג ---------- לבין האדישות---------לבין הקלות דעת(חוסר רצון מוחלט) / האדם שהיה קלות דעת היה עוצר מיד.

במשפט הפלילי אנחנו מעמידים לדין גם את אלו שלא היתה להם כוונה להרוג.

<u>מספר דגשים</u>:

חשוב לציין כי יסוד חפצי נבדק על פי סטנדרט סובייקטיבי, אנו צריכים לבדוק את הסובייקטיבי שהיה לנאשם. אם הנאשם היה אדיש, מודע לתוצאות המעשה, מה עבר לו בראש בשעה שהאצת את מהירות הרכב....

יחס חפצי נבדק אך ורק לגבי או כלפי התוצאה.

<u>בעבירות תוצאתיות:</u>

אנחנו בודקים את היחס החפצי , רק אחרי שבדקנו את קיומה של המודעות: שהנאשם היה מודע למעשה , לנסיבה ולתוצאה.

כי אם אין מודעות- לא נעלה ליחס החפצי.

כשיש 3 רמות, איך אנחנו יודעים מתי צריך כוונה, או קלות דעת? כאשר המחוקק מציין זאת במפורש בלשון החוק.

כנ״ל לגבי אדישות. או קלות דעת.

לגבי קלות דעת: המחוקק לא כותב כלום – העבירה שותקת: עבירה שלטא מציינת יחס חפצי מסויים – אנחנו מסתפקים בקלות דעת. אין לנו יותר מדי עבירות שדורשות כוונה אלא יותר קלות דעת.

<u>קלות דעת:</u>

בעבירה שדורשת קלות דעת , יש להוכיח שני רכיבים מצטברים, בשלב הראשון צריך להוכיח שהנאשם היה מודע לטיב המעשה : מודעות לטיב המעשה , וצריך להוכיח שהוא היה מודע לטיב המעשה: כגון שמולו היה שוטר...

<u>יחס חפצי מתוך קלות דעת</u>: **סעיף 20 א' 2 ב**. כנטילה מודעת – צריך להוכיח כי הוא נטל במודע סיכון של אפשרות לגרימת התוצאה מתוך תקווה להציל את התוצאה ההרסנית.

חוסר הרצון – שלו בגרימת התוצאה, הוא לא מוחלט. כי בכל זאת עשית מעשה.

כשמדובר בקלות דעת צריך להוכיח שהנאשם נטל סיכון בלתי סביר שהתוצאה תתרחש: ניתן יהיה לקבוע רק אם הוא נטל סיכון בלתי סביר, אך אם הנאשם סיכון סביר – והתוצאה בכל זאת קרתה – לא יהיה יסוד נפשי ולא תהיה הרשעה.

<u>כיצד אפשר להבחין בין סיכון סביר לסיכון בלתי סביר:</u>

<u>שאלת סבירות הסיכון</u> - היא שאלה התלויה בנסיבות העניין כך שיש לבחון את הסיכון הספציפי שעושה הנאשם שאל את עצמו אל מול צורכי החיים המקובלים והתועלת החברתית שבה. מקובל לראות 3 פרמטרים : שתמיד בוחנים אותם לשם הקבעה האם הסיכון הוא סביר או לא.

1. הצורך במעשה שעשית- האם למעשה שלך יש תועלת חברתית, אם הוא לא נחוץ: אז הנטייה לקבוע שהמעשה – הוא בלתי סביר. כמו בפסד לורנס.
2. אחוזי הסיכון: ככל שאחוזי הסיכון גבוהים יותר כך ניטה לאסור על הפעולה שיוצרת את אותו סיכון. רולטה רוסית – הסיכון בלתי סביר.
3. חומרת התוצאה: ככל שהנזק גדול יותר , כך ניטה לאסור את המעשה שיכול לגרום לאותו נזק או לאותה תוצאה.

תנאים אלו הם לא מצטברים. אולם חשוב להוכיח לפחות אחד מהם.

16/03/2018

<u>מחשבה פלילית בעבירה תוצאתית – קלות דעת.</u>

<u>מחשבה פלילית – מורכבת משני נידבכים</u><u>:</u> פזיזות או אדישות + קלות דעת

בקלות דעת צריך להוכיח כי אם הוא נטל סיכון בלתי סביר , זה קלות דעת.

באילו עבירות של מחשבה של קלות דעת דרושה מחשבה פלילית : בעבירות תוצאתיות שותקות, הכוונה היא לכך שהמחוקק לא דורש יחס חפצי מיוחד, המחוקק לא מציין דבר לעניין היסוד הנפשי- ניתן להסתפק ברמה הראשונה שהיא – קלות דעת.

כאשר יש לנו עבירות תוצאתיות לפני תיקון 39 שבהן הוגדר יחס נפשי של זדו או במזיד, היתן להסתפק בקלות דעת.

לפי סעיף 90 א' : זדון או מזיד : מודעות. (זה לא כוונה) . אם בגוף העבירה נדרש זדון או במזיד : "הגורם למותו של אדם במזיד"..... בעבירה התנהגותית : מודעות!! את קלות הדעת נדגים דרך עבירת ההריגה – שם המחוקק דורש קלות דעת : כמו בסעיף 289.

"הגורם במעשה או מחדל אסורים למותו (תוצאתי) של אדם עד 20 שנות מאסר : מה היסוד הנפשי? כאן הוא שותק ולכן נדרש להוכיח קלות דעת. (עבירה תוצאתית שהיא למעשה שותקת שלא דורשת יסוד נפשי מיוחד) .

בשלב הראשון : צריך להוכיח כי היה מודע לטיב המעשה , מודע לזה שהוא דוקר, יורה, חונק.

בשלב השני צריך להוכיח שהוא היה מודע לזה שהוא דוקר אדם.

בשלב השלישי : צריך להוכיח את היחס החפצי : שבשעה שהוא טיפטף רעל, או בשעה שדקר אותו בלב, צריך להוכיח מעל לכל ספק שהוא התנהל בקלות דעת : כי קיווה למנוע את התוצאה.

פסיקה שלפני 39, ביהמ קבע כי מבחינת יסוד המודעות, אפשרות של גרימ התוצאה ניתן להסתפק שהנאשם מוכיח כי הנאשם מודע לאפשרות פגיעה בשלמות גופו של אחר ואין צורך להוכיח כי הנאשם היה מודע להתרחשות התוצאה הקטלנית (פס"ד דויטש בשנת 92, פס"ד סובאח בשנת 93) .

בעקבות תיקון 39 נחקק סעיף 20!!. ולכן לאחר תיקון 39 צריך להוכיח כי היה מודע לתוצאה הקטלנית.

למעשה לא חל שום שינוי מבחינת אחוזי ההרשעה או הזיכוי בעבירות הרשעה ,

חזקה על אדם – שהתוצאה הטיבעית הצומחת ממעשה הדקירה היא מוות : הוא יכול לסתור את זה באמצעות חזקת המודעות. אם לא יצליח לסתור את חזקת המודעות, (החזקה תמיד עובדת לטובת הנאשם).

<u>פס"ד ויניצקי</u> : בחור צעיר בן 28 , רב על חניה (עם אדם בן 67) , ויניצקי הורשע בהריגה , ביהמ המחוזי הטיל עליו 15 חודשי מאסר, ביהמ העליון אומר כי לאחר תיקון 39, אומר כי הוכח כי הוכחה פזיזות וקלות דעת לתוצאות הקטלניות. לפי הנסיבות עצמן : ככלל את מחשבתו הפלילית של הנאשם ניתן להוכיח גם על פי הנסיבות.

על פי סעיף 20 א' : לא די בכך שהמערער היה מודע לאפשרות התוצאה הקטלנית. יש גם להוכיח שהתקיימה מצידו פזיזות.

בפסק דין אבואללה : צריך היה להוכיח על מנת להרשיע , בשעה שהוא נעץ אץ הסכין בירך, מודעות לתצאה הקטלנית, וקלות דעת : מודעות לתוצאה הקטלנית. חוות דעת ראשונה : השופט מצא – ראשית קיומה של חזקת המודעות, אדם הנועץ סכין בכוונה לחבול בגוף מודע לכך שיכולה להגרם חבלה חמורה. נסיון החיים מלמד שחבלה חמורה עלולה לסכן את חייון של הקורבן ועלולה להסתיים במוות. מי שמודע לסכנה של חבלה חמורה – מודע גם לסכנת מוות.

הגישה של השופטת ביניש : לא עובדת באמצעות שתי חזקות אלא באמצעות חזקה אחת : כאשר המודעות היא מודעות המתייחסת לחבלה חמורה שמעצם טיבה היא מסכנת חיים הרי שיש סכנה לתוצאה הקטלנית.

ביהמ העליון – במקרה דנן הוכח כי גמל אחז בסכין קצבים גדולה ופילח את הירך : נוכח עוצמת הדקירה, מיקומה ועומקה, חזקה על ג'מאל שהיה מודע לאפשרות כי היא עלולה לגרום למותו של

המנוח, הרי ניתן לקבוע שהוכח ! כי היה מודע לאפשרות של גרימת התוצאה הקטלנית. (הוכח באמצעות חזקת המודעות)

עכשיו לגבי פזיזות: שאלה שעלתה בפיקה היא : האם בעבירה תוצאתית בכלל ובעבירת ההריגה בפרט כאשר היה מוכח שהנאשם היה מודע לאפשרות התוצאה הקטלנית : האסקיומו של תקשר סיבתי משפטי שבמהותו הוא מבחן אובייקטיבי. במילים אחרות: כאשר הנאשם היה מודע לאפשרות שתגרם תוצאה קטלנית צריך לבחון

האם קיים קשר סיבתי:

קשר סיבתי משפטי: האם ניתן היה לצפות, האם צריך היה לצפות... שדקירה בירך תוביל למקרה מוות. לפי הלכת אבו ג'אנם קבע: כי בעבירות תוצאתיות שדורשות מחשבה פלילית בפרט, אם הוכחה מודעתו הסובייקטיבית של הנאשם לאפשרות גרימת התוצאה מתייתר הצורך לבחינת הקשר הסיבתי והמשפטי.

בודקים כך:

יסוד עובדתי:

1. האם ניתן היה לצפות את התוצאה הקטלנית?
2. האם צריך היה לצפות את התוצאה הקטלנית ?

שתי השאלות הללו אלו הם מבחנים

אוביקטיביים שבית המשפט שואל את עצמו

<u>יסוד נפשי</u> : האם הנאשם היה מודע לתוצאה הקטלנית ?

<u>בדנ"פ פלוני התהפכה ההלכה</u> : ובית המשפט קבע כי כלל מייתר את השאלה הראשונה שהאם היה ניתן לצפות: כי הנאשם בעצמו טוען שהיה ניתן לצפות.

<u>הלכת אבו ג'אנם – לא קיימת יותר!</u>

<u>כשמדובר בעבירת הריגה</u> : ובפרט כאשר מדובר בעבירת הריגה במהלך תאונת דרכים: ביהמ העליון קבע חזקה שהיא חזקת קלות הדעת: על פי חזקה כאשר התביעה הוכיחה קיומה של רשלנות רבתית במסגרת היסוד העובדתי של העבירה דהיינו הנאשם סטה מנורמה סבירות , אזי קמה חזקה הניתנת לסתירה לפיה הנאשם היה קל דעת.

בית המשפט העליון קבע פסיקה חדשה לקלות דעת, שנקראת:
רשלנות רבתית: היא סטייה חמורה מנורמת זהירות מקובלת/סבירה. (חזקה שהיית קל דעת)
לדוגמא : פסד סובאח, חצה קו הפרדה רצוף ועבר עם ארבעת גלגלי הרכב מעבר לקו ההפרדה רצוף. מי שגרם לכל התאונה הזו זה סובאח: פסד בבית המשפט העליון : קבעו כי נדרשת רשלנות רבתי : קל דעת. והוא לא סתר את החזקה.
השופטת דורנר שהיתה בדעת מיעוט , התנגדה . מאחר ויש בעיה עם ההגדרה של סטייה חמורה: מהי אותה סטייה חמורה ? זה מבחן אובייקטיבי.
גם לאחר תיקון 39 אנו עדים לכך כי שופטים מחילים את חזקת קלות הדעת – כי קשה להוכיח יסוד נפשי. לעומת ההוכחה שהוא התרשל מרשלנות רבתי – שבה זה היסוד העובדתי.

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

פסד יאסר משנת 96 , נהג מערבל בטון נהג במהירות של 40 קמש : במרחק של 40 מטר עברה הולכת רגל : הנהג לא ראה אותה ודרס אותה למוות.

אדישות :

פזיזות מסוג אדישות היא צורה של פזיזות שהיא חמורה מקלות דעת אך היא קלה מכוונה.
מתי נדרשת הוכחה של אדישות? בעבירות תוצאתיות שהמחוקק דורש בעבירות במפורש עבירות של אדישות : כמו סעיף 20 א'.
מודעות לטיב המעשה – מודעות לקיום הנסיבה , מודעות לאפשרות שתגרם התוצאה.
למה בכל זאת יש שתי דרגות : מידת האשמה של האדיש היא גבוהה יותר מקלות דעת.
אם נרצה להוכיח כי הנאשם היה אדיש : עונשו יהיה גדול יותר.

3/03/2018

המשך : היחס החפצי.

בעבירות תוצאתיות שדורשות מחשבה פלילית – צריכים להוכיח גם יחס חפצי.
לגבי היחס החפצי יש 3 רמות :
כוונה: המחוקק דורש באופן צפציפי את עבירת הכוונה.
פזיזות : שמתחלקת ל אדישות וקלות הדעת.
אם העבירה שותקת אנו מסתפקים בקלות דעת. אם המחוקק רוצה אדישות – הוא כותב במפורש אדישות.

כוונה (יחס חפצי מסוג כוונה)
היא הצורה החמורה ביותר של שאיפה לתוצאה , הקבועה בחוק.
זאת אומרת בעבירות תוצאתיות יש צורך להוכיח – מודעות לטיב המעשה ולאפשרות גרימת התוצאה וצריך להוכיח גם יחס חפצי לגרימת התוצאה המטגדר בסעיף 20 א' 1 , הכוונה- לגרום לאותן תוצאות. בעבירות תוצאתיות שדורשות כוונה אי אפשר להסתפק בקלות דעת או אדישות.
איך המחוקק מדגיש כוונה? הוא כותב במפורש **: במטרה ל, לגרום ל,**

יש 3 עבירות כוונה :
לפי 329 א' 1 – חבלה חמורה מתוך כוונה לגרום חבלה או להטיל מום- כאן נדרשת כוונה תחילה. העונש הוא עד 20 שנים
"העושה אחת מאלה , פוצע אדם, חבלה חמורה מתוך כוונה, או בכוונה ל...."
בסעיף 333 – " החובל בחברו חבלה חמורה דינו מאסר 7 שנים" – עבירה שמסתפקת בקלות דעת.
עבירה נוספת היא 417 א' סיפא – עבירת הכישוף : כאן יש עבירה של התחזות ונכתבת בכוונה.

עבירה לפי סעיף 421: יש כאן עבירה תוצאתית – עבירה תוצאתית. אם עשה מתוך כוונה – העונש גדול יותר.
אם לא נצליח להוכיח בעבירות כוונה – שיש באמת כוונה , רצון לגרום לנסיבות, הנאשם ילך הביתה. אלא אם כן יש עבירה אלטרנטיבית.

יש סוג נוסף שנקראות : עבירות מטרה

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

המחשבה הפלילית בעבירות מטרה

עבירות מטרה הן עבירות התנהגותיות הדורשות בנוסף מחשבה פלילית גם הוכחה של מטרה להשיג יעד שהשגה במטרה גם אם בפועל לא הושגה.
לפני התיקון 39 נקראו עבירות עם כוונה מיוחדת.
עבירת מטרה היא עבירה התנהגותית שמופיעה בה המילה כוונה.
בסעיף 90 א' - תחנת ההחלפה (תמיד שיש דילמה עם היסוד הנפשי)
המחוקק למעשה אומר אם יש עבירה התנהגותית , (מודעות לטיב המעשה ומודעות לקיום הנסיבה), בעבירות מטרה שבנוסף למחשבה הפלילית , יש מעשה ונסיבה – ובנוסף צריך להוכיח שהוא רצה להשיג יעד במטרה, גם אם המטרה לא הושגה.

סעיף 111: " מי שביודעין מסר מידע לאויב או בשבילו, דינו מאסר 10 שנים.
זוהי עבירה התנהגותית : ביודעין (מחשבה פלילית – עבירה התנהגותית) . "היתה ידיעה עלולה להיות לתועלת האויב , דינו חמש עשה שנה"
זוהי עבירה של העמדה בסיכון!!
סיפא : "התכוון בכך לפגוע בבטחון המדינה : דינו מאסר עולם" – עבירה תוצאתית – מפרשים את המילה "התכוון" מפרשים אותה כמטרה.

סעיף 447א' : עבירה מסוג מטרה
"הנכנס –(מעשה), לנכס- (נסיבה ,) כדי – (מטרה), להפחיד את בעל הנכס, להעליבו או להקניטו. – נכנסת כדי להעליב וכדי להקניט, צריך להוכיח כי נכנסתי במטרה להקניט את בעל הנכס.
צריך להוכיח שהנאשם נכנס לנכס שלא שלו, מודעות לטיב המעשה , מודעות לקיום הנסיבה , ומטרה : להקניט , להפחיד וכו'. (סיווג נכון הוא עבירת מטרה)

עבירת איומים סעיף 192 לחוק : "המאיים על אדם, בכוונה להפחיד את האדם או להקניטו "
עבירת איומים היא עבירת מטרה : כי יש לנו מעשה ונסיבה.
מעשה +נסיבה+ יעד : רק אם אני אוכיח שנאמרו דברים מתוך כוונה להפחיד את האדם.

בעבירות מטרה יש להוכיח יסוד נפשי כפול. בשלב הראשון צריך להוכיח קיומה של מחשבה פלילית : מודעות לטיב המעשה , מודעות לקיום הנסיבות.
בשלב השני אנחנו צריכים להוכיח מטרה מתוך יעד שקבוע בעבירה.
(אין להתבלבל בין עבירות מטרה בלין עבירות של העמדה בסיכון)
"עשה מעשה כדי לסכן חיי אדם, דינו....
מי שעשה מעשה <u>כדי</u> לסכן חיי אדם – כדי ל- הוא היסוד הנפשי (עבירת מטרה)
מי שעשה מעשה <u>שיש בו כדי לסכן חיי אדם</u> – זוהי נסיבה בכח. עבירת תוצאה.

כשמנתחים קייס : צריך לבדוק יסוד עובדתי, לאחר מכן צריך להוכיח כי יש יסוד נפשי מתוך מטרה

<u>כוונה נוספת שנמצאת בעבירה של רצח : רצח בכוונת תחילה</u>

והיא כוללת 4 חלופות לרצח,
1. הגורם במזיד – (זה היסוד הנפשי הדרוש. רצח מתוך קלות דעת או אדישות יואשם ברצח) מאחר וזה לא סתם אדם : אמא , אבא, סבא או סבתא.... זו לא סתם הריגה – יש כאן החמרה.
2. גורם בכוונה תחילה – זה הרצח
3. גורם במזיד למותו של אדם : פורץ שפרץ לבנק ומאיים על הפקידה, מאחר וסירבה ירה בכתפה והיא נהרגה.... כך רצחת על מנת להקל על ביצוע עבירה אחרת.
4. גורם למותו של אדם , כשנעברה עבירה אחרת כדי להבטיח לעצמו : זה רצח! ירית בשומר כדי שתוכל לברוח : זו גם מטרה.

נוסף יש חלופה בסעיף של רצח בכוונת תחילה בסעיף 300 א' 2 : דורשת כוונת תחילה .

"רצח בכוונת תחילה"

300 א' (2) = הגרם למותו של אדם,

המונח כוונת תחילה הוא מיוחד אך ורק לעבירת הרצח.

ולכן יש לנו גם הגדרה בחוק העונשין – מהי כוונת תחילה . (סעיף 301)

סעיף 301 – "יראו כממית אדם , אם החליט להמיתו, והמיתו בדם קר בלי שקדמה התגרות שקדמה למעשה ...או שהכין חפץ על מנת להמיתו"

כל תנאי העבירה צריכים להתקיים :

היסוד הראשון : "ההחלטה להמית" זה אומר

היסוד השני : "הכנה"

היסוד השלישי : "היעדר קינטור"

אם שלושת היסודות הללו מתקיימים יחד שיש רצח בכוונת תחילה.

אם יסוד ההכנה קוים אך אין היעדר קינטור – לא יהיה אפשרי להרשיע ברצח, אפשר יהיה להרשיע בעבירת הריגה ולא ברצח.

נאשמים שטענו שהוכו, או קונטרו לפני , אנחנו נפחית מרצח להריגה. כוונת תחילה היא רצח "בדם קר" , אם המית אדם אחר בעקבות קינטור אנחנו אומרים שהרצח היה "בדם חם" , אם המית אדם אחר בעיקבות קינטור אנחנו אומרים שהרצח היה בדם חם – הכוונה שהדם עלה לו לראש.

אם אדם איבד עשתונויו – האישום ירד מרצח להריגה.

פירוט היסודות :

יסוד ראשון : (ההחלטה להמית) – משמעות התנאי שבשעת המעשה קיננה בלב העבריין כוונת "קטילה ממשית" – להמית! איך מוכיחים את ההחלטה המית? ע"י חזקת הכוונה – חזקה על הנאשם שהוא התכוון להמית ניתן להסיק ע"י מעשיו.

את יסוד ההחלטה להמית אנו מפרידים לשני מישורים :

המישור ההכרתי : צודעות לטיב המעשה , מודעות לקיום הנסיבה

המישור החפצי (הרצון)

המישור החפצי:

רצון או שאיפה להתגשמותה של התוצאה להמית , יש כאן כוונה (סעיף 20 א' לחוק) .

+ ההחלטה להמית יכולה להתקבל לאחר מחשבה ויכולה גם להתרחש בספונטניות. מה שחשוב להוכיח , שהוא ידע שהוא רוצה להמית ואף חפץ במותו. (מאוד קשה להוכחה כי העדים בדרך כלל מכחישים)

פס"ד ביטון : השופט ברק טוען כי היסוד הנפשי להמית, בטרמינולוגיה : יש כוונה = יש הכנה.

יסוד ההכנה : היא הכוונה להכנה. הכנה היא כל דבר או אלמנט שיביא לעזר לרוצח : מעקב, סימונים, הכנת כלים, משתיק קול, חפצים וכו'. הכוונה שהנאשם מכין עצמו לביצוע הרצח.

התכלית היא על מנת לתת לבית המשפט יכולת להבחין בין הכנה לפני או ההתגבשות לכוונת הרצח.

היסוד השלישי – העדר קינטור :

האם לא היתה פרובוקצייה. צריך יהיה להוכיח שלא קינטרו את הרוצח בסמוך למעשה ההמתה. זאת אומרת שאם היתה התגרות שגרמה לנאשם לאבד עשתונותיו, זאת אומרת שכדי להוכיח שהנאשם קונטר – צריך להראות שההתנהגות הנאשם נגרמה תוך כדי ועל ידי איבוד עשתונות, איבוד שליטה עצמי וגרמה לנאשם לבצע את המעשה באופן ספונטני ללא הכנה עצמית : "הדם עלה לו לראש". זאת אומרת במקרה הזה ההגנה היא שצריכה לטעון על קינטור – כדי להפחית את האשם.

באמצעות דוקטורינת הקינטור : המחוקק רוצה להתחשב גם בכאלו ש"הדם עולה להם לראש.", רצה המחוקק לתת להם אשמת מידה פחותה.

כדי שאשמת הקינטור תתקבל – צריך יהיה להוכיח כי בסמוך למעשה ההמתה בנסיבות בהן הנאשם לא היה מבין את תוצאות המעשה שלו.

מהם מבחני הקינטור

כדי להוכיח שהנאשם באמת התקנטר – הפסיקה קבעה כי צריך לעבור 2 מבחנים מצטברים שנקבעו משנת 1985.

מבחן סובייקטיבי- מתייחס למצבו הנפשי של הנאשם בנסיבות והאירוע הספציפי. בודקים האם הנאשם קונטר, האם ההתנהגות המתגרה שנעשתה בתכוף למעשה ההמתה , הביאה אותו למצב של איבוד שליטה עצמית. במידה ובית המשפט יגיע לנסקנה שהנאשם אכן קונטר , עוברים לבדוק את המבחן האובייקטיבי.

מבחן אובייקטיבי- בודקים האם האדם מן הישוב , בנעליו של הנאשם ובמצבו היה מאבד את השליטה העצמית , ומגיב איך שהגיב – בשאלה אחרת : האם אדם אחר היה נוהג כך במצבו?!

***על מנת לזכות בקינטור – הוא יהיה צריך להוכיח שהוא קונטר גם סובייקטיבית וגם אובייקטיבית.

ברגע שבית המשפט קובע ששני מבחנים עברו – יקבע בית המשפט כי הרוצח קונטר ואז העבירה יורדת להמתה. במידה ולא עבר האשם את מבחני הקינטור – יש הרשעה **ב"רצח בכוונת תחילה".**

רק מעט רוצחים , מעטי מעטים לאורך ההיסטוריה במדינת ישראל הצליחו לעבור את המבחן האובייקטיבי . מאחר ואדם סביר – לא היה רוצח!!!

בפסק דין ביטון : 7 שופטים התכנסו לדון בשאלה אחת!! – האם כדאי להשאיר את המבחן האובייקטיבי?

מי אלו היו אותם נאשמים אשר הצליחו לעבר את המבחן האובייקטיבי?

פס"ד שמולביץ : שניתן בשנות ה 73 , שמולביץ ואשתו ניהלו חיי משפחה – ונשואים. יום אחד האישה החליטה שהיא עוזבת את בעלה(ששירת כקצין בצבא קבע) ועברה לחיות עם בן זוגה החדש. באחד הערבים משלא הצליח ליצור איתה קשר , יצא לחפש אותה כשהוא אוחז בתת מקלע, מגיע לבית של החבר, החבר פתח את הדלת והבעל ראה את אישתו לבושה בכותנת לילה . דמו רתח למראית עיניו וירה בשניהם. ההאישה נהרגה והגבר נפצע. בבית משפט העליון – השופט חיים כהן מקבל את הטענה – כי האישה היא למעשה מקנטרת! אורית קמיר – "דמו החם של הישראלי – פס"ד אזואלוס , והיא מותחת ביקורת

פס״ד אזואלוס – משנת 1996 – ירה באישתו למוות ובשכן שלו שהיה בינהם רומן. כול החברה מסביב ידעו ואף כולם היו ערים לרומן הזה. יום טחד האישה מבקשת ממנו גט. ויוצאת מהבית . וביום זה יוצא אזואלוס מביתו ב 22:00 בלילה ומחפש אותה ברכב ולא מוצא ולבסוף נתקל באישתו ובשכן ברכב ממול. השכן חובק את אישתו של אזואלוס ואומר לו :״ זו האמת ואתה יכול לקפוץ לי״.

אזואלוס טען לקינטור – הורשע , ובעליון השופט ברק : ״אמת נחתה עליו, כרעם ביום בהיר, עולמו חרב עליו,הוא נטל את נישקו וירה באשתו שלו....״

מה קרה למבחן האובייקטיבי – של האדם הסביר במאמר של ״אורית קמיר״ שמותחת ביקורת על בית המשפט , בית המשפט ממשיך עם מר שמולוביץ,ומזדהה עם בני זוג קנאי רכושן ואלים. כפמיניסטית היא לא מקבלת את ההחפצה שעושים שופטי בית המשפט העליון בנשים שבוגדות בבעליהן ונדמה כאילו מתירים את דמן.

זה כנראה ״מצדיק ״ מבחינה פואטית .

אין ספק שהמבחן האובייקטיבי ספג המון ביקורות

כי שבודקים את היחס החפצי של האדם הסביר, הוצע לעשות סובייקטיביזצייה (לתת לאדם הסביר תכונות אנושיות) לאדם הסביר בהתאם לתכונות שיש לקורבן.

13/04/2018

היסוד החפצי של העבירה

- רצח בכוונת תחילה.

העבודה עוסקת בצדדים לעבירה : נושא מורכב ומדברים על עבירה של מס׳ משתתפים ויש לעשות יסוד עובדתי משלו ויסוד נפשי משלו. מבצע בצוותא 29 ב׳ (יסוד עובדתי + נפשי)

יש הבדל בין מבצע למסייע ויש מבחנים שצריך לראות שמתקיימים למי מהם. אם יש מבצע או מסייע לכל אחד מהם יש יסוד עובדתי ויסוד נפשי.

אם יש הסתבכות בעלילה נאמר שהעבירה הסתבכה לידי דקירה :

עבירה שונה / נוספת : מטילים אחריות גם על המשדל וגם על המבצע : 34 א׳ מטילים אחריות פלילית על הסתבכות שנוצר גם במהלך העבירה.

מומלץ לפני קריאת הפסיקה : יורם רבין וואקי : צדדים לעבירה.(דיני עונשין) ב׳. מעודכן 2014.

היסוד החפצי של העבירה:

על מנת להרשיע אדם בכוונת תחילה יש להרשיע כי לפי סעיף 300 א׳ 2 +301 : צריך להראות מס׳ מבחנין

1. החלטה להמית
2. הכנה
3. היעדר קינטור : סובייקטיבי / אובייקטיבי.

במיקרים בהם ביהמ הכיר במבחן אובייקטיבי הוא צועט. ואז ביהמ אומר כי הוא קונטר....

סוגייה נוספת הוא קינטור מתמשך: אפשרות זו במיקרים של התגרויות מתמשכות ומצטברות מצידו של קורבן העבירה, במיקרים שבהם הקורבן קינטר את הנאשם אבל קדמו להתגרות האחרונה התגרויות נוספות, ביהמ קבע כי יש להצביע על קיומן של התגרויות מצטברות ומתמשכות לקרבן כאשר בתכוף למעשה ההמתה בוצע מעשה התגרות נוסף: טריגר, שמכלול ההתגרויות הוביל למגוון עשתונות של הנאשם כך הוא לא היה יכול לחשוב או להבין את התוצאות הקשות של מעשיו. הפסיקה קבעה כי על הטריגר להיות בעל מעמד וכח עצמאיים אך יחד עם זאת עוצמתו עשויה להיות פחותה מהנדרשת בביסוס הקינטור הרגעי. כמו כן נדרש כי ההחלטה להמית התגבשה בליבו של הנאשם רק לאחר הטריגר ולא לאחריו. בפס"ד סימן טוב ביהמ רבע כי ניתן להכיר בטענה של קינטור מתמשך בשני תנאים:

1. ההחלטה להרוג לא התגבשה בליבו של הנאשם כבר לפני כן
2. שבתכוף לפני המעשה ארע קינטור נוסף(טריגר) שהוא בעל מעמד וכוח עצמאיים.

השופט ברק כי עבירות ההמתה חייבות לעבור רפורמה, אך עד שלא תעבור רפורמה אנו משתמשים בשני המבחנים.

<u>פס"ד מוזפר</u>: בוצע רצח על רקע קינטור. היה לאשתו מאהב ויום אחד היא לעגה לגודל הבעל אל מול המאהב: הוציא גרזן וערף את ראשה: במחוזי – הרשיעו אותו עם איבוד עשתונות, העליון: הרשיע פה אחד שלא היה קינטור מתמשך: השופט הנדל: לגישתי הרחבת המבחן האובייקטיבי על קינטור מתמשך של אישה.

<u>הלכת הצפיות: למה צריך אותה?</u>

סעיף 309 א' 1: "הגורם חבלה מתוך כוונה לגרום חבלה, להטיל מום או נכות".....

נניח ואתם יושבים בספרייה, ויש זבוב שמעצבן אתכם, אתם רודפים אחריו, ואז הזבוב מתיישב על יוסי, לוקח ספר ומנחית לו ספר על הראש. יוסי מקבל זעזוע מוח, ומעמידים אותו לדין.

יש בחוק העונשין סעיף 20 ב': מחשבה פלילית. לעניין כוונה, ראייה מראש את התרחשות התוצאות כמוה כעניין לגורמן.

עבירות תוצאתיות שדורשות יחס חפצי לגרימת התוצאה אפשר להסתפק שהנאשם ידע ברמה גבוהה של

הלכת הצפיות – ולהוכיח שהנאשם ידע כי הוא צפה: והיא שקולה למודעות

העצימת עיניים מהווה תחליף למודעות

חשוב להדגיש כי הלכת הצפיות שייכת לדין המהותי ושייכת לדיני הראיות, והיא נועדה להוות תחליף לכוונה וזאת בניגוד לחזקת הכוונה השייכת לדיני הראיות ומסייעת לתביעה להוכיח את כוונת הנאשם לתוצאה שהוא גרם לה.

*ידיעה ברמה גבוהה של הסתברות שמכה כזו קשה על הראש שהתוצאה תיגרם שקולה לכוונה = כוונה.

<u>**עבירות מטרה: הם עבירות התנהגות**</u>....

האם אפשר להוכיח את היסוד הנפשי של מטרה בעבירות מטרה באמצעות הלכת הצפיות?

מי שעושה מעשה – מתוך מטרה – להשיג יעד....

על עבירות תוצאתיות – ניתן להחיל את הלכת הצפיות.

<u>צריך להבחין בין שני מצבים:</u> <u>לפני תיקון 39</u> : המצב המשפטי, קבעה הפסיקה כי כל סעיף ייבחן לגופו ויקבע עפ שיקולי מדיניות משפטית האם בעבירת מטרה מסויימת דרישת המטרה מתקיימת כאשר הנאשם שאף להשיג את היעד הקבוע בעבירה או כאשר הנאשם לא שאף להשיג את אותו יעד אך כאשר דע כי היעד עשוי להתממש, במילים אחרות לפני התיקון: ביהמ אומר כי הוא יחליט מתי הוא יחיל את הלכת הצפיות. לפי שיקול של מדיניות משפטית.

חוק איסור לשון הרע בסעיף 6: " המפרסם לשון הרע בכוונה לפגוע בשני בני אדם או יותר בכוונה לפגוע.

אם אני אכיל כאן את הילכת הצפיות: גם אם לא התכוונת לפגוע , אתה מבין שאתה יכול לפגוע, ולכן השאלה היא שאלה חשובה : ביהמ מתייחס לאיזון אינטרסים: האם להחיל את ההלכה או לא: האם בכך שנחיל את הלכת הצפיות אנו נפגע באינטרס המוגן של חופש הביטוי.

<u>השיקול השני</u> : ביה"מ בודק האם ישנה עבירה דומה המסתפקת ברמה נמוכה יותר של מחשבה פלילית במילים אחרות עבירה קלה יותר: אם כן הרעיון הוא לא להכיל את הלכת הצפיות.

סעיף 7: פרסום לשון הרע לאדם אחד או יותר : תהיה עוולה אזרחית. מגיע המחוקק ואומר מלבד העוולה האזרחית היא גם עבירה פלילית. למה? כי במיקרים מסויימים היא פוגעת באינטרס הציבורי. אתה פוגע בערך החברתי של השם הטוב, הסדר החברתי שהמחוקק רוצה להגן עליו. עוולה אזרחי לא מצריכה ייסוד נפשי.

<u>בבורוכוב נ' יפת</u>: בדק ביה"מ העליון האם להחיל את הלכת הצפיות, והוא בודק האם יש העבירה קלה יותר , על מנת לא להרשיע בפלילים

<u>שיקול ג'</u> :

ויש עוד שיקול שהוא עלול לשקול: האם הדרישה לכוונה וזו בלבד לא רוקן את הוראת הסעיף מתוכן ועקב כך תיפגע תקנת הציבור.

סעיף 112 א' : (עבירת מטרה נוספת) - "מי שמסר ידיעה והתכוון לפגוע בבטחון המדינה:

ביה"מ שואל את עצמו האם להחיל את הלכת הצפיות גם בעבירות ריגול: אם ביה"מ העליון לא היה מכיל במיקרים אלו את הלכת הצפיות, כל העבירות הבטחוניות היו מזוכות. הוא מחיל את הלכת הצפיות בפרט!! על עבירות ריגול.

לכן כשביה"מ שואל עצמו האם החיל את עבירות הצפויות : בודאי שכן!!

<u>לפני תיקון 39 ביהמ בדק כל עבירות המטרה וחשב האם להחיל את הלכת הצפיות או שלא.</u>

פס"ד עג'מי : ביהמ העליון קבע באופן עקרוני כי בעבירות מטרה שונות ניתן לעשות ישמוש בהלכת הצפיות כתחליף למטרה. באותו פס"ד ביהמ החיל את הלכת הצפיות בעבירת מטרה של הסגת גבול. פס"ד עג'מי חשד שאשתו נואפת, והיו להם תביעות הדדיות בבית המשפט ,

הגישו נגדו תביעה של הסגת גבול לפי סעיף 447 לחוק

הנכנס לנכס כדי להפחידו את מחזיק הנכס, להעליבו, להקניט או לעבור עבירה: זוהי עבירת מטרה /התנהגותית חבריו טענו כי לא נכנסו כדי להפחיד, אלא כדי לצלם ולאסוף ראיות. ביה"מ מחליט כאן כי יחיל את הלכת הצפיות, וכי בעלה יכול היה לדעת ברמה גבוהה שזה מה שיקרה.

ידיעה בהקשר זה שקול לכוונה. השופט אגרנט: מצמצם את העבירה רק לעניין הסגת הגבול.

ביהמ בבורוכוב נ' יפת : לא החלי ביהמ את הלכת הצפיות. בעליון דנו האם להחיל את הלכת הצפיות בפסק דינו זה. לא רוציםלפגוע בחופש הביטוי. ומעבר לכך ביהמ אומר אם אחלי את הלכת הצפיות אני אטשטש את הגבול בין עבירה פלילית לבין הדין האזרחי.

לפני תיקון 39 כל עבירת מטרה – היו שוקלים האם להחיל עפ מדיניות משפטית.במסגרת תיקון 39 יש סעיף 20 ב' : המתייחס לכוונה , כאפשרות להחיל את הילכת הצפיות בעבירות מטרה.

בפס"ד אלבה: פרסום כתבה לפרסום הסתה לגזענות:" המפרסם מטרה מתוך מטרה להסית" מורה ורב בכולל שחיבר מאמר "בירור הלכות הריגת גוי" במסגרת פס"ד הזה ביהמ שאל את עצמו האם ניתן להחיל את הלכת הצפיות על רכיב המטרה בעבירות מטרה מסויימות? השאלה נדונה לפני תיקון 39 אז אמרו שכן. בפעם השנייה שלאחר תיקון 39 יש 3 גישות:

1. השופט מצא טוען כי הלכת הצפיות שקבועה בסעיף 20 ב' מחילה על עצמה הן על עבירות תוצאה ועל עבירות מטרה והשופט בך והשופט אנגלרד בפסד פוליאקוב, אומר השופט כי ניתן להחיל על כל עבירות המטרה , את הלכת הצפיות: גם מטרה וגם כוונה. (זו לא ההלכה)
2. זו ההלכה : מייצגת את דעת הרוב באלבה : השופט ברק טוען : כי סעיף 20 ב' לחוק חל אך ורק על עבירות תוצאתיות הדרישות יחס חפצי של כוונה אך הוא אינו יוצר יחס שלילי לגבי ההלכות שנקבעו לפני תיקון 39 שהחילו את הלכת הצפיות הפסיקתית על עבירות המטרה באופן סלקטיבי: מה אומר למעשה ברק? הוא טוען כי לאחר תיקון 39 יש 2 הלכות הצפיות:
   א'. יש הלכת צפיות חוקתיות – סטטוטורית(כל עבירות התוצאה ללא הבדל)
   ב'. יש הלכת צפיות הפסיקתית : מה שקבעו באג'מי. (כל עבירות המטרה)

3. גישת דורנר: הגם שהוראת סעיף 20 ב' לחוק מתייחסת לעבירות תוצאתיות אין מניעה מלהחיל אותה גם על עבירות מטרה אך זאת רק כאשר הגשמת מטרה היא תוצאה הצומחת דרך טבע ממעשיו . זו גישת ביניים שגם לא התקבלה: היא למעשה אומרת שרק אם התוצאה הטבעית הצומחת ממעשיו, ניתן יהיה להחיל על עבירות תוצאה.

מאז ועד היום החליו את כל עבירות הסיוע , פס"ד פלונית, על עבירת הנסיון, מצד שני מבחינת לשון הרע אין הבדל השאירו אותה בצריך עיון.

<u>**הלכת צפיות בעבירות נגד ביטחון המדינה**</u>:

סוג נוסף של עבירות מטרה שלגביהן התעוררה ספקות האם להחיל את הלכת הצפיות: אנו רוצים למנוע כל ערך של פגיעה בבטחון המדינה

שיקול שני: היות ורוב המרגלים – לא מונעים מתוך מניע אידיאולוגי, אלא מתוך בצע כסף. בעבירות נגד בטחון המדינה , המדינה מסתפקת אין צורך להוכיח שהנאשם התכוון לפגוע בבטחון המדינה.

<u>**סוגייה נוספת שעלתה**</u> : האם ניתן להחיל את הרצח בכוונת תחילה : אין על זה הלכה יש דעות שונות וחלוקות לדוגמא : פרופ' פלר – הוא בעד החלתה של הלכת הצפיות גם על רצח בכוונת תחילה, קוגלר מתנגד והוא טוען כי לא ניתן להחיל את הלכת הצפיות על רצח כי יש את סעיף 20 ב'.

ביגאל אמיר: השאירו זאת בצריך עיון.

20/04/2018

<u>מחשבה פלילית, סעיף 20 (ג) (2) לחוק העונשין.</u>

מחשבה פלילית מועברת: לדוגמא, ראובן רוצה לרצוח את שמעון הקרבן המיועד: הוא מכוון את האקדח לעברו של שמעון והוא בטעות פוגע בלוי (או בטעות או בזהות הקרבן) , במיקרים כאלו,

מה שקורה זה שהקרבן המיועד הוא לא הקרבן בפועל. סעיף 20 ג׳ 2 : קובע למעשה את דוקטורינת המחשבה הפלילית המועברת, ההתנהגות העבריינית של ראובן תראה כעבירה אחת מושלמת ולא תתפצל לשתי עבירות, לעבירת הנסיון , גם כאשר מושא העבירה בפועל שונה ממושא העבירה המועד. גם כאשר הקרבן בפועל שונה מהקרבן המיועד : מחליפים בין הקרבנות.

אם לא היה סעיף 20 ג׳ 2 הייתי צריך להרשיע את ראובן הרוצח רק בעבירת הריגה כי לא היתה לו כוונה.

בספרות אנחנו רואים את הדוקטרינה בשני מצבים :

מצב ראשון טעות בזיהוי : מצב שבו האקדח היה מכוון לאובייקט מסויים , אך היה מכוון לאחר כי היתה בעיה בזהות האובייקט. לדוגמא : שני אחים תאומים.

מצב שני : מצב של החטאת הפעולה : מקרה שבו סטטה פעולת העושה ממסלולה המיועד ופגעה באובייקט אחר. במקרה כזה חלה דוקטורינת המחשבה הפלילית. עד שנת 1979,

במסגרת תיקון 39 המחוקק תיקן את דוקטרינת האשם. מתי זה כן רלוונטי? הדוקטרינה הזו חשובה שמיהות (מי הוא הקרבן)הקרבן היא מהווה נסיבה מקילה או מחמירה .

<u>יסוד נפשי מסוג רשלנות!! סעיף 21 לחוק העונשין.</u>

סעיף 19 קובע כלל : העבירה דורשת מחשבה פלילית(בייחוד אם היא שותקת) . אך לכלל הזה יש חריגים :

1. רשלנות
2. חריות קפידה

חריגים אלו הם מתחת למחשבה הפלילית.

רשלנות : <u>אי</u> מודעות לטיב המעשה , לקיום הנסיבות, או לאפשרות הגרימה לתוצאות המעשה.

מתי ביה״מ יקבע שהתרשלתי : כאן יש לשים לב לסיפא של סעיף החוק.

א׳. שאדם סביר בנעליו כן היה מודע לאותו פרט/ נסיבה / לאותה תוצאה.
ב׳. כאשר לא היה מודע לאחד מאלה : למעשה / לנסיבה / לאפשרות גרימת התוצאה.

מרבית העבירות דרושה

בהטלת אחריות פלילית על בסיס רשלנות נתפסת כחריג, כשאדם מודע לנסיבה לתוצאות מעשיו הוא מעדיף את האינטרסים האישיים שלי על פני קדושת חייו של אחר. לעומת זאת שאדם פועל ברשלנות הוא לא עושה זאת במודע .

אז למה להעניש?

יש לנו נורמות מסויימות שהן מקובלות על כולם. ברגע שנהג הסעות יצא מהרכב מבלי לעשות סריקה .... מה אני עושה למעשה ? אני סוטה מנורמת הזהירות הסבירה. אני לא פועל בנורמה מקובלת. אם באמת עשיתי את מה שעשיתי א במודע?

ברגע שנאשמים לא פועלים באותה נורמה אז הנאשם והתנהגותו לא הגיעו לרף הנורמה המקובלת, ועל מנת להזהיר את הציבור.

בפס״ד בש : הנאשם לא היה מודע כלל לאפשרות שילדים קטנים ינעלו בתוך המקרר וימותו. לכן הואשם ברשלנות. למה הרשיעו אותו : ביהמ טוען כי אדם סביר במקומך כן היה צריך לצפות. אם היית זהיר מספיק היית עוקר את הדלת, או היית לא זורק את המקרר בחצר מלכתחילה.

החידוש של תיקון 39 : יש הגדרה של רשלנות ועד אז היו לוקחים זראת מהנזיקין.

זה אומר שכדי להרשיע אדם ברשלנות יש להוכיח כי בעבירה העצמה תקבע עבירה של רשלנות .אם המחוקק רוצה להרשיע את הנאשם ביסוד שהוא נמוך יותר מרשלנות , אני מרחיב את מעגל החוק, אבל אני חייב לציין זאת במפורש לחוק.

אם ניתקל בעבירות לפני תיקון 39 : במילה שהיא רשלנות, צריך שיהיה רשום התרשלות.

סעיף 449 : "הגורם לשריפה דבר לא לו" : מחשבה פלילית. לא כתוב במפורש

סעיף 338 : עבירה של מעשה פזיזות ורשלנות : העושה אחת מאלו בדרך נמהרצ (מחשבה פלילית) או ברשלנות : זט עבירה של העמדה בסיכון. ניתן להרשיע גם ברשלנות כי מצויין . או במחשבה פלילית.

ביטוי אחד : סעיף 19 , באשר רשלנות היא חריג

סעיף 21 : קובע המחוקק כי ניתן להרשיע ברשלנות עבירות מסוג פשע, העונש המכסימלי היא 3 שנות מאסר. למה? כי הסיבה נעוצה בכך שרשלנות מבטאת פחיתות באשמה : כי אדם לא היה מודע לתוצאות מעשיו, הוא לא היה מספיק זהיר.

לפני תיקון 39 : החל משנת 94 העונש המכסימלי הוא 3 שנים.

לצורך זה יש את 90 ב' : עונש של עבירת רשלנות , תיקון זה נועד לעבירות ישנות הקבוע כאן שיש מעל 3 שנים : בית המשפט לא יפסוק מעל 3 שנים.

מהי התנהגות רשלנית? היא מוגדרת כסטייה מאורח התנהגות מקובל המתבטאת בחוסר עירנות לאפשרות קיומם או גיבושם של יסודות ה actus reus בנסיבות נתונות. אופייה הפול מקנה לה בכך שאדם סביר בנעלי של הממתנהג היה מודע לסיכון האמור והיה מתנהג באורח שונה.

זאת במטרה לייצר חברה זהירה וחברה אחראית.

על פי טיעון אחד ע"ב רשלנות : פוגעת בעיקרון החוקיות. הפגיעה באה כי רק לרחא מעשה מגיע ביהמ וקובע לאחר מעשה מה היה צריך לעשות ומה לא. לכן הטענה היא שיש פגיעה בעקרון החוקיות. ויחד זאת הוא מצטמצם משום שעבירות השרלנות קיימות רק כאשר שיש פגיעה בערכים בגוף האדם או לחייו. כמו לדוגמא : אין אונס ברשלנות, אין גניבה ברשלנות.... מאחר ובית המשפט רוצה להגן על ערך חייו של האדם.

במהלך השנים הצטברו פסיקה הקובעת אמות מידה להתנהגויות ראויות.

לאחר מקרה יעקובוב – כל הגברים הבינו כי האישה שלהם יכולה להתאבד פתאום אחרי התעללות נפשית.

טענת ביקורת שנייה : עליהם עמד עומד פרופ' לדרמן בספרו על הקושי בסבירות ועל האדם מן הישוב והפיכתם לנקודת מוצא לבחינת היסח הדעת שגילה הנאשם.

אנחנו יוצאים מנ' הנחה שהנאשם לא היה מודע , נקודת המוצא היא האדם הסביר, בתחילה ביהמ דיבר על האדם הממוצע, הישראלי הסביר. התפנית החלה בפס"ד בש : ההגנה הביאה שורה של עדים, כי היה ברר להגנה כי האדם הסביר שהם שכניו של בש : כאשר הטענה היא ששכניו הם אנשים סבירים. ביהמ אומר שמידת הצפיות תקבע על פי נסיון החיים של בית המשפט ומהידיעה הכללית שמקרר נטוש מקור סכנה הוא . ביה"מ העליון מרשיע את בש והשופט חיים כהן מדדד את בש בקנה מידה אובייקטיבי : בעמוד 585 :, לפעמים אני גם אחמיר, זאת מתוך להעלות את רף הזהירות כדי להקפיד ולהחמיר שלא יקופחו חיי אדם. בשביקש לערער וביקש דיון נוסף, אומר ביהמ כי הערכה של האדם הסביר היא של בית המשפט בלבד.

לפני תיקו 39 כשבית המשפאט דיבר על האדם הסביר הדמות שלו היתה אובייקטיבית, אדם מצוי עם שמץ מן הרצוי , אבל בפועל הוטחה אחריות ברשלנית על פי מדד אובייקטיבי ובפועל אנו רואים שהמבחן הוא טהור.

בסעיף 21 לחוק: ..."כשאדם מן הישוב יכול היה בנסיבות העניין ..." זו הישראלי המצוי ולא האדם הסביר.

בפרשת יעקובוב: למרות חילופי המילים האדם הסביר מן הישוב: הוא שוב פעם חוזר להיות בית המשפט. אומרת השופטת דורנר: אין כל סמנטיקה , אן משמעות, אין חשיבות משפטית: האדם הסביר מן הישוב: או הישראלי המצוי הוא עדיין בית המשפט קובע

הביקורת השלישית: כיצד יכול דגם אחד לשמש אמת מידה הוגנת לבחינת תגובותיהם של נאשמים שונים שחלקם בעלי כושר הבנה ורמת קליטה נמוכים מהממוצע?

יש אנשים שרמת האינטילגנצייה שלהם היא לא כמו שלנו , וברגע שביהמ אומר איך שה שלא צפית.... גם אם הוא היה מתאמץ הא לא היה מבחין... אנשים עם כל מיני לקויות שגם אם מאוד יתאמצו , לא יצליחו להבחין. הטענה היא שהטלת אחריוצ פלילית בפלילים שלא העריכ נכונה את המתרחש רק משום שאדם סביר כן היה מבין את המשמעות של הדברים גם כן היה מתנהג אחרת, פירושה ענישתם של אותם נאשמים בשל לקותם השיכלית , שעימו הם אינם יכולים להתמודד. אם הייתי מתאמץ: הייתי יכול לצפות את התוצאה הקטלנית: אך אדם עם כל מיני מכלול לקויות חיים וחוסר נסיון לא בהכרח היה יכול לדעת או לצפות.

אדם שנמצא על הספקטרום: לא בטוח היה יכול לצפות... או אדם בן 17, לא היה בטוח צופה את התוצאה הקטלנית.

איך פותרים את זה בעולם: התפתחו שני דגמים שמהווים אמת מידה : אלו מבחנים הנהוגים באירופה, ובארה"ב.

1. הצפיות הסבירה או המבחן של האדם הסביר: כדי לקבוע אם האדם התרשל או לא
2. מבחן הצפיות האישית/ האינדיבידואלית: לפי מבחן זה ההתנהגות של הנאשם נבחנת לאור כושר התפיסה והפוטנציאל האישי שלו: בהנחה שהנאשם היה ממצה את מירב היכולות שלו והקשרים שלו , האם הוא יכול היה להיות מודע לאותו פרט? מה הדרישה? אתה צריך למצות את כל 100 % יכולותיך.... באירופה יש מבחן אינדיבידואלי: אם בנאדם מסויים שהוא מתחת לממוצע : מתי ביהמ יקבע שהוא לא התרשל? רק אם בית המשפט יקבע שהוא היה צופה את התוצאה בכל 70% מהיכולות שלו... אז הוא התרשל.

טענות הביקורת הנוספות הן מבקרות מהכיוון של מטרות דיני העונשין:

א'. מוצדק להטיל עונש כדי להרתיע , גם באופן אישי וגם את הכלל.
ב'. אנשים רשלנים הם לא אנשים שצריכים להיות מטופלים בדין הפלילי. רשלניים הם לא עבריינים כי הם פעלו בחוסר תשומת לב.

27/04/2018

<u>יסודות הרשלנות:</u>

נדרש: יסוד נפשי מסוג רשלנות, אם היא דורשת רשלנות: זה כתוב בסעיף, מופיעה כרשלנות או התרשלות.

יש לנו סעיף 21 לחוק: הקובע את יסודות הרשלנות, לפני תיקון 39 לא היתה רשלנות בעונשין. מה שקרה המשפט הלך לדין הנזיקית ובחנו את יסודותיה.

לאחר תיקון 39 , יש הגדרה חדשה לרשלנות.

מחשבה פלילית : סעיף 21

רשלנות: סעיף 21.

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

יסודות הרשלנות:

1. רשלנות היא אי מודעות לאחד או יותר מפרטי או רכיבי ה actus reus . (לא היה מודע לקיום הנסיבה או אפשרות לקיום הנסיבה). רשלנות ביחס לתוצאה.
2. כשאדם מן הישוב יכול היה להיות מודע לאותו פרט : מה קורה אם אדם מן הישוב באמת לא היה מודע לאותו פרט? זה אומר שאין רשלנות. (חייב להיות מודע)
3. התנאי השלישי נכון בעבירות תוצאתיות או בעבירות של תוצאה בכח(העמדה בסיכון : עלול ל... יש בו כדי....) לפי התנאי הזה צריך להוכיח שהנאשם יצר / נטל סיכון בלתי סביר להתרחשות התוצאה או לגרימת הסכנה כאמור. זה אומר שרשלנות תקום רק שהנאשם נקט סיכון בלתי סביר .

סיכון סביר הוא סיכון שהחברה מוכנה שניקח על עצמינו רק שננהג בו בסבירות.

לדוגמא : נהיגה ברכב. אם על כל תאונת דרכים יטילו על הנאשם אחריות פלילית...אף אחד לא ינהג . לכן יש לנהוג במהירות סבירה ובאופן סביר. כך שאם נטלת "סיכון" כשנהגת באופן סביר: בית המשפט לא יעמיד לדין.

הפסיקה אומרת שעל מנת לקבוע האם הסיכון הוא בלתי סביר יש לשכלל את התועלת החברתית שבהתנהגות וחופש הפעולה של העושה מצד אחד לבין הסכנה הטמונה באותה התנהגות. רמת הסתברות מימושה, זמינות ועלויות אמצעי הזהירות הסבירים, האם ובאיזו מידה יהיה בהטלת החובה לנקוט באמצעי זהירות . הסיכון הוא סביר כאשר התועלת היוצאת ממנה עולה על סכנתו.

פס"ד צור: משנת 1978 . בת המשפט מדבר על התועלת אל מול הנזק. בעניין זה 17 צעירים יצאו לטיול במצוקי דרגות באוגוסט במדבר. בשעה 14:00 הם נסחפו במי השיטפון ושישה מהם מצאו את מותם. בית המשפט זיכה אותם מגרימת מוות ברשלנות. ההחלטה לזכות בבית משפט השלום, ובית המשפט המחוזי הרשיע אותם: כי הם לקו בערנותם, כשתחזית הארחרונה היתה בשעה 6 בבוקר , וניתקו כל קשר עם החיצונים. לכן לא יתכן שיוצאים לטיול עם ילדין ומתנתקים . לא יתכן כי לא לקחו עימם מכשירי רדיו... ובית המשפט מרשיע אותם. ופנו לעליון: ושוב זיכו אותם, השופט ויתקון מזכה אותם: כי גם אדם סביר לא היה צופה את הסכנה, אף אחד אחר מן הישוב לא היה צופה שיטפון באמצע אוגוסט.

<u>עבירה של גרם מוות ברשלנות: סעיף 304 לחוק העונשין.</u>

אחת העבירות הנפוצות מסוג מוות. עונש של 3 שנים מסוג עוון. זה העונש הכי קל בנושא המוות. הפער בענישה הוא רק היסוד הנפשי.

היסוד הנפשי : הוא רשלנות.

חוק העונשין לא היתה הגדרה ברשלנות לפי תיקון 39 . פס"ד דויטש, פס"ד בש, פס"ד לורנס, פס"ד אלגביש.

בעונשין: לא חייב חובת זהירות בשונה מהדין הנזיקין.

הבעיה היא שהמטרות בדיני עונשין וההשלכות שונות מדיני הנזיקין.

כשמדובר בהליך פלילי מדובר באשמה. מדובר בסנקציות שהן לא פשוטות: הליך פלילי, כליאה, רישום פלילי, תביעה. השיקולים שונים לחלוטין.

במסגרת תיקון 39 , יש לנו הגדרה נפרדת לרשלנות פלילית והשופטים לא צריכים ללכת לדיני הנזיקין, אלא פונים סעיף 21.

בפסיקה לאחר התיקון: נראה שהשופטים עדיין הולכים לדיני הנזיקין ובודקים את חובת הזהירות. מהפסיקה קיימת הסכמה שהרשלנות בערכאות הנמוכות שעדיין רוצים לגזור חובה מהדין הנזיקי.

צדדים לעבירה :דיני שותפות.

מדובר על עבירה שמבוצעת ע"י מספר משתתפים.

מס' משתתפים עוברים עבירות. כאשר אותה עבירה בהתאם להגדרתה בחוק עשוייה להתבצע ע"י מבצע יחיד.

באמצעות הדוקטורינה של צדדים לעבירה אנו יכולים לייחס אותה למספר משתתפים.

יששכר – מציע לראובן ושמעון שיבצעו שוד. שמעון מבקש מלוי שישיג לו אקדח.

פזית – מאבטחת.... .

היסוד העובדתי – לא מתקיים אצל אף אחד.... כלל אחד מהם למעשה עושה עבירה שונה אשר יחד הם מורשעים בעבירה מגובשת.

דרך הקונסטרוקצייה של צדדים לעבירה אנ יכול להעמיד לדין את כולם כמבצעי השוד.

המקרים הברורים מאליהם לא מייצרים קושי אך האבחנה חשובה : בשל העונש.

לקחנו עבירה אחת שאמורה להיות ע"י מבצע אחד... ופיצלנו את היסוד העובדתי לכמה משתתפים.

דוקטרינת הצדדים לעבירה שייך למשפחת העבירות הנגזרות: האחריות של כל שותף נגזרת מהביצוע העיקרי של העבירה . למעשה אנו גוזרים חלק של כל שותף מהעבירה העיקרית.נסיון לעבור עבירה היא גם עבירה נגזרת: נסיון לרצח, נסיון לשוד,

הכלל הוא שלא ניתן להרחיב את האחריות מעבר לזו הקבועה בדין: לא ניתן לגזור עבירה כפולה.

אם יש עבירה ניתן לבצע נגזרת אחת.

איו כזה דבר, סיוע לסיוע , נסיון לסיוע, אלא אם כן הדין מאפשר.

כלל נוסף :כשדנים באחריותו של שותף מסויים צריך לייחס לו עבירה אחת. אין גם וגם.

34 ג' : הנסיון , השידול , הנסיון לשידול או לסיוע לעבירה שהיא חטא אינם בני עונש. (עד 3 חודשים) ביצוע בצוותא כן עניש. גם נסיון לעבור עבירה שהיא חטא לא ענישה.

34 ד': כלל הצמידות: תכולת דין העבירה, מלבד אם נאמר בחיקוק או נאמר אחרת, חל גם על הנסיון או על השידול . אם המחוקק לא קבע דין אחר , חלות על הנסיון .

כלל נוסף: אנחנו מטילים אחריות פלילית אחת. לכל שותף יסודות עובדתי +נפשי משלו. חייבים להוכיח את שניהם.

מבצעים:

מבצע דבר עבירה: סעיף 29 לחוק: מבצע עבירה יכול להיות גם בצוותא. (מבצע עיקרי או מבצע בצוותא או באמצעות אחר)

29 ב': קובע מיהו המבצע בצוותא: מי שמשתתף ביצוע העבירה . תוך שהוא עושה מעשי ביצוע לעבירה. או שנעשו מקצתם בידי אחד או מקצתם בידי אחר.

סעיף 29 מדבר על היסוד העובדתי של מבצע בצוותא.

יסוד עובדתי של מבצע בצוותא:

מבצעים בצוותא, בו זמנית בדרך כלל על פי תכנית משותפת. הוא חשוב משום שהוא קובע שאין צורך להוכיח את היסוד העובדתי של כל אחד בנפרד. אלא שכל אחד מהם תרם תרומה מהותית להצלחת התכנית . הם נחשבים שותפים ראשיים וישירים המבצעים פעולה אחת. המבצעים בצוותא ה כמו תמנון השולח זרועות: כל הזרועות קשורות לאותו ראש, אולם כל זרוע חיונית להצלחת המטרה.

למה סעיף זה חשוב? הוא מאפשר לנו להתבונן על עובר העבירה, אם לא היה את סעיף זה לא היה ניתן לשייך את ה actus reus ולשייך לכל אחד מהם.

אם נסתכל על המעשים של כולם , נרשיע אותם בעבירה אפילו להחמיר את העונש. ברגע שנקבע שכולם מבצעים בצוותא. סעיף 29 ב׳: יש לי אפשרות להרשיע גם בעבירה שונה / נוספת.

04/05/2018

<u>צדדים לעבירה- המבצע דבר עבירה</u>

המבצע בצוותא: סיף 29 ב׳ : למעשה מדבר על המבצע בצוותא, הוא אומר שאין צורך שכל אחד מהמבצעים יבצע את ה actus reus של העבירה . מה שחשוב הוא שכל אחד מהם יבצע משהו, יתרום תרומה ממשית להצלחת העבירה. **פס״ד דהן**: משנת 2001 ישראלים שחיו במיאמי , הגיעו לחופשה לישראל ושהו באילת. פגשו תיירת גרמניה והציעו לה ללכת להרים, חבר נוסף בשם ישראל הצטרף אליהם. ביהמ קובע כי העבריין המחזיק בקורבן על מנת שחבריו יאנסו , ייאשם כמבצע בצוותא על עבירת האינוס. ביניש : האשימה את העבריין שלא בעל את האינוס גם אם לא ביצע את העבירה בפועל, אלא רק אחז בידיה של הנאנסת.

שביהמ דן בחלקם של המבצע בצוותא כל הזמן דן במבחנים מסויימים: מבחן המעגלים, מבחן השליטה הפונקציונאלי, מבחן התכנית המשותפת ועוד...

לסיכום היסוד העובדתי של העבירה של מבצע בצוותא: סעיף 29 ב׳: כל אחד ממבצעי העבירה צריך לתרום לביצוע העבירה.

יסוד נפשי של המבצע בצוותא: סעיף 29 ב׳ לא מציין יסוד נפשי מיוחד. הוא אומר שמבצע בצוותא זה כל מי שנטל חלק בתרומה, לכן הפסיקה קבעה שכל מי שמבצע בצוותא הוא בעל היסוד הנפשי של העבירה , אשר במצב רגיל צריך להיות מוכח לגבי כל עושה או שותף בנפרד+ צריך להוכיח שכל אחד פועל בצוותא חדא עם המבצעים. ז״א שאם אני רוצה להוכיח את ראובן בעבירת השוד: צריך להוכיח כי יש יסוד נפשי מתקיים אצל כל אחד מהמבצעים בצותא. היסוד הנפשי לא מתפצל. בצוותא חדא : המבחן שניתן להוכיח הוא מעל פי חלוקת התפקידים טרם הארוע. תכנית העבודה המשותפת של העבריינים.

האם תיתכן שותפות ספונטנית לעבירה? האם אפשר לסווג שותף ספונטני במבצע בצוותא חדא?

שותפות ספונטנית: שותפות למעשה עבירה שלא תוכנן מראש: השאלה הנדונה האם אדם יכול להחשב למבצע בצוותא אפילו מבלי שהיה שותף בתכנון המוקדם: פס״ד ביזאייב, ימיני וסימון, בשה, ההלכה היא כי אדם יכול להצטרף באופן ספונטני לביצוע עבירה ולהחשב כמבצע בצוותא גם אם לא היה שותף לחבירה המוקדמת: אך אין בכך כדי לייתר את בדיקת היסוד הנפשי הנדרש. גם שמדובר בשותף ספונטני : יהיה אפשר להוכיח את היסוד הנפשי – אז כן!!

פסקי הדין שמדברים על שותפות ספונטנית: פס״ד אזיזאן, נזירות שחיו במאה שערים והמון משולהב התפרץ לביתן, בזז, שדד . עזיזאן שבא למשפחתו: ראה מרחוק ומתוך סקרנות עלה לדירה השרופה, ירד ובפעם השנייה עלה הוא מצא כמה כלי איפור ולקח לכיסו. האשימו אותו: בהצתה והיזק לרכוש. במחוזי זיכו אותו מעבירת רכוש...והמחוזי זיכה אותו גם בעבירת ההצתה, אבל בית המשפט דן גם בשאלה האם הוא נחשב כשותף ספונטני? בית המשפט העליון השאיר את הזיכוי על שותפות ספונטנית על כנו. קשה היה להוכיח כי הוא פועל בצוותא חדא. מאחר שהוא עלה לדירה רק מתוך סקרנות, ולא שהה שם יותר מ 5 דקות. למעט השופטת דורנר: אשר בדעת מיעוט רצתה להרשיע אותו בשותפות ספונטנית.

פס״ד בבזייב: גם כאן יש שותפות ספונטאנית: מדובר על תקיפת קורבן בחבלות חמורות. בבזאיב הצטרף לחגיגה ותקף גם את הקורבן. לא היה מדובר על הכרות מוקדמת, ללא תכנון מוקדם, כאשר המצטרף לא מנע מהם את המעשה , לא היה שותף למטרות החבורה: יואשם במבצע צוותא.

החובל בחברו שלא כדין: סעיף 333 לחוק, טירקל אומר כי שמדובר במבצעים ספונטניים לא ניתן להרשיע בסעיף 335 . כי הם ספונטניים ולא חברו יחד... לפי לשון הסעיף.

בסטיקאר : פסד , מקרה קשה של שותפות ספונטנית , מס' אנשים שחברו יחד לביצוע שוד של קשישה , נכנסו לדירה , סתמו פיה, קשרו עיניה, ושהתחילה לצעוק הם ישבו עליה והטיחו את ראשה ברצפה. בסופו של דבר היא מתה , והם הואשמו בסעיף 300 א' 3 , : הגורם במזיד למותו של אדם : דרושה פזיזות, גרמו למותה בפזיזות. השופט הנדל בבית המשפט העליון : האם תיתכן שותפות ספונטנית לעבירת הרצח? אף אחד לא תכנן הרי לרצוח אותה. כדי שנרשיע את השותפים שלא פצעו את הקשישה : צריך להוכיח כי היסוד הנפשי התקיים אצל כל אחד מהשותפים. במידה ואלו שלא תקפו אותה : היו מודעים לנסיבה , היו אדישים לתוצאה, היו שווי נפש לאפשרות שתיגרם התוצאה : ניתן להרשיע אותם כשותפים ספונטניים של מבצעים בצוותא בעבירת הרצח. היתה להם מודעות של ביצוע בצוותא חדא, הם היו שם למעלה מ 20 דקות. אומר השופט הנדל : צפו העבריינים בחניקה, חסימת פיה, ישיבה על המנוחה, יותר את אפשרות של גרימת מוות, והם היו אדישים לתוצאה שעלולה להגרם. התפתחות זו של חניקה והשתיקה שלך בזה שלא עצרת , או השארות בזירה : מלמדת על הסכמה!! וקיימת קיומה של השתתפות ספונטנית גם בעבירה הזו.

פס״ד יחזקאל באשה : ניתן ב 2012 : רצח בכוונת תחילה : באחד הערבים המנוח ישב במסעדה, והחל תיגרה : באשה איים שהוא עוד ירצח אותך... היה להם חיסול חשבונות. כנראה שמימוני הביא סכין קצבים מהמסעדה ששהו בה, ודקר את באשה 2 דקירות. הקרבן מת שעה לאחר מכן . באשה לא ביצע את הרצח בדקירה . האם אפשר להרשיע את באשה כשותף ספונטני לעבירת הרצח ? ביהמ אומר כי כן! הוא זרק איום אני ארצח אותך, ואכן זה מה שקרה : ביהמ אומר כי היה לט מניע לרצוח אותו, גילי השלישי הזעק לסייע לאחיו באשה, נוכחותו לא היתה מיקרית, מימוני לא ניסה למנוע ממנו לדקור עוד ועוד. לא עצר אותו : אומר ביהמ : הוא היה חלק מהמהעגל הפנימי ומרשיעים אותו ברצח בכוונת תחילה בצוותא חדא : בית המשפט העליון אומר השופט הנדל כי לא ניתן להרשיע אותו בביצוע בצוותא : כי שוב היה מקרה שהוא דקר דקירה אחת : ועל קיומה של הסכין לא ידע השותף האחר , אם השותף פתאום מוציא סכין ומבצע דקירה אחת קטלנית. באשה טוען כי מימוני לא היה מודע לקיומה של הסכין , וכי הוא לא היה שותף ספונטני לרצח אלא רק לחבלות ותקיפה. הרשיעו את באשה בעבירת הרצח.

34 א׳ : זה סעיף על שותף שלא מודע לרצח.

רשלנות:

האם ייתכן מצב של מבצעים בצוותא : כיבצעו עבירה שדורשת יסוד נפשי של רשלנות :

לא!! לאחר תיקון 39 זה לא מתיישב בלשון החוק. דרושה מחשבה פלילית

פס״ד לוי : השוטרים הורשעו בגרימת מוות ברשלנות,

ניסו לחלץ סמים מפיה בכך שחנקו אותה ולבסוף היא מתה : אחר וכולם חנקו אותה . מאחר וזה כולם .היסוד הנפשי לא התקיים כי הם לא רצו במותה. והיסוד העובדתי התקיים.

<u>מבצע באמצעות אחר:</u>

מבצע באמצעות אחר סעיף 29 ג׳ : אדם אשר הסתייע לביצוע העבירה והסתייע באמצעות אחר ועשהו ככלי בידו.

1) קטינות או אי שפיות הדעת
2) העדר שליטה
3) ללא מחשבה פלילית
4) טעות במצב הדברים
5) כורח או צידוק

מה שמייחד את היסוד העובדתי במבצע באמצעות אחר הוא הנעה באופן שגורם לו לבצע את העבודה במקומי. זה היסוד העובדתי.

סעיף 29 ג׳ : מעביר את מרכז הכובד של סיווג התנהגותו של העבריין כמבצע באמצעות אחר לנסיבותיו האישיות של האחר או של המשודל בהתאמה : אן מושא העבירה / השלוח מצוי באחד המצבים של 29 ג׳ נכנה אותו בשם ״אחר

״ ומי ששלח אותו נקרא לו ״ כמבצע עבירה באמצעות אחר״

לעומת זאת אם מבצע העבירה אינו נתון בסעיף 29 ג' נסווג אותו כמשדל ולא באמצעות אחר . והאחר יהיה המשודל ולא אחר.

אם אני לוקח ילד בן 10 – לא יסווגו אותי כמשדל : אלא מבצע באמצעות אחר .

חשוב לשים לב שבין מבצע באמצעות אחר ומבצע : אין יחסי שותפות. מי שעומד ככלל לדין : הוא המבצע .

<u>לגבי היסוד הנפשי</u> : יש להוכיח כי המבצע באמצעות אחר הוא בעל דרגת המחשבה הפלילית לביצוע העבירה וכן בעל מודעות לנסיבת היותו של האחר כלי בידיו בשל היותו נתון באחד המצבים שקבועים בסעיף 29 ג' לחוק. (צריך להיות שהוא מודע לזה שהוא מבצע באמצעות אחר)

מה לגבי האחריות הפלילית : אם אחר נמצא באחד מהמצבים הבאים : 1/2/5 , הרי שהאחר לא ישא באחריות הפלילית.

קטין – בן 10 לא ניתן להעמיד בדין.

סכיזופרן : יהיה פטור מחמת 34 ב' : לא מודע למציאות מצב של העדר שליטה.

כורח או צידוק : פקידת בנק שמאויימת ע"י אקדח , והיתה במצב של כורח , הפקידה תהיה פטורה כי עומד להגנתה תהיה סייג לכורח.

צידוק : 34 יג' : פקודה בלתי חוקית : אומרים לחייל לציית לפקודה. אני השתמשתי בחיילשלי על מנת לבצע העבירה . פקודות הצבא מחייבות לבצע פקודה באמצעות אחר.

כאשר האחר נמצא במצב 3 או במצב 4 : הרי שהאחר לא בהכרח יהיה פטור למה? שעושה שאינו בעל מחשבה פלילית יכול לשאת באחריות לעבירת רשלנות. ואיו העושה בטעות של מצב דברים : יכול לצאת בכח הטעות במצב הדברים מכח סעיף יט'.

לדוגמא : אני מבקשת מא ' להביא לי את המחשב שלי : היא מבינה שהמחשב באמת שלי : וזה לא שלי אלא גנוב : ניתן להוכיח כי א' הוא ללא מחשבה פלילית.

29 ד' : לעניין סעיף קטן ג' – אם העבירה מותנית בעושה מיוחד יהיה העושה אותה חייב להיות בעל כשירות משפטית. לא צריכים להתקיים בו הנתונים המיוחדים של עושי העבירה ודי בכך שמתקיימים אצל האחר. נניח שאני לא פקיד בנק ואני גורם לפקיד בנק זיוף : הוא לא מבין שאני גורם לו לבצע עבורי זיוף. עובד הבנק יהיה "אחר" אין לו מחשבה פלילית. אותי יהיה אפשר להרשיע על זיוף מסמך בידי בנקאי :

נניח שראובן נושא לאישה עם שרה. מגיע שמעון כי אישתך נפטרה. קח לך את רבקה לאישה : וזה מה שקורה : הוא מניח שהוא אלמן והוא נושא אישה נוספת : ראובן הוא האחר – ולא יישא באחריות פלילית , אלא מי שיישא באחריות הפלילית הוא ראובן.

<u>המשדל:</u>

<u>המשדל לדבר עבירה :</u> סעיף 30

סעיף 30 מדבר על עבירת השידול : תמיד להפנות לסעיף החוק . המביא אחר לידי עשיית עבירה : בשכנוע, בעידוד בהפצרה או בדרישה.

המשדל נחשב לאב הרוחני של העבירה : הוא היוצר שלה. המשדל הוא זה שיצר עבירה . הוא שותל את הרעיון העבירה במוחו של המבצע.הוא יוצר את היסוד הנפשי אצל המבצע.

גם הנסיון של השידול הוא עניש! כי המעשה כל כך חמור לכן גם הנסיון לשידול כל כך קשה.

לאחר תיקון 39 , הוא הוריד את העונש למסייע . ועשה הבחנה בין המשדל לבין המבצע והמסייע

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

11/05/2018

יסוד עובדתי של עבירת השידול:

עבירת השידול היא תוצאתית, היא מותנית בתוצאה.

רכיבי ה actus reus: של במשדל.

רכיב התנהגותי: יש צורך של עשה בשידול: אשר בא לביטוי בדרך של עידוד שיכנוע, דרישה, הפצרה או כל דרך שיש בה משום הפעלת לחץ. בפס"ד אסקין השופטתבייניש קובעת שיש למשדל התנהגות אפקטיבית שיש בה השפעה למשודל.

רכיב הנסיבתי: של עבירת השידול, זה קיומו של משודל הטעון הנעה מנטלית לצורך קבלת ההחלטה – לבצע את העבירה , יעד השידול.

השופטת בייניש **בפס"ד אסקין**, אומרת שעשוי להתקיים גם אם היסוד ההתנהגותי עלה במוחו של המשודל אך טרם התגבשה אצלו ההחלטה לבצע את העבירה. (צריך להראות שהמשדל היטה את הכף להתנהגות המשודל)

משודל: טעון הנעה מנטלית.

ה"אחר" : ילד בן 10 – הוא אחר , כי ההנחה היא שילד בן 10 הוא לא בר שפיטה.

חולה נפש: הוא גם "אחר", הוא לא בר דעת. (צריך לבדוק שהוא לא נופל על 34 ד') .

רכיב תוצאתי: מאחר והיא עבירה תוצאתית, ויש להוכי כי המשדל הביא את המשודל לידי עשיית העבירה יעד השידול. אין צורך להוכיח כי העבירה הושלמה. מה שכן צריך להוכיח כי השידול צלח. ברגע שנעמיד את המשודל בעבירה מושלמת, או כאשר המבצע נתפס בנסיון, או שעבירת השידול תקום כאשר המשודל שידל עוד אדם לבצע עבירה.

קשר סיבתי: בין ההתנהגות המשדלת לבין ביצוע השידול: כאן בודקים לפי המבחנים ברגילים: מבחן האמלא, מבחן הצפיות.(חייב להוכיח את המבחנים בין המשדל ודבריו שהביאו להתנהגות השידול).

לאחר שהוכחנו את כל יסודות העובדתיים יש להוכיח את יסוד הנפשי!!

יסוד נפשי של עבירת השידול : המשדל!

עבירת השידול של עבירה תוצאתית , והיא שותקת. למה? המביא אחר לידי עשיית עבירה בעידוד,.... אין כאן את המילים כדי ל....

שאין כאן הוראה ליסוד הנפשי: לכן זה פזיזות.

וכשאין יסוד נפשי בהוראות: אז נאשים בקלות דעת: צריך להוכיח יחס הכרתי: המשדל מודע לטיב התנהגות המשדלת שלו, שהמשודל טעון הנעה מנטלית, צריך להוכיח שהמשודל אכן יבצע את המטרה.

מה זה קלות דעת? שהנאשם נטל סיכון בלתי סביר וקיווה שזה לא יקרה.

עבירה התנהגותית שותקת= צריך להוכיח קלות דעת.

השופטת בייניש בפסד אסקין: היא מחמירה את היסוד הנפשי של המשדל, לא ניתן להסתפק בקלות דעת, צריך להוכיח שהמשדל התכוון להביא את המשודללידי עבירה. בייניש קובעת כי היסוד הנפשי של המשודל הוא זה :

1. מודע לטיב התנהגותו המשדלת,
   מודעות לקיום הנסיבה: הוא מודע לקיומו של המשודל הוא טעון הנעה מנטלית, לשם ביצוע העבירה

   מודעות לאפשרות שהמשודל יבצע את העבירה יעד השידול.

2. המשדל התכוון להביא את המשודל לביצוע העבירה : הרצון שהוא חפץ בתוצאה ..יש כאן פגיעה בעיקרון החוקיות.למעשה ביייניש הקשתה על התביעה, (על מנת להחמיר עם התביעה ולהקל על ההגנה). בעקבות הדברים של ביייניש בפסד אסקין, ניתן יהיה להחיל את הלכת הצפיות בעבירת השידול.

יסוד הנפשי יתחלק ל : יחס הכרתי: מודעות למעשה , כוונה ולתוצאה

כוונה : להביא את המשודל לידי ביצוע העבירה יעד משדל.

עונשו של המשדל: סעיף 30 לא קובע את העונש. העונש נקבע ע"פ סעיף 34 ד': עונשו של המשדל נגזר מהעבירה עצמה.

מה קורה כשיש עבירה לרצח? מה יהיה עונשו של המשדל?
הפסיקה בפס"ד מסראווה: ביהמ העליון קבע במפורש, משנת 2008 . קבע ביהמ כי הכלל לפיו עונשו של המשדל זהה על עונשו של המשדל העיקרי, כך שעונשו של המשדל לרצח, יהיה מאסר עולם ועונש זה בלבד.

נסיון לשידול: קבוע בסעיף 33 לחוק: והוא למעשה נגזרת כפולה.
בגלל שהמחוקק מתייחס בחומרה לשידול.
הנסיון לשידול: מהעבירה עצמה, ומעצם השידול.
למשל : עבירת גניבה : שזה 3 שנות מאסר, ואילו היה נסיון לשידול: הוא מחצית מהעונש הכפולה.

<u>מהו נסיון לשידול? : יתכנו 3 מצבים של נסיון לשידול</u>

1. מצב או חרף התנהגות המשדל , המשודל לא ניסה לבצע אותה: השידול לא צלח. המשודל לא הונע בפועל לביצוע העבירה. = נסיון לשידול. התנהגות המשדלת הושלמה והעונש של הנסיון יהיה מחצית.
2. מצב שבו התנהגות המשדלת לא פעלה את פעולתה על המשודל , משום שלא הושלמה. התנהגות של המשדל לא היתה עד הסוף.
3. מצב שבו ישנה התנהגות משדלת וגם ביצוע העבירה על ידי המשודל . יש התנהגות ויש תוצאה אבל אין ביניהם קשר סיבתי. היא לא שדדה בגלל שאמרת לה, אלא שדדה על דעת עצמה. אפילו שאמרת לה.... גם כן יועמד המשדל לעונש.

העונש על הנסיון לשידול: מחצית מן העונש שניתן להטיל על העבירה המקורית. סעיף 33 : למעט חריגים.

1. למעט רצח, עונשו של המשדל יהיה 20 שנה.
2. אם העונש יהיה מאסר עולם: מי שביצע ריגול המשדל שלו יהיה עד 10 שנים
3. עונש מזערי: עונשו לא יפחת מעונש מזערי.

<u>שידול לשידול:</u>

שאלה שעלתה בפסיקה, האם ניתן לגזור נגזרת שנייה לעבירת השידול:

ראובן משדל את שמעון לבצע עבירה, אם שימעון יבצע גניבה , נרשיע את שמעון בשידול לגניבה .

אך מה יקרה אם שמעון משדל גם את לוי לגניבה? לוי מבצע את הגניבה בפועל.

אך מה קורה לגבי ראובן? ראובן יכולל להגיד כי השידול לא צלח. כי אני התכוונתי שראובן יבצע את העבירה. אין נגזרת שנייה. אי אפשר יהיה להרשיע בשידול לשידול.

אפשרות שנייה היא להרשיע את ראובן: בנסיון לשידול, ואת שמעון בשידול של לוי.

זה עלה לדיון בפס״ד סוגאקר: ביהמ העליון קבע הלכה לפיה קיים מקום שיש בו שרשור של משדלים, קמה צורת אחריות של משדלים ואין המעשה נשאר בגדר מעשה של שידטל , גם אם בדרך לא עלה בידי המשודלים לבצע את העבירה והאחריות היא של נסיון בלבד.

סוגאקר: מעוניין לפגוע במתחרה שלו והוא משדל את קרמליק . קרמליקר משדל את קובי ופזרקר לשפוך חומצה בפני המתחרה:

קרמליקר יורשעו בשידול לחבלה. ואילו סוגאקר יורשע לנסיון לשידול.

במחוזי: סוגאקר יורשע מכסימון בשידול שלא צלח: נסיון של שידול: עונשו יהיה מחצית לעבירת החבלה.

זה הגיע לעליון : וביה״מ אימץ את עבירת השידול: כי למעשה השידול לא היה קורה מלכתחילה אילו הראשון לא היה יוצר עבירה .

על מנת להרשיע את העבירה בשידול חייב להתקיים אחת מ3 אלו:

1. עבירה שהושלמה
2. נסיון לבצע את העבירה
3. שידול אחר לבצע (כמו בפס״ד סוגאקר)

סעיף 34 ג׳:זהו סעף שקובע, סייג לנסיון לשידול , נסיון לשידול ולסיוע:

לעבירה שהיא חטא: שהעונש הקבוע בצידה עד 3 חוד׳.

נסיון לעבור עבירה מסוג חטא, אינם ענישים!!

חטא זו עבירה קלה, אין בה באמת אינטרס ציבורי מובהק. ולכן אומרים שלהרחיב את האחריות הפלילית ולהעמיד לדין אדם שהוא שידל קבצן.... לא ניתן.

סעיף 34 (א) : פטור עקב חרטה: משדל או מסייע , לא יישא באחריות פלילית לשידול, לסיוע, או לשידול, אם מנע את העבירה או השלמתה, צריכים לעשות את אחת משתיים:

1.למנוע את עשיית העבירה או השלמתה. לדווח למשטרה או לסכל את העבירה , אפילו ששידלתי

2.להודיע מבעוד מועד לרשויות על העבירה לשם מניעת עשייתה , או השלמתה , והוא צריך להראות שהוא עשה למטרה זו כמיטב יכולתו בדרך אחרת.

הפטור הזה חל על המשדל,על המסייעים ועל הנסיון לשידול. הפטור לא חל על מצבע בצוותא!!

סעיף 28 : פטור עקב חרטה, שניתן למנסה ולא הצליח. צריך להראות שיש חרטה מ״חפץ נפשו בלבד״ . ולא על ידי מישהו שהפציר בו להתחרט. או שהפחיד אותו. או שאם מישהו רוצה לאנוס אישה ורואה משטרה והוא בורח: זה לא אומר שהוא יכול לזכות בפטור על פי סעיף 28.

עבירות שידול ספציפיות:

בחוק העונשין אלו עבירות שנוצרו משום שההתנהגות שאליה המשדלים שידלו היא חוקית והיא איננה אסורה , יחד עם זאת המחוקק כן רוצה למנוע את ההתנהגות, אלא שהנסיון לשידול הוא בגדר עבירה .

סעיף 202: השידול לזנות הוא עבירה. אולם הזנות היא לא עבירה.

סעיף 302: איו לנו עבירה שאוסרת על התאבדות, אולם השידול להתאבדות היא עבירה.

סעיף 242 : הדחה בחקירה: עבירה מושלמת שניתן לבצע גזירה מושלמת,

המסייע לדבר עבירה סע' 31:

סעיף 31 מדבר על שותף נוסף: **המסייע**. "מי אשר לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה עשה את איפשר עשייתה....מקל עליו או מאבטח אותו.. או יוצר תמאים על מנת להקל בביצוע העבירה "

המסייע אינו נוטל חלק בביצוע העבירה : תרומתו היא משנית ועל כן הוא שותף משני, המסייע מאפשר למבצע את העבירה, הוא עושה מעשה על מנת להקל, לאפשר לו וכו'...

התרומה של המסייע היא משנית ועקיפה אך דיני העושנין מטילים גל עליו אחריות. הוא תורם להצלחת העבירה ולכן הוא יוצר תנאים המאפשרים ביצועה כתרומה אובייקטיבית. התרומה של המסייע יא גם בפן ברוחני. לא סתם הוא נותן לו את הקוד של הכספת... או נותן לו נשק.

למסייע יש יסוד עובדתי ויסוד נפשי כמו כל שותף.

מה צריך לקבוע?

עבירת הסיוע היא עבירת מטרה התנהגותית: זא שהמחוקק אוסר על אנשים לסייע. לא צריך להוכיח את מבחן האלמלא. זו לא תוצאה אלא התנהגות!!

ההתנהגות עצמה – זה אסור!

יסוד העובדתי של המסייע מורכב: רכיב התנהגותי+ רכיב נסיבתי/ נסיבות

התנהגותי: "עשה מעשה ..." עבירת הסיוע דורש הוכחה של מעשה כלשהו.בלשון החוק :"עשה מעשה שהיה בו כדי לאפשר את הביצוע" (כדי לאפשר את הביוע: יסוד נפשי)

צריך להראות ש-"עשה מעשה" – קבעו השופטים כי נדרש אפיון מינימליסטי, כבעל סגולה של מסייע למרות העדרו של אפיון אובייקטיבי שהתקבל. בעניין פלונית: אומר ברק, כי ההתנהגות העבריינית, וצריך להיות מסוגל לסייע להגשמתה של העבירה העיקרית, אם כי לא נדרש את התגבשות הסיוע עצמו. כי העבירה היא התנהגותית ולא תוצאתית.

האם נוכחות של אדם בזירת העבירה היא "סיוע"

קיימת חזקה עובדתית לפיה נוכחות של אדם בזירת הארוע , שאינה נוכחית מיקרית מלמדת על כך שאותו אדם הוא בגדר מסייע לכל הפחות!!

בפס"ד ירחי: ירחי הורשע בביהמ המחוזי בהצתה. למעשה חבריו סיימו את התפילה בית הכנסת במוצ"ש, ואמר לחבריו בואו נצית את הבית כנסת של הרפורמים . ירחי הוציא חומר דליק. ושני חבריו נכנסו פנימה. ירחי עומד במרחק של 20 מטר והטיל את מימיו. שני חבריו יוצאים כשאחד מחבריו יוצא בצעקות כשמכנסיו נשרפו. ירחי עומד לעונשש כמסייע. הוא ערער על ההחלטה: ביהמ העליון (השופט ריבלין) כי ירחי אינו עומד באופן ספונטני, הוא הגיע על מנת לעזור לחבריו, והוא ייחשב כמסייע. ביהמ אומר כי איננו עובר אורח תמים בארוע, הוא עמד בקרן רחוב על מנת לשמש כתצפיתן, והוא לא הצליח לסתור את החזקה כי לא עשית למען הצלחת העבירה.

הנאשם היה מודע לעובדה ומודעות למעשה .

נסיבות:

1. עיתוי הסיוע (רכיב נסיבתי) : לפני העבירה או בשעת עשייתה. לכן בסיף 31 מבחינת גורם הזמן יכול להנתן לפני ביצוע העבירה או בזמן ביצוע העבירה .

מי שמסייע לאחר ביצוע העבירה : ה**יא 260 לחוק העונשין,** הריהו מסייע לאחר מעשה .

אם לאחר מעשה אני מגיע עם השלל, ומבקש מהחבר עזרה בלהחביא את השלל. זה סיוע לפי 260 : כי הא סייע לאחר מעשה.

מה שחשוב היא לא **מתי** אני מסייע : **אלא** מתי הבטחתי לו לסיוע. מה שחשוב הוא מתי נעשתה ההבטחה.

2. נסיבה ב׳: מתייחסת לתחילת ביצוע העבירה ע״י העבריין העיקרי: בפסד פלונית ביהמ העליון קבע כי לעניין אחריותו של המסייע אין צורך שהעבירה העיקרית הושלמה . די בכך שהעבריין יגש לביצוע, כדי להרשיע אדם כמסייע צריך להרשי ע את העבירה , או שהמבצע העיקרי ניסה לבצע, למה? כי עבירת הסיוע היא התנהגותית. כי אני עוזר למסייע.

אין מבחינת החוק : אין נסיון לסיוע: סיפקתי אקדח ותפסו את המבצע בשלב ההכנה : לכן אין נסיון לסיוע.

<u>לכן הנסיבה השנייה חייבת להתבצע.</u>

<u>היסוד הנפשי של המסייע:</u>

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

תירגול עונשין – 27/02/2018

מרצה: עו"ד דניאל אנסקי

<u>מחשבה פלילית:</u>

אם אדם איננו אשם אין עבירה – אין אשם או דרישה לאשם .(אם אין אשם אין עבירה.)

גם במישור הנפשי – צריך להיות מודע לכך שמה שהוא עושה אסור ברמה הפלילית.

כאשר אנחנו מדברים על כל עבירה – אנחנו בודקים את ההתנהגות, מה המעשה שמלווה בכל אשמה פלילית ובעבירות שיש בהן גם תוצאה, מה המחוקק ביקש לאסור שהיא מהווה נורמה פלילית. לאחר מכן בודקים את היסוד הנפשי הנדרש ואם יש את שתי העקרונות הללו במצטבר – יש אשמה.

למשל : גרימת מוות בתאונת דרכים – אדם א׳ דורס אדם ב׳ : אותו אדם אחר שנדרס למוות קפץ לכביש .

אותו אדם שותה בקבוק קוניאק בארוע, יוצא לכביש ונוהג בשיכרות : כאן יש רשלנות או פזיזות : יש אשם.

מקרה נוסף : אדם שיוצא מהבית והשכן שלו השנוא – הוא מעוניין לדרוס את השכן אך מישהו אחר קפץ לכביש : האם ניתן להרשיע אותו ברצח? לא! מאחר והוא התכוון להרוג מישהו אחר.

<u>אשם אובייקטיבי:</u> מבחן האדם הסביר , ברשלנות בלבד. בכל יתר רמות האשם לא משתמשים באדם הסביר.

<u>אשם סובייקטיבי</u> : **מחשבה פלילית:**ב כל העבירות נדרש לפי האשם הספציפי. ובו נדרש במישור הכרתי והמישור החפצי.

<u>היסוד הנפשי בעבירות שותקות:</u>

עקרון הבסיס- כאשר העבירה שותקת , אנחנו מדברים על עבירות שלא נקבע בהן יסוד נפשי מפורש ואז אנו דורשים לפחות ידיעה או נכונות של הנאשם לגרום לאותה תוצאה אסורה.

כל עבירה מבחינת הסובייקטיבי – דורשים שהיא תהיה ביודעין, למעט רשלנות ואחריות קפידה.

<u>ככלל: רוב העבירות שותקות</u>:

<u>סעיף 20</u> – מהי מחשבה פלילית: אנחנו דורשים על רציונל, או נעדרים מאותו יסוד נפשי, אוטומטיזם או רציונל. אנשים שמאמינים שכשהם יורים באדם אחר – הם מלטפים חיה. יש לזה השלכה מבחינת הענישה.

זהו סעיף שמדבר על מחשבה פלילית אלא אם כן מצויין – רשלנות או אחריות קפידה.

לא כל עבירה היא עבירה תוצאתית.

לגבי הרכיב התוצאתית והעבירה שותקת : שבמישור העובדתי נמנית על רכיבי העבירה (יש תוצאה) ואין שום דרישה לכוונה או מטרה , אנחנו נדרוש ביחס לתוצאה : אדישות או קלות דעת.

פזיזות – רק כלפי תוצאה שמתחלק ל 2 : קלות דעת – שקל יותר להוכיח. או אדישות : שווה נפש ביחס לתוצאה.

סעיף 20 ב' : מגדיר מהי כוונה ומהי עצימת עיניים.

סעיף 20 – המחשבה הפלילית

מודעות:

ניתן לטעון ידעתי באופן גדול אך לא לפרטי פרטים : ביהמ שואל האם יש מודעות סובייקטיבית.

אנחנו מדברים על שני מישורים : כאשר אדם אומר שהוא לא ידע – הפרקליטות צריכה להוכיח מעל לכל ספק סביר.

הפסיקה קבעה : מספיק לדעת בקווים כלליים על מנת להוכיח שוחד.

<u>מודעות לנסיבות העבירה:</u>

יסוד נפשי סובייקטיבי : מדברים על נסיבות.

עצימת עיניים : אנחנו מדברים על כך שלתביעה יש קושי להוכיח את המודעות ולכן קבע המחוקק בלתביעה יש כלי נוסף : סעיף 20 ג' 1 : פס"ד ורשבסקי, מדובר בבתי דפוס : שמקבל חומר לפרסום מארגון טרור, והוא טוען שזה פחות מעניין אותו מה מודפס – העיקר שמשלמים. והוא גם לא מנחה את העובדים שלו. והוא נאשם . עלתה השאלה : האם הוא אחראי לברר מה החומרים שהודפסו באותו בית דפוס : עצימת עיניים.

*הנושא של עצימת עיניים – שבית המשפט בוחן זאת אל מול אדם שמודע לדרישה לברר את אותן חשדות שעולות אצלו שהוא נתקל באיזה שהיא פעילות.

כמו לדוגמא פס"ד אזולאי- בחור בן 30 שיוצא עם קטינה , בת 16 ונרקם ביניהם רומן והם נפגשים לדייט , מגיעה במונית. נוסעים לחבר שלו, ניסה לנשקה- נמנעה עד שנענתה לו. לאחר מכן הוא לקח אותה לבניין נטוש וביצע בה את זממו. בית המשפט – קבע כי מכלול תמרורי האזהרה – נמנע מלברר את מצבה והוא הורשע בפלילים : עצימת עיניים.

עצימת עיניים : העיקר הוא שמה שרואה האחד בעצימת העיניים רואה האחר בעיניים פקוחות : שניהם מודבעים לאותו דבר, וחרף כך הם גם עושים בדיוק אותו דבר.

ברירת המחדל בדיני עונשין אנחנו מחפשים : מודעות.

כדי להרשיע אדם בעבירה אנו לא צריכים להראות שהוא ידע שהוא עבר עבירה. אין זה משנה אם ידע שהוא עובר על החוק או שהוא בטוח שהוא לא עובר על החוק.

מה שהמודעות בוחנת היא את היסוד העובדתי : האם הנאשם היה מודע לנסיבות , היה מודע לנסיבות

<u>**תרשים זרימה ליסוד הנפשי**</u>

יסוד נפשי – נחלק לשניים

מישור ההכרתי – נבחנת המודעות לטיב המעשה/לאפשרות לגרימת התוצאה יכולה להתחלף **לעצימת עיניים**

מישור החפצי **(בעבירות תוצאה בלבד)** עד כמה רצה מבצע העבירה שהתוצאה תקרה

כוונה(הלכת הצפיות)

פזיזות

קלות דעת

אדישות

13/03/2018

<u>**טעות במצב דברים וטעות במצב משפטי:**</u>

(נושא שיופיע בבחינה המסכמת- ונוגע למחשבה הפלילית.)

כשרוצים להוכיח שלא היתה מודעות או שלא רוצים להחיל אחריות משפטית.

<u>סעיף 34 יח' א' :</u>

מדבר על טעות במצב דברים : צריך להבין שזה קשור ליסוד הנפשי של העבירה. אפשר להשתמש בסייג של טעות במצב דברים כאשר העושה טעה לגבי העובדות המקימות את העבירה הפלילית או שהוא טעה לגבי עובדות המקימות סייג לאחריות הפלילית (סייג מדומה)

סעיף הטעות אינו אלא תמונת ראי של המחשבה הפלילית, כלומר היסוד הנפשי. הכללהוא במקום שהאדם טועה להאמין בקיומו של מצב דברים, רואים את אותו מצב דברים כאילו היה למעשה קיים. ובוחנים את התנהגותו של האדם בבחינת טעותו. דגש : הטעות מתייחסת למעשה או לנסיבה. הטעות אינה מתייחסת לתוצאות.

דגש נוסף : אם אדם חושד בקיומם ש מצב דברים אין מדובר בטעות אלא במחשבה פלילית(סעיף ג' 1) עצימת עיניים. אם אדם חושד ונמנע מלברר את הנסיבות לאשורן .

המבחן ש הטעות במצב עובדתי : הוא מבחן הכנות. הטעות צריכה להיות כנה. כנות הטעות נבחנת באופן סובייקטיבי.

ביחס לנאשם – ולא לפי פרמטר אובייקטיבי של אדם סביר.

חשוב לציין שעד לתיקון 39 היתה דרישה שהטעות תהיה כנה וסבירה . לאחר תיקון 39 ויתרו על דרישת סבירות והמחוקק מסתפק בכנות

הסבירות משמשת למבחן בבית המשפט לבחון את כנות הטעות.

פס״ד אזולאי : בגיר שיצא עם קטינה והורשע באונס, היתה חוסה , דעת רוב היתה שהנאשם עצם את עיניו לנוכח אי הסכמתה החופשית של הקטינה. הקטינה שיקרה בקשר לגילה והוא עצם את עיניו.

ההלכה הנוספת בפסק דין הזה הוא : שמבחן הסבירות, בעיניים אובייקטיביות : האם בית המשפט

כלומר : יש משקל למעשיו של הנאשם, כלומר האם טעות במצב הדברים היא טעות כנה. אך ניתן להעזר גם במבחן הסבירות.

במילים אחרות : בעבירה של מחשבה פלילית : כל עבירה מעט עבירה של רשלנות או אחריות קפידה.

אנחנו לא רוצים להרשיע אדם שלא התגבשה אצלו מחשבה פלילית וזה בהתאם לאשם.

דוגמא אקטואלית : תיק השמפניות : ראש הממשלה החשוד שקיבל טובות הנאה ממילצ׳ן והאדם האחר כדי לקבל כלמיני טובות האחרות העניק מתנות. אחת הטענות של סניגוריו של נתניהו : שהוא טעה במצב הדברים. הוא לא היה מודע לקבלת השוחד, מפני שהוא חשב שמדובר במתנות מחבר קרוב. הוא מבחינתו לא ביצע נטילה של מתנות בתמורה לטובות הנאה.

הסבר נוסף : במיקרים רבים קבלת טענת הטעות לא מובילה לזיכויו של הנאשם.

כמו למשל תקיפת שוטר , כמו בעילת קטין. יש חשיבות לנסיבות או שהנסיבה עצמה מהווה חלק בלתי נפרד מהאשמה עצמה ויש חשיבות לנסיבות. במצבים כאלטו שטענות של מצב שוטרים, ניתן לזכות או להוריד את האשמה בדרגה....

סעיף 34 יח׳ ב׳:

אפשר לטעון שאדם שמואשם ברשלנות טועה במצב של דברים: ובלבד שהטעות סבירה: שיש לי נאשם שאומר , אני טעיתי. נניח בעבירה של גרימת חבלה ברשלנות, טעיתי שניתחתי את המטופל, טעיתי לחשוב שכשטיפלתי בו , חשבתי שזה הטיפול הטוב ביותר. (טעיתי באופן סביר)

במקרה של רשלנות- אין מחשבה פלילית. מדובר על מצב שבו אדם פועל באופן שבו אדם סביר בנעליו היה עושה אותו דבר בדיוק.

הסבירות של הטעות נבחנת רק בעבירות רשלנות – מכיוון שהמבחן הוא מבחן אובייקטיבי.

פס״ד משולם:

החסידים בחצר של הרב משולם , התבצרו וירו לכל עבר: הטענה שלהם היתה שהם סברו ולו בטעות שהשוטרים מתכוונים לפגוע בהם ובייחוד על משולם. והם דימו לעצמם שכוחות המשטרה באים לפגוע בהם ולכן עמדה להם טעות הגנה.

ביה״מ דחה את טענותיהם, וביהמ מנתח את סעיף ההגנה העצמית ואומר כי צריכה להיות סעיף של סכנה מוחשית וממשית על מנת שנוכל להגן על עצמינו , חסידיו של הרב לא הצליחו להוכיח כי הגנו על עצמם, כי הם חרגו מכל אמת מידה נורמלית של הגנה עצמית. ביה״מ בחן את הטעות הכנות והסבירות.

סיטואצייה:

עוזר שופט בבית המשפט המחוזי בתל אסביב , הועלתה בפניו טעות במצב דברים, יצא עם קשישה בת 88 והוא היה בן 58. התחבר לקשישה ולטענתו הם התאהבו , ולאחר מספר דקות הם החליטו שהם מאוהבים, היא לא זוכרת. הוא נתבע כי השיג דברים במרמה, ניצול חולשה וחסר ישע: כי כל הנכסים שלה הועברו על שמו, הוא רצה לרשת אותה. כל הטענה שלו בבית המשפט, שהיה לו טעות בדין ודברים.

פסק דין עסאלה: מדובר על אישה שבעלה הלך לבגוד בה. יצא לבר והאשה לא כל כך עמדה על שלה, אני חוששת להשאר לבד, וביטחונית התקופה לא היתה פשוטה והוא הרגיע אותה. בואי תראי מה נעשה ף אם מישהו דופק בדלת ואת שואלת מי זה והוא לא עונה לך את יורה.

הבעל חזר שיכור: דפק בדלת, והוא לא ענה. משלא נענה... הלך לכיוון התריס- דפק על התריס, ושנשאל מי זה – הוא לא ענה. משנבהלה האישה זכרה מה האישה הונחתה לעשות וירתה למוות

במי שניסה לחדור בביתה: האמינה כי היא מנסה להרוג את הפורץ לביתה , או מי שמנסה להכנס ולאנוס אותה.

היא חשבה שאם היא תירה , היא תירה מתוך הגנה עצמית.

במצב כזה חל סייג מדומה עקב טעות.

סייג כזה דינו כדין סייג של ממש.

סעיף של הגנה עצמית : סעיף 34 י' , אותה גברת עסאלה, אם מחליפים את בעלה בפורץ: במקרה הזה הוכיחו שכל התנאים הללו התקיימו אצלה ולכן זוכתה.

המייל של ואדים: anskydaniel@gmail.com

סעיף 34 יט' קובע ברישא את הכלל:

הטעות במצב דברים היא טעות ביחס ליסודות העבירה.

וכך נשללת קיומה של המחשבה הפלילית ולכן הטעות מהווה הגנה. אנחנו לא מסתכלים על זה כפטור אלא שאין לאדם מחשבה פלילית ולכן לא ניתן להרשיעו. לעומת זאת במצב משפטי יש יסוד נפשי, למשל מי שבוע קטינה ולא יודע שאסור לבעול קטיה עדיין יש לו מחשבה פלילית, אך אינו מודע לעונש. היסוד הנורמטיבי של העבירה הוא אינו חלק מהיסוד הנפשי. יש לנו מצב של אדם שמודע חנסיבות, מודע למעשה אך אינו מודע לעונש הפלילי.

חובה על האזרחים לדעת את החוק, ואנו רוצים לעודד זאת. יש לנו כללים והחובה עלינו לברר את החוקים .

יש עבירות שהן אסורות מטבען.

התנאים לקיומה של טעות במצב משפטי:

1. אם חשדת בטעות ועצמת עיניים – אין מדובר בטעות בתום לב.
2. בלתי נמנעת באורח סביר: לא היה ביכולתך למנוע את הטעות אף שפעלת באורח סביר.
3. בדבר קיומו של איסור פלילי: א "הבנת האיסור" אבחנה בין טעות בדין פלילי לטעות בדין לבר פלילי עובר לתיקון 39.

כיום גם אם הטעות היא בדין פלילי בתנאי שהיתה בלתי נמנעת באורח סביר , פותר. הפסיקה הישנה פותרת. הפסיקה הישנה לא גילתה אחידות באשר לשאלה מה מהווה דין פלילי. ומה יחשב לדין לבר פלילי. נראה שהיום הפסיקה לאחר תיקון 39 , תהיה אחידה ובית המשפט יאמר שכל טעות אם היתה בלתי נמנעת באורח סביר תוביל לזיכוי הנאשם.

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

בשלב הראשון צריך לבדוק אם העבירה היא עבירה קלאסית: אז החברה לא תצדיק טעויות כאלו.

עבירות שהן יותר ספציפיות: שוק ההון, חוק ובנייה, שם אנחנו כן נרצה להשתמש בטענה הזו ,

יש לקרוא את הרשימה של פסקי הדין....

ניסיון לעבור עבירה

עבירת הניסיון – סעיפים 25 – 28 לחוק העונשין
ניסיון מבחינת ענישה דינו כהשלמת הפעולה האסורה – אסור לתת עונש מינימלי – (מלבד נהיגה בשכרות שבו בית המשפט יכול לתת עונש נמוך יותר מהעונש המינימלי).
סעיף 34(ד) – אם בעבירה עצמה אין התייחסות מפורשת או משתמעת כל מה שקשור להרשעה בעבירה רגילה אנחנו מכילים גם על עבירת הניסיון .

<u>קייס :</u> ראובן מתקיים להמית את שמעון

1. תרחיש ראשון, הוא יורה בשמעון ומביא למותו – מדובר בעבירת רצח.
2. תרחיש שני, מעשה הרצח לא הושלם משום שראובן ירה כדורי סרק או משום שהוא נתקל במעצור באקדח – עד עכשיו למדנו שאנחנו מטילים אחריות פלילית על מעשה שהושלם בו היסוד העובדתי בלבד שמוכיחים שהיה לו את היסוד הנפשי הדרוש.

בעבירת ניסיון מטילים אחריות פלילית גם בגין מעשה עבירה שלא הושלם וחסר בו אחד מרכיבי היסוד העובדתי הדרוש לצורך התהוות העבירה בלבד שמדובר בניסיון פלילי.
כלומר, זה לא משנה אם אני מנסה לבצע אונס והקורבן ברחה ברגע האחרון – זה ייחשב לאונס.
ניסיון לעבור עבירות ספציפיות, ככלל לניסיון אין קיום עצמאי (לסעיף 25 אין קיום עצמאי) הוא חייב להיגזר מעבירה אחרת . לדוגמא עבירה של ניסיון לרצח נגזרת מעבירת הרצח . ניסיון לגניבה נגזר מעבירת הגניבה.
אנחנו מתייחסים לעבירת ניסיון כמו לכל עבירה אחרת – יש לה יסוד עובדתי ויש לה יסוד נפשי.
וחלים עליה כל העקרונות והכללים שחלים על כל עבירה בשינויים המחויבים .
סעיף 25 הוא סעיף שאנחנו בוחנים אותו כעבירה לכל דבר בשינויים המחויבים , כלומר יש לנו יסוד עובדתי ונפשי של עבירת הניסיון .

<u>למה מענישים על אנשים על ניסיון?</u>

1. עיקרון ההרתעה
2. המעשים שמגיעים לידי ניסיון מצביעים על רצון ונחישות להוציא לפועל להוציא את המזימה העבריינית. מי שניסה ולא הצליח להשלים את העבירה – זהה למי שהצליח לבצע את העבירה – מידת האשם זהה.
3. יש חשש שאותו אדם שלא הצליח היום יצליח מחר – העונש שלו מונע בעדו את אותו ההמשך.
4. במישור האכיפה – אם אנחנו לא נעניש את מי שמנסים לבצע עבירה נגיע למצב של כאוס שבו לרשויות האכיפה לא יהיו כלים להתמודד עם סכנות פליליות בפוטנציה ולא יהיה בידם את הכלים למנוע ביצוע של עבירות עתידיות.

סעיף 25 לחוק העונשין – מנוסח כשלילה. צריך להוכיח שהעבירה לא הושלמה וצריך להוכיח שהמעשים של אותו אדם לא היו מעשי הכנה בלבד.

	ענישה	
תכנון מוקדם של העבירה (הכנה)	לא ניתן להעניש בגין זה	
ניסיון בדבר הענישה (עניש)	ניתן להעניש	
ביצוע מוגמר של העבירה (עבירה מושלמת)	ניתן להעניש	

קו הגבול הוא מאוד לא ברור , אם אנחנו מסתכלים על תכנון מוקדם אנחנו למדים שאין לנו הגדרה של מהם מעשה ההכנה או התכנון , לעומת זאת , ההבחנה בין שלב הניסיון לשלב העבירה המוגמרת הוא פשוט. צריך להוכיח רק שלא מתקיים אחד מהרכיבים העובדתיים של העבירה.

איך אנחנו מבחינים בין הניסיון המוקדם לבין הניסיון העניש? מתי מטילים אחריות פלילית על ניסיון לבצע עבירה? מדוע לא מענישים על תכנון מוקדם ? אנחנו לא מרשיעים על מעשה הכנה כי במעשים האלה אין סכנה מינימלית לפגיעה בערכים המוגנים. פרופסור מרים גור אריה אומרת שמדובר במעשים שמאפשרים הוצאת אגרסיות, נותנים לאדם את ההזדמנות לחזור בו, היא מגדירה את המעבר שבין מעשה ההכנה למתחם הניסיון כקפיצה איכותית, כלומר, כל עוד אין את הקפיצה האיכותית לבין ההכנה לגילוי חיצוני נוסף של עשייה עבריינית פלילית אנחנו לא נרשיע אדם בניסיון פלילי.

ההחלטה המגובשת העבריינית הופכת התנהגות של מי שניגש לבצע את העבירה להתנהגות אנטי חברתית שיש להעניש בגינה. יש חריגים . ישנן עבירות ספציפיות שהחוק מגדיר בהם הכנה והוא אומר שלמרות שמדובר בהכנה מדובר בעבירה פלילית. למשל- הכנת מעשה ריגול חמור – מספיק שאני אוסף מסמכים וקונה כרטיסי טיסה למדינות עוין מדובר בעבירה (סעיף 116 לחוק העונשין)
.

לאור העובדה כי המחוקק לא הגדיר מהו ניסיון התגבשו במרוצת השנים מבחנים שונים לסיווג מעשיו של פלוני כניסיון לביצוע העבירה המושלמת.

<u>מבחנים לסיווג אם מדובר במעשי הכנה (לא עניש) או ניסיון פלילי (עניש) :</u>

1. **מבחן המעשה האחרון** – בהתאם למבחן זה פעולה שביצע אדם נכנסת לגדר ניסיון רק כאשר עשה את המעשה האחרון הנדרש מצידו לביצוע העבירה המושלמת. משמעותו של מבחן זה היא הערכת מתחם ההכנה, וצמצום מתחם הניסיון. אנחנו ממתינים במבחן זה זמן רב מידי לצורך סיווג מעשה כניסיון.

מבחן זה לעולם לא התקבל בפסיקה הישראלית משום שהוא יכול לגרום לעיוות דין באי עשיית צדק עם מי שניסה לעבור עבירה ולא הגיע לאותו מעשה אחרון. (יכול להיות שאנשים לא יורשעו למרות שהתכוונו)

2. **מבחן תחילת הביצוע/ מבחן השרשרת** – בהתאם למבחן זה כל מעשה גלוי ובכלל זה מעשה המהווה את תחילתה של שרשרת מעשים שאילולא נפסקה הייתה מביאה להשלמת העבירה מכניס את המקרה למתחם הניסיון (פס״ד סריס נ׳ מדינת ישראל).

פס״ד סריס נ׳ מדינת ישראל – בפס״ד זה דובר על בחורה שצעדה על שביל עפר בעיר כרמיאל וגבר שנסע שם כדי לחפש זונות טעה לחשוב שאותה בחורה זונה. הוא הבחין בה רץ אחריה, תפס אותה , סתם את פיה ומשך אותה על מנת לאנוס אותה. היא נאבקה ללא הועיל. הגיחה מכונית והעירה

עליהם בפנס, סריס נלחץ ועזב את הבחורה מבלי שהשלים את זממו . הוא הואשם בניסיון אינוס והורשע במחוזי וערער לעליון. טענתו בבית המשפט העליון הייתה שכל עוד לא נגע באיבריה האינטימיים של המתלוננת ולא הפשיט אותה אין לראות בהתנהגותו מעשה הגלוי לעין למימוש עבירה מושלמת. הוא ביקש שיאשימו אותו בתקיפה. השופט ברק דחה את טענתו וקבע שאין דרישה שחוליה התנהגותית זו תהייה המעשה האחרון הסופי או המכריע, די לה לאותה התנהגות כדי שתהווה ניסיון לעבור עבירה אם היא חלק מסדרת פעולות שאילולא הופרעו היו מקיימות את היסוד העובדתי של העבירה. במקרה דנן קבע בית המשפט שהמערער החל בשרשרת הפעולות ואם לא הייתה הפרעה חיצונית זה היה מסתיים באונס. ההתחלה של שרשרת הפעולות היו במעשים של בכך שמשך אותה הצידה, סתם את פיה, התחיל להפשיטה – ואם לא הרכב הוא היה משלים את סדרת הפעולות שלו.

יישום המבחן הזה כפי שהוצע על ידי פרופסור גבריאלה לוין נדחה ע״י בית המשפט בפס״ד אבדאל נחל ע״י השופט הנדל, ועדיין נעשה שימוש במבחן זה בבתי משפט אחדים

3. **מבחן הקרבה המספקת** – בהתאם למבחן זה נדרש כי תהליך ביצוע העבירה יקרב קרבה מספקת מוחשית או מסוכנת להשלמת העבירה. כלומר, ככל שאתה קרוב יותר לביצוע המושלם כך ניתן לומר שאתה נכנסת למתחם הניסיון. בהתאם לגישה הזו גם השלבים הראשונים של הביצוע יכולים להוות ניסיון אם הם קרובים קרבה מספקת לביצוע המושלם. קרבה מספקת זו קרבה מבחינת מוחשיות או מסוכנות. מבחן זה אומץ בפס״ד שמש, לב, סרוס ועית) .

פס״ד סרוס דיבר על 2 חברים שרבו על אהבתה של בחורה, יצאו לפרוזדור, אחד הוציא רימון הוציא את הנצרה והחזיק את הרימון ביד, והשני דחף אותו ובכך הרימון נפל ושניהם נפצעו, בית המשפט שאל אם העובדה שהוציא את הנצרה זה מעשה עניש? כי הרי הרימון פוצץ בגלל הדחיפה של חברו. בית השפט אומר שבעניין זה הייתה קרבה מספקת בהוצאת הרימון ושליפת הנצרה. בית המשפט קבע שזה היה קרוב מספיק מבחינת המסוכנות ולכן זה עניש.

4. מבחן החד משמעות / מבחן הסרט האילם של פרופסור פלר – בהתאם למבחן זה התנהגות נכללת בגדר ניסיון – מקום בו החל המבצע בביצוע התחלתי המגלה באופן חד משמעי את כוונותיו, כאשר כוונתו הפלילית של המבצע משתקפת ממעשיו אז חוצים המעשים את קו הגבול שבין מעשה ההכנה לניסיון. פלר דימה מבחן זה לצפייה בסרט אילם, בהתאם למבחן זה יישומו נעשה בדרך של התבוננות על התנהגותו של העושה שלא ניתן לשמוע את דבריו או לקרוא את מחשבותיו. המבחן מורכב מ2 תנאים :

1. תחילת הביצוע – אין בהכרח דרישה לתחילת ביצוע היסוד העובדתי של העבירה ודי בכך שהעושה ניגש לביצוע העבירה במובנה הרחב.
2. עפ״י התנאי השני נדרש שמעשיו של המבצע יגלו באופן חד משמעי את כוונותיו הפליליות.

08/05/2018

עבירת הנסיון:

סעיפים : 26 +25 לחוק העונשין:

סעיף 25 לחוק העונשין: מדובר בעבירה מושלמת מינוס, ונסיון לעבור עבירה – היא נושאת בעונש גם אם העבירה לא הושלמה. גם אם אחד מיסודות העובדתיים בה לא התקדמו.
סעיף 26 קובע: לעניין נסיון לא משנה אם מחמת דברים, הנסיון לא צלח, או שאדם טעה לחשוב שהעבירה הושלמה א איננה מושלמת. המחוקק רואה על נסיון לעבור עבירה הוא מכתים אותך בעונש.
הענש על נסיון הוא כמו ביצוע עבירה מושלמת: אך יש הוראה בסעיף 27. אם יש עבירה שקבוע בה עונש מזערי או עונש חובה, אם יש לי עבירה שיש לי בה עונש מזערי – מינימום שנתיים. ביהמ לא רשאי לחרוג מזה, אין לו שיקול דעת. למשל ידויי אבנים: המחוקק קבע עונש מינימום למיידי אבנים ולהוריהם: אסור לו התערב בזה.
עבירת הנסיון היא עבירה עיקרית
עבירה נגזרת – מסוג נסיון. מנתחים גם את עבירת הנסיון לפי סעיף 25 וגם את עבירת המקור.
כמו אונס: עבירת התנהגות: אם אני מנסה לאנוס- יש עבירה של נסיון להתנהגות.

<u>ברשלנות אין יסוד נפשי לכן לא ניתן להעניש בעבירות נסיון!! כי רשלנות זה העדר יסוד נפשי בעצמו</u>

פס"ד עבדל נחל: מתי עוברים משלב ההכנה : לשלב הנסיון העניש?
שם דובר על נסיון לבצע פיגוע התאבדות: בישראל נתפס אדם כשחגורת הנפץ בתוך רכבו.
עובדות המקרה: ביהמ המחוזי: נקבע שעבדל נחל ביצע עבירה מסוג נסיון לרצח ונידון ל 18 שנות מאסר: הוא ערער עיון וטענתו היתה שזה שהוא חצה את הגבו לישראל לגופו חגורת נפץ זה עדיין לא עבר את שלב ההכנה ועדיין לא התחיל לנסות לבצע את הרצח בתחומי המדינה.
עבדל נחל עבר הדרכה ואימונים, לאחר שנתיים נתנו לו כסף כדי לרכוש בגדי הסוואה שיראה מקומי, בגדים של אדם חרדי והוא התבקש להודיע למשפחתו כי הוא יעדר, ערך צילום וידאו, כל הפרטים נסגרו מול המפעיל שלו. לאחר שהוא עבר לסיני הוא ניסה לעבור אתך הגבול – הוא נכשל, ולאחר הנסיון השני, הוא הצליח אולם נעצר ע"י משטרת משמר הגבול והוא ירד מהרכב כשידיו מורמות, כשחגורת הנפץ ברכבו. נשאלת השאלה : האם מעשיו היו עומדים במבחן הקרבה? או האם הם גילו את כוונתו לביצוע העבירה המושלמת שזהו מבחן הסרט האילם א מבח החד משמעות?
היה דיון של דנציגר בפס"ד על ארבעת המבחנים לסיווג של מבחני הנסיון מול ההכנה.
נותחו המבחנים. מקובל בפסיקה כי מבחן הקרבה המספקת: אם יש לי עבירה בקצה הראשון יש לי מעשה הכנה – שזה לא עניש, ובצד השני יש לי עבירה מושלמת ובאמצע יש לי הנסיון... צריך שתהיה קפיצה משמעותית בין ההכנה לבין הנסיון.
מבחן הקרבה המספקת: מסתכלת מסוף העבירה המושלמת עד כמה המעשים של הנאשם היו קרובים קרבה מספקת לעבירה עצמה?

**** בבחינה נדרש לבצע את ארבעת מעשי הסיווג בין מעשי ההכנה לבין הנסיון שהם:
א'. מבחן המעשה האחרון

ב'. מבחן תחילת הביצע – שנקרא גם מבחן השרשרת

ג'. הקרבה המספקת

ד'. מבחן החד משמעות או הסרט האילם.

כאשר בפסיקה מקובל להשתמש בשני המבחנים האחרונים שאלו הם המבחנים.

אומר השופט הנדל: יש לנו קושי רב להכריע.... ואנו משתמשים רק בשני המבחני האחרונים. אמנם הם נקבעו בעליון כבלעדיים , אך משתמשים בהם בבתי משפט .

<u>סוגי נסיון:</u>

לרוב נסיון הוא עניש: נסיון בלתי צליח : סעיף 26.

הנסיון : בדרך הוא צליח: אני מנסה לירות באדם מסויים, והוא זז.... אז לא פגעתי בו . אלה נסיונות שמבחינת העבירה – אני לא מצליח להשלים את העבירה.
יש נסיון לעומת הנסיון הצליח – הוא בלתי צליח.

א'. **נסיון בלתי צליח**: אנחנו מדברים על מחזיק סמים ורוצים להרשיע אותו בסחר בסמי ולילה לפני ביצוע העיסקה , מחליפים את שק הסמים שלו לשק סוכר: המשטרה תעצור את זה ותאשים אותו בנסיון לסחר בסמים.

<u>המשותף הוא: בנסיון הצליח והבלתי צליח: שבשניהם האדם רוצה לבצע עבירה , אבל הוא אינו מודע שבפועל לא ניתן לעבור אותה.</u>

ב'. **נסיון בלתי צליח**: יש חוסר אפשרות עובדתית להשלים את העבירה הוא מצב שמבחינה אובייקטיבית לא יכולה להתבמע עבירה אלא שהמבצע האמין שבטעות הוא אכן עובר עבירה.

יכולל היות שחוסר היכלת העובדתית להשלים את העבירה נובעת בשימוש באמצעי בלתי הולם , למשל אני רוצה להמית את האויב שלי בסוכר: הרעלת סוכר, או לירות במישהו בכדורי סרק.
אותו אדם לא מודע שהוא משתמש בכדורי סרק. לעניין נסיון אנחנו נרשיע אותו. אם היה מודע לכך שהיה מודע שזה אמצעי בלתי הולם, אז הייתי מוותרת על הנסיון.
אותו אדם יורשע באחריות פלילית...

א'. חוסר יכולת עובדתית להשלים את העבירה עקב שימוש באמצעים אבסורדיים: שימוש במילות קסם או כישוף ,

ב'. נסיון להרעיל אדם – כי אם אשפוך לך קוביית סוכר בתוך התה – אתה תמות: לא אורשע בנסיון לרצח.

הגישה הרווחת היא כי הנסיון לבצע עבירה באמצעות אובייקטים אבסורדיים , לא ענישה. למעשה לא נשקפת כל סכנה ממעשים אלה ואין צורך במניעתם. מדובר במעשה בלתי רציונלי ובעל תפישת עולם מעוותת ואינו מהווה סכנה לציבור.

*3 **<u>חוסר אפשרות חוקית להשלים את העבירה</u>**: גם זה לא עניש. לדוגמא: אדם חושב שהמעשה שהוא עושה אסור על פי חוק , למשל קיום יחסים הומוסקסואליים בין בוגרים מתוך מחשבה שיקבל על זה עונש- ולעומת זה שזה מותר.

לסיכום: ההלכה הרווחת כי הנסיון – הוא עניש למעט חוסר אפשרות חוקית או חוסר באמצעים אבסורדיים.

<u>יסוד נפשי של עבירת הנסיון:</u>

<u>סעיף 25לחוק העונשין:</u> אדם מנסה לעבור עבירה אם במטרה לבצעה עשה מעשה שאין בו כדי

<u>היסוד הנפשי הנדרש לעבירת הנסיון הוא בעל שתי יסודות משנה:</u>

א'. היסוד של עבירה העיקרית המוגמרת
ב'. היסוד הנפשי של עבירת הנסיון – סעיף 25 (במטרה לבצעה) , להביא לסיום האקט הפלילי.

וזה אומר שהמחוקק בבתי המשפט דורשים מאיתנו לגשר על הפער במישור העובדתי , וכדי לגשר אני צריך יסוד מיוחד . אם אדם לא מבצע מעשים כדי לבצע עבירה מוגדרת .

עבירת נסיון יכולה להיות גם התנהגותית וגם תוצאתית: אשרמדובר בנסיון לעבור עבירה הנהגותית צריך להוכיח שניים מאלה:

א'. מישור הכרתי- לפי סעיף 20 א' – מודעות לרכיביה העובדתיים של העבירה.
ב'. מטרה לבצע את העבירה – סעיף 25 לחוק העונשין. זאת מחשבה פלילית מיוחדת להשלים, לנסיון.

כאשר אני רוצה להאשים העבירה התוצאתית:

א'. מישור הכרתי: סעיף 20
ב'. מישור חפצי – 20 א'
ג'. מטרה של הנסיון לפי סעיף 25 לחוק העונשין.

פסק דין קובקוב: 9511/01 ע"פ

הרק למעשים של אותו נאשם שהורשע הוא הפיגוע שהיה בדולפינריום ולמחרת אותו ארוע אותו קובקוב צפה בקהל רב שתקף את המסגד שתקף את המסגד. והוא הגיע למקום שם הכין 10 בקבוקי תבעירה והוא הטמין 8 בקבוקים במקום הסמוך ו 2 מהם נטל עליוץ הוא פנה לכיוון המסגד אך שהוא ראה שאין את האובייקטים שלו הערבים. הוא החביא את

הבקבוקים והתחיל ללכת לכיוון יפוץ הוא נעצר ע״י השוטרים שחשדו בו. בביהמ המחוזי – הוא הורשע בנסיון לגרום לחבלה חמורה ובנסיון להצתה. והוא הגיש ערעור: ביהמ זיכה אותו זיכוי מלא משני נימוקים : ברמה העובדתית ספק אם הוא עבר את שלב ההכנה וספק אם ההליכה ללכת לכיוון יפו הוא ללא מטרה מסויימת. ביסוד הנפשי אומר בייהמ : כי ספק אם גיבש כוונה לעבירות שיוחסו לו . לא היתה לו תוכנית קונקרטית מה לעשות עם הבקבוקים. השוטת בייניש:

העונש על עבירת נסיון לפני תיקון 39 היה מחצית מהעונש על העבירה.
כיום סעיף 34 ד׳ : קובע שכל דין שחל על עבירה מושלמת חל גם על עבירות נגזרות. גם על נסיון מחילים את הדין גם אם משתמע אחרת.

סעיף 34 ג׳ : אין נסיון לעבירה שהיא חטא אינם בני עונש: למשל – עבירה שדינה היא קנס. (חטא – עונשו אינו עולה על 3 חודשים).

סעיף 28 : פטור עקב חרטה: אם הוא התחרט ועומד בתנאי סעיף 28 הוא פטור מאחריות פלילית.

יש שני תנאים מוסריים לפטור:

א׳. לפי הטעם המוברי החרטה מצביעה על שינוי שחל במצבו הנפשי של הנאשם ועל כך שהוא מבקש להתנער מהעבירה גם אם חצה את רף הנסיון.
ב׳. הטעם התועלתני: המטרה שלו היא לתמרץ עבריינים להתחרט ולחדול ממעשיהם. על מנת שנאשם יוכל לזכות בפטור עקב חרטה בסעיף 28 על הנאשם להוכיח 3 תנאים מצטברים(ערעור פלילי פלוני):

*1 הנאשם חדל מהשלמת המעשה או תרם תרומה של ממש למניעת התוצאות בהם מותנית השלמת העבירה. נדרשת חזרה מביצוע העבירה באמצעות פעולה חיצונית של העושה למניעת עשיית העבירה או השלמתה . תרומה של ממש: היא נועדה להבליט את הדרישה לפיה חלקו של הנאשם במניעת התוצאה חייב להיות מהותי. אין דרישה היא התרומה של העושה אכן תהיהזו אשר מנעה בפועל את התקיימות התוצאות אשר מנעה את עשיית העבירה. יכוללהיות מצב שאדם חדל מלעשות עבירה , אבל היתה התערבות חיצונית נניח של המשטרה, וזה לא משנה אם התוצאה נמנעה בעיקבות התרומה של העושה או התערבות המשטרה. דוגמא: במקביל צריך להתבצע שוד והוא מזמין את המשטרה ובמקביל תפסו את העבריינים לפני מועד ביצוע העבירה. לכן הוא יוכל להנות מהפטור עקב חרטה.

*2 הנאשם עשה זאת מחפץ נפשו בלבד – צריכה להיות ללא השפעה של גורם חיצוני. למשל: אדם שרואה מכונית משטרה מתקרבת אליו- זה פחד וחשש...

*3 על החזרה מהשלמת עבירה להיות מתוך חרטה של העושה. בפס״ד פלוני משנת 2015 , נקבע כי יש לאפשר אדם לחזור בו ממעשיו גם ממניעים תועלתניים ולא רק משיקולים רגשיים מוסריים.

התכלית היא לאפשר לנאשם לחזור בו מכוונתו לביצוע העבירה גם אם הטעם לכך נעוץ בנסיבות כלכליות חברתיות ולאו דווקא מנסיבות ערכיות מוסריות.

הסיפא של סעיף 28 : בעניין זה אין כאמור כדי לגרוע מאחריותו הפלילית בשל עבירה מושלמת אחרת במעשה .

לגבי חרטה של נסיון בלתי צליח : אפשר להרשיע ואפשר גם להחיל את החרטה על נסיון בלתי צליח, כל עוד האמין המנסה בעת שהתחרט כי ניתן להשלים את העבירה.

<u>עבירות של אחריות קפידה</u> :

עבירות מסוג אחריות קפידה , במשפט הפלילי עבירה של אחריות קפידה היא עבירה שבה די להוכיח כי התקיים היסוד העובדתי ואין צורך להוכיח כי יסוד **נפשי** של **מחשבה פלילית** או **רשלנות** כלומר, משעה שהוכח כי אדם ביצע את המעשה המהווה עבירה, חזקה עליו שעבר עבירה פלילית.

** אמרנו שיש יסוד נפשי או יסודות נפשיים , ולמדנו שיש גם אחריות קפידה ף אלו הן עבירות מסויימות שבסעיף 22 הוגדרו ככאלה שלא דורשות הוכחה של יסוד נפשי. לכאורה אנו יודעים שסעיף 19 מחייב להוכיח כי קיים אצל העבריין יסוד נפשי . כאן באחריות קפידה : לא נדרש להוכיח יסוד נפשי. לפרקליטות לא נדרש בהכרח יסוד נפשי אלא אפשר להרשיע גם באחריות קפידה :

בעבירות אלו ניתן להוכיח רק את היסוד העובדתי , וברגע שהוכח כי התקיימו הנסיבות : לא מעניין מה המחשבה הפלילית.

דוגמא של עבירה : נסיעה עם פנס תקול. האם התכוון לנסוע עם פנס תקול. ברגע שיש אדם ברכב עם פנס תקול .

מאחר שמדובר בעבירות פליליות אז המחוקק קבע חזקה בלבד שניתן לסתור אותה : אני נכנס למוסך ומחליף נורה ואחרי 100 מטר , תפס אותי שוטר והרשיע אותי עם נסיעה ברכב ללא פנס.

אם יוכיח הנאשם כי עשה כל שניתן – למנוע את העבירה , לא ניתן יהיה להטיל עליו אחריות לעבירה.

בגלל שהמחוקק רצה להתחשב בהיבטים חוקתיים. בסעיף 39 המצב המשפטי תוקן . אחריות קפידה הם בעבירות מסוג חטא (שהעונש המירבי עליהם הוא עד 3 חודשים בלבד) .

היה נהג משאית שהוא לא רתם את ברזלי המטען למכולה מאחורה. הוא שילם קנסות כמה פעמים : יום אחד השוטר תפס את הנהג בפעם ה 28 והחליט שהוא תובע לפי סעיף 28 , ודאג להעביר את זה לתובע.

הפסיקה סיווגה עבירות מסויימות כעבירות של אחריות מוחלטת , לפני תיקון 39, על פי תכלית הסעיף והמבנה שלהם. כאשר אותן עבירות ענו על מספר סימני היכר ביניהם ניתן למנות את סימני ההיכר הבאים:

א׳. עבירות שתכליתן להעלות את רמת הזהירות ומטרתן להעלות את רמת הזהירות ולהסדיר תחומים מסויימים בחברה.

ב׳. עבירות בעלי מבנה אשר פטר את התביעה להוכיח יסוד נפשי.

ג׳. **עבירות קלות שבמידן עונש קל**

כל זה נעשה לפני תיקון 39 – בית משפט אומר מתי שבא לי לשפוט בחומרה אעשה זאת ומתי שארצה לעשות הנחות – אעשה זאת גם.

<u>סעיף 22 א׳</u>– אין הוראות סעיף קטן זה כדי לבטל את האחריות בשל עבירה שחוקקו טרם כניסתו לתוקף של חוק זה נקבע בדין שאינן טעונות, הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות.

הסעיף הזה שומר את הדין לפני תיקון 39 שלא דורש מחשבה פלילית.

<u>לגבי הוראת שימור הדינים:</u>

לגבי הקביעה של אחריות מוחלטת : אני היום אמורה לומר שזה אחריות קפידה ! אוטומאטית מחילים את סעיף 22.

א׳. **<u>הגישה המצמצמת של השופט קדמי</u>** : בעניין לקס , היא קובעת כי תיקון 39 הקפיא את המצב הקיים , אם לא נקבע לפני תיקון 39 שהעבירה היא אחריות מוחלטת לא ניתן לסווג אותה כעבירה של אחריות קפידה . כלומר ביהמ לפי קדמי אין לו סמכות לקבוע לגבי עבירות שלא נקבעו כאחריות מוחלטת – כאחריות קפידה. לשון החוק ברורה מאוד. אבל הגישה הרווחת היא ש השופט ברק

ב׳. **<u>הגישה הנוספת של השופט ברק</u>** – היא שלטה כמה שנים, לפיה ביהמ לפני תיקון 39 , יכול לפרש עבירות שחוקקו בשנת 1933 , גם אחרי תיקון 39 .

ג׳. **<u>הגישה המקובלת כיום: של השופטת בייניש בעניין פס״ד לקס:</u>** - על פי גישה זו אין אמנם מקום לפתח בפסיקה סוגים חדשים של עבירות מסוג של אחריות קפידה, ומאידך אין הכרח להצביע כי נפסקה בעבר הלכה לגבי אותה עבירה ספציפית אלא די במכנה משותף ביו עבירות בקבוצה אחת כדי להחיל עליהן פרשנות מרחיבה.

פס״ד בעניין זה – לקס , דבריה של השופטת בייניש, שם ניתנו דוגמאות של עבירות ספציפיות. למשל אחריות קפידה של מעסיקים, או אחריות קפידה של סוכני ביטוח...

המלצה:

לעבור על המצגות , לקרוא פס״ד ספציפיים.

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.

יש נושאים שבהם צריך להבין הבנה רוחבית. בתוך פסד עבדל נחל .

לקראת התרגול הבא יש לסמן בתוך הסילבוס את כל מה שרלוונטי מתוך פס״ד,

נכתב ע"י מיטל מרי, משפטים שנה א' מסלול ערב, המכללה האקדמית נתניה - תשע"ח.